

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møteinnkalling

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møtedato: 31.01.2025 kl. 10:15

Møtested: Møre bispedømmekontor

Arkivsak: 23/03807

Mulige forfall meldes snarest til Elin Næsje Sætre, ES827@kirken.no.

, 24.01.2025

Elin Næsje Sætre
Sekretær

Saksliste

Godkjenning av innkalling og saksliste

1/25 Godkjenning av innkalling og saksliste 31. januar 2025

3

Godkjenning av protokoll

2/25 Protokoll Møre bispedømmeråd 2024-2027 12.12.2024

6

Saker til behandling

3/25 Delegasjonsreglementer for Møre bispedømmeråd

13

4/25 Høyring om retningslinjer for tilskotsforvaltning svar frå Møre bispedømme

21

5/25 Vidare arbeid med strategi i perioden 2025-2029 Møre bispedømme

42

6/25 Samråd våren 2025 - forberedelse til møte mellom bispedømmeråd, fellesråd og sokneråd

44

Orienteringssaker

7/25 Orienteringar om samisk kyrkjeliv

45

8/25 Orienteringar fra prostene i Ytre Nordmøre

80

9/25 Orienteringar til møte i Møre Bispedømmeråd 31. januar 2025

81

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Elin Næsje Sætre	421	23/03807-46	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
1/25	Møre bispedømmeråd 2024-2027	31.01.2025

Godkjenning av innkalling og saksliste 31. januar 2025

Vedlegg:

Saksliste Møre bispedømmeråd 2024-2027 31.01.2025

Saksorientering

Bispedømmerådet skal i denne saka

1. Godkjenne innkalling og saksliste
2. Ta stilling til saker som skal handsamast for lukka dører.

Bispedømmerådet sine møter blir halde etter reglane for bispedømmerådet si verksemd og Forskrift 5. juni 2020 nr. 3316 om krav til gjennomføring av fjernmøter i bispedømmerådene.

Arbeidsutvalet har bestemt at møtet 31/1 skal vere eit fysisk møte.

«Møter i bispedømmerådet holdes for åpne dører, dersom ikke rådet selv har bestemt noe annet. Personalsaker og saker hvor lovbestemt taushetsplikt tilsier det, skal behandles for lukkede dører. Debatt om en sak skal behandles for åpne eller lukkede dører foregår for lukkede dører», jf. 3 i reglane for bispedømmerådet si verksemd.

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd godkjenner innkalling og saksliste til møte 31. januar 2025.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møteinnkalling

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møtedato: 31.01.2025 kl. 10:15

Møtested: Møre bispedømmekontor

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 41 28 32 50 eller e-post ES827@kirken.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra møtesekretær.

Litt meir om møtet og dagen:

- AU har fastsett at møtet vert fysisk på Møre bispedømmekontoret.
- Lunsj ca kl 12 saman med staben på bispedømmekontoret

Opning/Ord for dagen: Knut Støbakk

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

1/25 Godkjenning av innkalling og saksliste 31. januar 2025

Godkjenning av protokoll

2/25 Protokoll Møre bispedømmeråd 2024-2027 12.12.2024

Saker til behandling

3/25 Delegasjonsreglementer for Møre bispedømmeråd,
Saksordfører: Margaret Mørk

4/25 Høyring om retningslinjer for tilskotsforvaltning svar frå Møre bispedømme
Saksordfører: Arne Moltubak

5/25 Vidare arbeid med strategi i perioden 2025-2029 Møre bispedømme
Saksordfører: Magnus Moksnes Myhre

6/25 Samråd våren 2025 - forberedelse til møte mellom bispedømmeråd,
fellesråd og sokneråd, **Saksordfører: Knut Støbakk**

Orienteringssaker

7/25 Orienteringar om samisk kyrkjeliv, Saksordfører: Grethe Lystad Johnsen

- 8/25 Orienteringar fra prosten i Ytre Nordmøre
- 9/25 Orienteringar til møte i Møre Bispedømmeråd 31. januar 2025

Molde, 24.01.2025

Elin Næsje Sætre
møtesekretær

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møteprotokoll

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møtedato:	12.12.2024 kl. 10:15
Møtestad:	Møre bispedømme kontor
Arkivsak:	23/03807
Til stades:	Knut Støbakk (Nominasjonskomiteens liste), Mildrid Fiske (Nominasjonskomiteens liste), Laila Terese Alendal (Bønnelista), Arnt-Ove Tenfjord (Frimodig kirke), Ole Kristian Gundersen (Åpen folkekirke), Maren Elgsaas Alnæs (Åpen folkekirke), Arne Moltubak (geistleg representant, Magnus Moksnes Myhre (Lek kyrkjeleg tilsett), Ingeborg Midttømme (Biskop)
Frammøtte varamedlemer:	Margaret Sivertsen Mørk (Åpen folkekirke) for Therese Utgård Aas
Forfall:	Therese Utgård Aas
Andre:	Tor Koppang (Leiar PF), Prostane i Møre: Ingeborg Matre, Karl Johan Bjørge, Lars Skagestad, Grethe Lystad Johnsen, Tormod Sikkeland, Vidar Rygh
Frå staben:	Elin Næsje Sætre, Bjørn Olaf Storhaug, Anne-Marit Hagelund, Maria Vassli Gjære, Svein Magne Harnes, Bente Wangensteen, Marie Marti Høgset, John Erik Brakstad, Siv Brudevoll, Sturla Fostervoll
Protokollførar:	Elin Næsje Sætre

SAKLISTE		Side
Godkjenning av innkalling og saksliste		
50/24	Godkjenning av innkalling og saksliste 12. desember 2024	3
Godkjenning av protokoll		
51/24	Protokoll Møre bispedømmeråd 2024-2027 11.11.2024	3
Saker til behandling		
52/24	Høyrings svar "Biskopens tilsyn"	4
53/24	Budsjett 2025	5
54/24	Årsplan 2025 Møre bispedømmeråd	6
55/24	Strategisk samtale	6
Orienteringssaker		
56/24	Orienteringar til møte i Møre bispedømmeråd 12. desember 2024	7
	Eventuelt	

Stad 03.01.2025

Arnt-Ove Tenfjord

Leiar

Elin Næsje Sætre
Møtesekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste**50/24 Godkjenning av innkalling og saksliste 12. desember 2024**

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	50/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd godkjenner innkalling og saksliste til møte 12. desember 2024.

Møtebehandling**Vedtak**

Møre bispedømmeråd godkjenner innkalling og saksliste til møte 12. desember 2024.

Godkjenning av protokoll**51/24 Protokoll Møre bispedømmeråd 2024-2027 11.11.2024**

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	51/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd godkjenner protokollen frå møte i bispedømerådet 11. november 2024.

Møtebehandling**Vedtak**

Møre bispedømmeråd godkjenner protokollen frå møte i bispedømerådet 11. november 2024.

Saker til behandling

52/24 Høyrings svar "Biskopens tilsyn",

Saksordførar: Arne Moltubak

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	48/24
2 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	52/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd vedtek det høyrings svaret som er lagt fram, og ber administrasjonen sende det inn.

Møtebehandling

Forslag til endring:

Spørsmål 1: Ingeborg: Endre svar i spørsmål 1 til JA

Spørsmål 2: Endringsforslag til merknad frå Arne:

Dei kyrkjelege organa arbeider innanfor rammene av vår kyrkjjes tru og vedkjenning og det ligg til biskopen å føre tilsyn med at dette skjer. Det er difor naudsynt at biskopen har høve til å gi bindande pålegg der Dnks læregrunnlag blir utfordra.

Spørsmål 3: JA 7/Nei 3

Fremja forslag om å legge til merknad:

Møre bdr forutsetter at prosten fortsatt skal være biskopens medhjelper og kunne ivareta tilsynsoppgaver på vegne av biskopen

Vedtak

Møre bispedømmeråd vedtek det høyrings svaret som er lagt fram, og ber administrasjonen sende det inn, med desse endringane:

Endre svar i spørsmål 1 til JA.

Spørsmål 2 endre merknad til:

Dei kyrkjelege organa arbeider innanfor rammene av vår kyrkjjes tru og vedkjenning og det ligg til biskopen å føre tilsyn med at dette skjer. Det er difor naudsynt at biskopen har høve til å gi bindande pålegg der Dnks læregrunnlag blir utfordra.

Spørsmål 3: Legge til merknad:

Møre bispedømmekontor forutsetter at prosten fortsatt skal være biskopens medhjelper og kunne ivareta tilsynsoppgaver på vegne av biskopen.

[Lagre vedtak]

53/24 Budsjett 2025,

Saksordfører: Knut Støbakk

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	53/24

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømmeråd vedtar budsjett for 2025. Bispedømmerådet ber om å få saka tilbake om føresetnadene i endeleg tildelingsbrev frå Kyrkjerådet blir vesentleg endra.
2. Møre bispedømmeråd legger ned 50 % stilling som prost i Indre Romsdal prosti frå 1/1-25 i samband med samanslåing med nytt Molde domprosti.
3. Møre bispedømmeråd gir stiftsdirektøren fullmakt til midlertidig å ta ned presteårsverk innafor den vedtatte ressursfordelingsmodellen. Stillingar som spesialprestar skal bli skjerma. Nedtak av stillingar skal kome i staden for krav til innsparing.
4. Møre bispedømmeråd støtter prosess for å nå eit budsjett i balanse for rDnk.

Møtebehandling

Arne Moltubak fremjar forslag om nye punkt:

5. Møre bispedømmeråd ber om at det arbeides systematisk med lederstøtte for å sikre at aktivitetsnivået i prostiene blir tilpasset bemanningssituasjon.
6. Møre bispedømmeråd ber om at tilbudet om arbeidsveiledning opprettholdes på dagens nivå.

Vedtak

1. Møre bispedømmeråd vedtar budsjett for 2025. Bispedømmerådet ber om å få saka tilbake om føresetnadene i endeleg tildelingsbrev frå Kyrkjerådet blir vesentleg endra.
2. Møre bispedømmeråd legger ned 50 % stilling som prost i Indre Romsdal prosti frå 1/1-25 i samband med samanslåing med nytt Molde domprosti.
3. Møre bispedømmeråd gir stiftsdirektøren fullmakt til midlertidig å ta ned presteårsverk innafor den vedtatte ressursfordelingsmodellen. Stillingar som spesialprestar skal bli skjerma. Nedtak av stillingar skal kome i staden for krav til innsparing.
4. Møre bispedømmeråd støtter prosess for å nå eit budsjett i balanse for rDnk.
5. Møre bispedømmeråd ber om at det arbeides systematisk med lederstøtte for å sikre at aktivitetsnivået i prostiene blir tilpasset bemanningssituasjon.
6. Møre bispedømmeråd ber om at tilbudet om arbeidsveiledning opprettholdes på dagens nivå.

54/24 Årsplan 2025 Møre bispedømmeråd,

Saksordfører: Magnus Moksnes Myhre

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	54/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd vedtek den framlagte planen som ein førebels årsplan for 2025. Når dei økonomiske rammene og personell situasjonen er avklart, ønskjer ein ei ny handsaming av strategi og årsplan.

Møtebehandling**Vedtak**

Møre bispedømmeråd vedtek den framlagte planen som ein førebels årsplan for 2025. Når dei økonomiske rammene og personell situasjonen er avklart, ønskjer ein ei ny handsaming av strategi og årsplan.

55/24 Strategisk samtale

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	55/24

Forslag til vedtak**Møtebehandling****Vedtak**

Skriv inn vedtaket her

[Lagre vedtak]

Orienteringssaker

56/24 Orienteringar til møte i Møre bispedømmeråd 12. desember 2024

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	56/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd tek orienteringane til vitande.

Møtebehandling

Vedtak

Møre bispedømmeråd tek orienteringane til vitande.

Eventuelt

Bispedømmerådsleiar Arnt-Ove Tenfjord fremja eit forslag om å endre tidlegare vedtak 36/24 om digitalt møte 31. januar 2025 til fysisk møte. Bakgrunnen for forslaget var eit ønske om å invitere leiar av Samisk kirkeråd, May Bente Jönsson til møtet.

Forslaget vart samrøystes vedtatt.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	011	19/03533-12	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
3/25	Møre bispedømmeråd 2024-2027	31.01.2025

Delegasjonsreglementer for Møre bispedømmeråd

Vedlegg:

Delegasjonsreglement for Møre bispedømmeråd - stiftsdirektøren revidert pr 140322

Delegasjonsreglement for Møre bispedømmeråd - AU 140322

Delegasjonsreglement for Møre bispedømmeråd - valt leiar 140322

Saksorientering

Sammendrag

Møre bispedømmeråd skal i denne saken fastsette delegasjonsreglementer. Bispedømmerådet har vært gjennom sitt første år i valgperioden og det er grunnlag for en samtale og evaluering av hva som fungerer bra og om det trengs noen justeringer i arbeidsform eller møteform. Som del av saken tas det også en gjennomgang av delegasjonsreglementer for stiftsdirektør, AU og valt leder. Det blir fra administrasjonen foreslått å videreføre de delegasjonsreglementene som ble fastsatt i mars 2022.

Nærmere saksorientering

Etter reglene for bispedømmerådets virksomhet 10.2 fastsetter bispedømmerådet «i særskilt delegasjonsreglement hvilken myndighet som er tildelt rådets leder, arbeidsutvalget og daglig leder av rådet».

Med bortfallet av kirkeloven fra 1. januar 2021 og innføringen av kirkeordningen for Den norske kirke, med hjemmel i tros- og livssynssamfunnsloven fra samme dato, behandlet og vedtok Møre bispedømmeråd revisjon av delegasjonsreglementene 14/3-22

Møre bispedømmeråd vedtok sist endring i delegering av myndighet fra bispedømmerådet i januar 2020. Den viktigste endringen den gang (utover å tilpasse i forhold til endringer i lovverk) var å dele delegasjonsreglementet opp slik at det blir tre delegasjonsreglementer for Møre bispedømmeråd:

- Delegasjon fra bispedømmerådet til stiftsdirektør
- Delegasjon fra bispedømmeråd til bispedømmerådets leder
- Delegasjon fra bispedømmeråd til AU

Stiftsdirektørene i fellesskap har tidligere drøftet tematikken knyttet til delegasjonsreglementene for likhet i praksis. De vedtatte reglementene er i hovedsak som for andre bispedømmer – med lokale variasjoner.

Det har i liten grad skjedd endringer i lover og regelverk siden 2022 som innebærer behov for endringer. Etter stiftsdirektørens vurderinger er det hensiktsmessig at nåværende bispedømmeråd bekrefter og viderefører eksisterende delegasjonsreglementer.

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømmeråd har drøftet rådets arbeidsform og møteform og tar momentene fra samtalen inn i det videre arbeidet.
2. Møre bispedømmeråd fastsetter og viderefører delegasjonsreglement for stiftsdirektør
3. Møre bispedømmeråd fastsetter og viderefører delegasjonsreglement for AU
4. Møre bispedømmeråd fastsetter og viderefører delegasjonsreglement for leder

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

DELEGASJONSREGLEMENT FOR MØRE BISPEDØMME

DELEGASJON TIL DAGLIG LEDER (STIFTS DIREKTØREN)

Reglementet er vedtatt av Møre bispedømmeråd i møte 14/3-22 og trer i kraft fra samme dato.

Delegasjonsreglementet er fastsatt på bakgrunn av *Kirkeordning for Den norske kirke* § 25, 2. ledd, hvor det framgår at bispedømmerådet skal ha en daglig leder for virksomheten, og i henhold til *Regler for formene for bispedømmerådets virksomhet* § 10, pkt. 2, (hvor det framgår at det skal vedtas et delegasjonsreglement til daglig leder) jfr. *Kirkeordning for Den norske kirke* § 25, siste ledd. *Kirkeordning for Den norske Kirke* er vedtatt av Kirkemøtet og gitt med hjemmel i *Lov om tros- og livssynssamfunn* (trossamfunnsloven) - kap. 3 - om Den norske kirke.

Bispedømmerådets myndighet og ansvarsområde følger blant annet *Kirkeordning for Den norske kirke*, utledet av trossamfunnsloven, andre retningslinjer, reglementer og forskrifter fastsatt av Kirkemøtet, herunder tjenesteordninger for kirkelige stillinger og likeledes retningslinjer og regler gitt av Kirkerådet og tildelingsbrev fra Kirkerådet. Lover, forskrifter, rundskriv og andre regler gitt av statlige myndigheter legger også rammer for virksomheten.

Bispedømmerådets hjemmel og adgang til delegasjon på de enkelte områder framgår av de enkelte punkter i delegasjonsreglementet.

1 Prinsipper for utøvelsen av den delegerte myndighet

- 1.1 Funksjonen som daglig leder av bispedømmerådets virksomhet utøves av stiftsdirektøren eller den som fungerer i denne stillingen. Stiftsdirektøren er den som i løpende forvaltningssaker uttaler seg på vegne av rådet og avgjør saker på vegne av rådet mellom dets møter.
- 1.2 Stiftsdirektørens myndighet på ulike områder skal ivaretas slik at saker av prinsipiell betydning alltid skal forelegges bispedømmerådet til avgjørelsen. Dersom slike saker av tidsmessige eller andre grunner må løses administrativt, skal de drøftes med arbeidsutvalget før løsning velges. Saken skal deretter refereres og eventuelt behandles i neste møte i bispedømmerådet
- 1.3 I den grad bispedømmerådet har fastsatt retningslinjer eller reglement for de ulike områder, skal stiftsdirektørens avgjørelser holdes innenfor disse. Forøvrig vil det som er fastsatt i årlige budsjett og virksomhetsplaner danne grunnlag for den løpende drift av kontoret.
- 1.4 Stiftsdirektøren skal forholde seg til og følge de bestemmelser om økonomiforvaltning og andre saker som er fastsatt av Kirkerådet, Kirkemøtet eller annen overordnet myndighet.
- 1.5 Stiftsdirektøren skal ha nødvendig dialog med biskopen om konkrete vedtak som direkte berører biskopens tilsyns- og instruksjonsmyndighet.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

- 1.6 Stiftsdirektøren har adgang til å delegere avgjørelsesmyndighet til andre medarbeidere.
- 1.7 Stiftsdirektøren kan i samråd med biskop bestemme at deler av bispedømmerådets forvaltning skal overlates til prostene på nærmere fastsatte områder, jfr. også tjenesteordning for proster.
- 1.8 Delegerte fullmakter kan tilbakekalles.
- 1.9 Delegert myndighet fra stiftsdirektøren kan ikke delegeres videre.

2. Delegasjon etter Kirkeordning for Den norske kirke

- 2.1 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å utøve den myndighet tilsvarende for kirkelige fellesråd som i Lov om fastsetting og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) kap. V og VI er gitt til Statsforvalteren ved endringer i kommunestrukturen, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 8, siste ledd.
- 2.2 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne opptak av lån på soknets vegne, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 18, 1.ledd.
- 2.3 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å iverksette nødvendige tiltak når kirkelig fellesråd har fattet vedtak om betalingsinnstilling, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 18, 3.ledd.
- 2.4 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å gi samtykke til at fast eiendom som ikke er nødvendig for kirken, kan avhendes, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 20, 3.ledd
- 2.5 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å samtykke i at avkastning og kapital av kirkefond kan benyttes til andre kirkelige formål i soknet eller i andre sokn i kommunen, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 21, 1. og 2. ledd.
- 2.6 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne regler for betaling for bruk av kirker, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 22, 2.ledd.
- 2.7 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre klage på vedtak etter offentleglova som er truffet av menighetsrådet eller kirkelig fellesråd, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 42, 2. ledd.

3 Delegasjon etter forskrift og bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet eller Kirkerådet

- 3.1 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å treffe vedtak om overføring av et sokn fra et prosti til et annet og endring av grensene mellom sokn, når dette følger som en konsekvens av grenseendringer mellom kommuner etter vedtak av statlige myndigheter, jfr. Forskrift om avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling pkt. 2, b) og c) jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 3, 3. ledd.
- 3.2 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å treffe nødvendige bestemmelser for å gjennomføre inndelingsendringer i forbindelse med bispedømmerådets vedtak etter Forskrift om avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling pkt. 2, 2. ledd. jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 3, 4. ledd.
- 3.3 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å utarbeide innen utgangen av første kvartal hvert år, en årsrapport over bispedømmerådets virksomhet i siste kalenderår, jfr. Regler for formene for bispedømmerådets virksomhet § 9, pkt. 1, jfr. Kirkeordning for Den norske kirke § 25, siste ledd. Årsrapporten legges fram for bispedømmerådet i første møte etter oversendelse til Kirkerådet.
- 3.4 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en kateketstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning, jfr. Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer § 4, pkt. 3, siste ledd.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

3.5 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en diakonstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling innen diakoni, jfr. Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner § 4, pkt. 3, siste ledd.

3.6 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre om det skal tas betaling for tjenester for personer bosatt utenfor prestens tjenstedistrikt, jmf. Tjenesteordning for menighetsprester § 17, 2. ledd.

4 Delegasjon etter Forskrift om Regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene), etter delegasjonsvedtak 16. april 2018, gitt som tilføyd hjemmel i medhold av trossamfunnslovens § 12, 2. ledd, og § 13, 1. og 2. ledd

4.1 I henhold til kirkevalgreglene § 4-4, jfr. § 15-1 (4), gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om klager over valget.

4.2 I henhold til kirkevalgreglene § 7-8 (1) b), gis stiftsdirektøren fullmakt til å sørge for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglistene i bispedømmet før forhåndsstemmegivningen starter.

4.3 I henhold til kirkevalgreglene § 10-2 (3), gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om valg kan holdes til annet sted og/eller annen tid enn slik det følger av kirkevalgreglene § 10-1 (1) og (2), jfr. trossamfunnslovens § 13, 1. ledd.

4.4 I henhold til kirkevalgreglene § 14-7 (4), 4. setning, gis stiftsdirektøren fullmakt til, etter at Valgrådet har meddelt utfallet av stemmegivningen i valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, å føre resultatet inn i bispedømmerådets møtebok og omgående kunngjøre valgresultatet.

4.5 I henhold til kirkevalgreglene § 16-1 gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om nytt valgoppgjør til valg av menighetsråd.

4.6 I henhold til kirkevalgreglene § 16-3 gis stiftsdirektøren fullmakt til å treffe vedtak om suppleringsvalg til menighetsråd i valgperioden.

5 Økonomiforvaltningen

5.1 Stiftsdirektøren har anvisningsmyndighet for den økonomiske rammen som Kirkerådet gjennom tildelingsbrevet stiller til rådighet for bispedømmerådet.

5.2 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å videreformidle trosopplæringstilskudd og tilskudd til stillinger innenfor kirkelig undervisning og diakoni og tilskudd til kirkemusikk i Domkirken. Stiftsdirektøren gis videre fullmakt til å treffe nødvendige avgjørelser for å følge opp retningslinjene som følger av Kirkedepartementets brev av 20. juni 1997 om «Regler om statstilskudd til særskilte stillinger innen kirkelig undervisning og diakoni». Disse reglene gjelder inntil Kirkemøtet erstatter de. Større endringer i fordelingen mellom tilskuddsmottakerne og tildeling av nye hjemler skal vedtas i bispedømmerådet.

5.3 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å lyse ut og tildele midler fra Opplysningsvesenets fonds avkastning. Utlysning og tildeling skjer på bakgrunn av prinsippvedtak som fattes av bispedømmerådet.

5.4 Stiftsdirektøren avgjør spørsmål knyttet til økonomiforvaltningen i henhold til gjeldende lovverk, regler, retningslinjer, økonomiregelverk for Den norske kirke og Kirkemøtets budsjettreglement.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

5.5 Stiftsdirektøren har i løpet av budsjettåret fullmakt til å foreta justeringer innenfor bispedømmerådets vedtatte budsjett. Større avvik skal alltid legges fram for bispedømmerådet.

6 Økonomiforvaltningen

6.1 Stiftsdirektøren har anvisningsmyndighet for den økonomiske rammen som Kirkerådet gjennom tildelingsbrevet stiller til rådighet for bispedømmerådet.

6.2 Stiftsdirektøren avgjør spørsmål knyttet til økonomiforvaltningen i henhold til gjeldende lovverk, regler, retningslinjer, økonomiregelverk for Den norske kirke, Kirkemøtets budsjettreglement, mv.

6.3 Stiftsdirektøren har i løpet av budsjettåret fullmakt til å foreta justeringer innenfor bispedømmerådets vedtatte budsjett. Større avvik skal alltid legges fram for bispedømmerådet.

7. Personalforvaltningen

7.1 Stiftsdirektøren bemyndiges i det daglige til å være arbeidsgiverrepresentant etter Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen, og til å gjennomføre lokale forhandlinger. Stiftsdirektøren har sete i alle partssammensatte utvalg. Stiftsdirektøren kan bemyndige andre til å ivareta sin representasjon i partssammensatte utvalg.

7.2 Stiftsdirektøren avgjør spørsmål knyttet til personalforvaltningen i henhold til gjeldende lovverk, regler, retningslinjer og personalreglement for Den norske kirke.

8 Annet

8.1 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en kateketstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling, jfr. Tjenesteordning for kateketer § 4 pkt. 3.

8.2 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å godkjenne at en diakonstilling midlertidig kan omgjøres til annen stilling, jfr. Tjenesteordning for diakoner § 4 pkt. 3.

8.3 Stiftsdirektøren gis fullmakt til å avgjøre om det skal tas betaling for tjenester for personer bosatt utenfor prestens tjenestedistrikt, jfr. Tjenesteordning for menighetsprester § 17, 2. ledd.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

DELEGASJONSREGLEMENT FOR MØRE BISPEDØMERÅD

DELEGASJON TIL VALGTE LEIAR AV BISPEDØMERÅDET

Reglementet er vedtatt av Møre bispedømmeråd i møte 24/1-22 og trer i kraft frå same dato.

Delegasjonsreglementet er fastsatt i henhold til Regler for formene for bispedømmerådets virksomhet § 10, pkt. 2., jfr. § 25, siste ledd i Kirkeordning for Den norske kirke

Bispedømmerådet sin mynde og ansvarsområde følger mellom anna av Lov om trussamfunn, Kirkeordning for Den norske kirke, retningsliner, reglementer og forskrifter fastsett av Kyrkjemøtet, herunder tenesteordningar for kyrkjelege stillingar og tildelingsbrev frå Kyrkerådet.

Bispedømmerådet sin heimel og adgang til delegasjon på dei enkelte områda går fram av dei enkelte punkta i delegasjonsreglementet.

Oppgåvene til bispedømmerådet sin leiar går fram av "Reglane for formene for bispedømmerådet sin verksemd" og av dette delegasjonsreglementet.

- 1) Bispedømmerådet sin leiar representerer bispedømmerådet ved ulike høve der det er naturleg, til dømes ved markering av kyrkjejubileum, merkedagar, sjukdom eller dødsfall.
- 2) Bispedømmerådet sin leiar representerer bispedømmerådet der det er naturleg ved stiftssamlingar for dei tilsette
- 3) Leiaren uttalar seg på rådet sine vegner i høve til media i dei saker som ikkje naturleg ligg til administrasjonen ved stiftsdirektør
- 4) Bispedømmerådet sin leiar er arbeidsgjevar sin representant overfor stiftsdirektøren som arbeidstakar og har årlege medarbeidersamtalar
- 5) Bispedømmerådet sin leiar er arbeidsgjevar sin representant overfor stiftsdirektøren i avgjer om innkjøp, reiser, kostnader ved kompetanseutvikling, ferie og permisjonar og andre arbeidsvilkår som gjelder stiftsdirektøren sjølv når slike situasjonar ikkje er dekkja av anna regelverk. Ved studie- eller velferdspermisjon utover 3 månader og inntil 6 månader blir saka lagt fram for AU.
- 6) Bispedømmerådet sin leiar er arbeidsgjevar sin representant overfor stiftsdirektøren ved eventuell varsling om brot på tenesteplikter

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

DELEGASJONSREGLEMENT FOR MØRE BISPEDØMMERÅD

DELEGASJON TIL ARBEIDSUTVALGET (AU)

Reglementet er vedtatt av Møre bispedømmeråd i møte 14/3-22 og trer i kraft frå same dato.

Delegasjonsreglementet er fastsatt i henhold til Regler for formene for bispedømmerådets virksomhet § 10, pkt. 2., jfr. § 25, siste ledd i Kirkeordning for Den norske kirke

Bispedømmerådet sin mynde og ansvarsområde følger mellom anna av Kirkeordning for Den norske kirke, retningslinjer, reglementer og forskrifter fastsett av Kyrkjemøtet, herunder tenesteordningar for kyrkjelege stillingar og tildelingsbrev frå Kyrkjerådet.

Bispedømmerådet sin heimel og adgang til delegasjon på dei enkelte områda går fram av dei enkelte punkta i delegasjonsreglementet.

Opgåvene til bispedømmerådet sin leiar går fram av “Reglane for formene for bispedømmerådet sin verksemd” og av dette delegasjonsreglementet.

1. Arbeidsutvalet består av leiar, nestleiar og biskop og trer saman ved behov etter innkalling frå leiar. Stiftsdirektøren er arbeidsutvalet sin sekretær.
2. I saker der stiftsdirektøren ikkje har mynde, men vedtak ikkje kan vente til neste møte i bispedømmerådet, kan AU gjere vedtak etter innstilling frå stiftsdirektøren.
3. AU avgjer søknad frå stiftsdirektør om studie- og velferdspolisjonar utover 3 månader og inntil 12 månader. Utover 12 månader blir saka handsama i bispedømmerådet.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Maria Vassli Gjære	130	24/03465-2	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
4/25	Møre bispedømmeråd 2024-2027	31.01.2025

Høyring om retningslinjer for tilskotsforvaltning

Vedlegg:

Høring - retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke

Høringsnotat retningslinjer for tilskuddsforvaltning

Spørsmål i høring om retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke

Saksorientering

Saka oppsummert

Kyrkjemøtet 2024 behandla sak om tilskotsforvaltninga i Den norske kyrkja der målet var å «legge grunnlag for å utvikle en ny tilskuddsforvaltning som bidrar til mer helhet og sammenheng i Den norske kirke, og en mer enhetlig og effektiv forvaltning». På bakgrunn av vedtaka som blei gjort på Kyrkjemøtet utarbeider Kyrkjerådet no nye retningslinjer for tilskotsforvaltninga.

Dette er nokre viktige punkt i forslaget som ligg til høyring:

Tilskotet skal forvaltast etter aktivitetsmodellen. Det betyr at fellesråda si rapportering på bruk av midlar i hovudsak blir på korleis tilskotet skapar aktivitet. Registrering av planlagde aktivitetar for kommande år og rapportering av gjennomførte aktivitetar er føresetnaden for tildeling. «Kyrkja vår» er det viktigaste verktøyet i denne prosessen.

Fellesråd med vigsla diakonar, kantorar og kateketar i stilling får ekstra lønstilskot, og ordninga med kvalifiseringsmidlar frå Kirkerådet for å stimulere til oppfylling av kvalifikasjonskrava blir vidareført.

Det blir foreslått at bispedømmerådet kvart år kan avsetje 2% av midlane til strategiske satsingar og 1% til å dekke utgifter til årlege fagsamlingar for kyrkjefagleg tilsette.

Justering av tilskot kan berre skje etter to skriftlege tilbakemeldingar frå bispedømmerådet til fellesrådet. Slike skriftlege tilbakemeldingar kan komme i etterkant av ein årleg samtale mellom bispedømmeråd og fellesråd, altså er dette ein prosess som kan ta minst to år.

Fellesråda kan akkumulere opp til 50% av eitt års tilskot for å kunne gjennomføre ekstrasatsingar særskilte år. Økonomirapportering går ut, men bispedømmerådet kan gjere stikkprøver.

Høyringssvar vil bli lagt inn digitalt. Dette er høyringspunkta. Forslag til svar går fram av dei enkelte punkta

HØYRINGSSVAR FRÅ MØRE BISPEDØMMERÅD

1. Type høyringsinstans
Bispedømmeråd
2. Navn høyringsinstans
Møre bispedømmeråd
3. Kontaktperson høyringsinstans
Maria Vassli Gjære (?)
4. Bispedømmetilhørighet
Møre bispedømme
5. Har du/dere merknad til innledningen til retningslinjene?
Nei
6. Det bør kreves at menighetsrådet skal vedta samlet plan for aktiviteter kommende år.
Enig.
7. Det bør kreves at biskopen skal godkjenne hver menighets plan for aktiviteter kommende år.
Uenig.
8. Har du/dere andre merknader til punkt A1?
Det kan blir svært tidkrevende om biskopen skal godkjenne plan for aktiviteter for alle menigheter hvert år. Det bør være nok at biskopen ser at aktiviteten er registrert og så heller gå mer inn på planene i forbindelse med samtaler med fellesrådene.
9. Bispedømmerådet bør kunne avsette 2 % av midlene til strategiske satsinger.
Enig.
10. Bispedømmerådet bør kunne avsette 1 % av midlene til å dekke utgifter til samlinger for kirkefaglig ansatte i fellesrådene.
Enig.
11. Har du/dere andre merknader til punkt A2?
Vi ønsker at %-andel som kan holdes tilbake bør økes til hhv 5% til strategiske satsinger og 2% til å dekke samlinger for kirkefaglige tilsatte i Fellesrådene. Dette begrunnes med at det vil skape rom for at BDR kan utøve sin rolle som strategisk organ og å sikre at de som er ansatte i Fellesrådene får tilbud om god fagutvikling, ABV og delta på fellesarrangement i BD regi uten at det må kreves egenandel.
12. Har du/dere merknader til punkt A3?
Vi vil argumentere for å holde på 15.januar som rapporteringsdato slik det er i dag, siden dette er en godt innarbeidet dato.
13. Fellesrådene bør kunne akkumulere inntil 50 % av ett års tilskudd.
Uenig.

14. Har du/dere andre merknader til punkt A4?
Vi mener at det bør være maks 40% av beløpet som kan akkumuleres. Muligheten for å akkumulere tilskudd bør være begrenset til situasjoner der det er lagt en klar plan for hvordan pengene skal brukes som er strategisk begrunnet og forankret i rådsstrukturen.
I utgreiingen om vurderinger knyttet til retningslinjene kommer det fram at fellestrådene i enkeltår bør kunne akkumulere midler «for å gjennomføre ekstrasatsninger i særskilte år». Dette er en ganske tydelig føring som bør komme klart fram i retningslinjene for å unngå at akkumulerte midler brukes til andre formål, som for eksempel dekke opp for merforbruk på andre poster.
Det er også utydelig for oss hvilke mekanismer som finnes for å avdekke at mindreforbruket overstiger 50% hvis den eneste økonomiske rapporteringen er gjennom stikkprøver.
15. Det bør kreves at bispedømmet inviterer fellestrådet til samtale om tilskuddet minimum annethvert år.
Enig.
16. Har du/dere andre merknader til punkt A5? Nei
17. Det bør kreves at bispedømmet gir fellestrådet to skriftlige tilbakemeldinger før tilskuddet til fellestrådet kan justeres.
Vet ikke.
18. Har du/dere andre merknader til punkt A6?
I høringsnotatet holdes bispedømmerådet som strategisk organ fram som noe av målet med å gjøre tilskuddet aktivitetsbasert. Dette er også en viktig del av omorganiseringen av rDnk. Bispedømmerådets mulighet for å virke som strategisk organ blir i liten grad fulgt opp i retningslinjene. Vi er usikre på den reelle styringsmuligheten bispedømmerådet får gjennom tilskuddsforvaltningen slik den legges fram her. Både den konkrete prosessen for justering av tilskudd og muligheter for å legge strategiske føringer for aktiviteten i Fellestrådene.
At det kreves to skriftlige tilbakemeldinger gjør at prosessen for å justere tilskudd kan ta 2-3 år, det blir en lang prosess. Samtidig gir det jo en forutsigbarhet og trygget for både fellestråd og den ansatte i stillingen.
19. Har du/dere merknader til punkt A7? Nei.
20. Har du/dere merknader til punkt A8?
Vi vil argumentere for å beholde en form for økonomisk rapportering i tillegg til aktivitetsrapporteringen, da økonomisk rapportering er den eneste måten å følge med på et eventuelt akkumulert mindreforbruk. At dette er et fast ledd i rapporteringen, vil kreve mindre arbeid for bispedømmerådet i oppfølging av bruk av midlene framfor å etterspørre stikkprøver.
21. Har du/dere merknader til punkt B1? Nei.
22. Har du/dere merknader til punkt B2? Nei.
23. Har du/dere merknader til punkt B3? Nei.
24. Har du/dere merknader til punkt B4? Nei.
25. Har du/dere merknader til punkt B5? Nei.
26. Har du/dere merknader til punkt C1? Nei.
27. Har du/dere merknader til punkt C2? Nei.
28. Har du/dere merknader til punkt C3? Nei.
29. Har du/dere merknader til punkt C4? Nei.
30. Hvordan vil den foreslåtte tilskuddsordningen påvirke fellestrådets likviditet?
Usikker

31. Har du/dere innspill til hvordan Kirka vår kan utvikles videre til å bli det verktøyet det kan bli?

Et viktig punkt her er forenklet innlogging. I dag opplever vi at problemer med bruker og innlogging er det største hinderet for at kirkelig ansatte og rådsmedlemmer tar i bruk Kirka vår.

Vi har også noen konkrete innspill på innhold:

- Ønsker forbedrede diagrammer på dåp. Det er ikke spesifisert om tallene gjelder døpte som fysisk er døpt i vår kirke eller også i andre kirker. Skal vi kunne bruke disse tallene, må vi vite hvor stor prosent av personene i menigheten som er døpt; uansett hvor de er døpt. Det vil vise om det er en utvikling i dåpstallene og hvordan menigheten ligger an i forhold til andre.
- Ønsker mulighet for flere vedlegg og at man kan ha grafikk i vedleggene.
- Ønsker et årshjul som lages på grunnlag av de aktivitetene som er lagt inn i planen
- Ønsker at Kirka vår blir bedre tilrettelagt for bruk ved visitas, slik at det kan være et godt verktøy til hjelp i både forberedelser, gjennomføring og oppfølging av visitaser.

32. Har du/dere andre merknader til høringen? Nei

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd gir svar på høring om retningslinjer for tilskuddsforvaltning slik det er framlagt av administrasjonen.

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

Alle kirkelige fellesråd
Alle bispedømmeråd
Alle biskoper

Dato: 20.12.2024

Vår ref: 23/02443-31

Deres ref:

Høring - retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke

Kirkerådet sender på høring retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke. Høringsnotat er vedlagt.

Høringen sendes til de kirkelige fellesrådene, bispedømmerådene og biskopene, men alle er invitert til å avgi høringsuttalelse.

Kirkerådet ber høringsinstanser fylle ut [et digitalt skjema for høringssvar](#). Det er ventet en stor mengde høringssvar, og bruk av skjema er viktig for å begrense administrativ ressursbruk på høringsoppsummeringen. Vedlagt er en oversikt over høringsspørsmålene.

Dersom dere ønsker å gi en sammenhengende høringsuttalelse til hele notatet, kan den legges inn under «andre kommentarer» nederst i notatet. Kirkerådet ønsker likevel at dere besvarer de øvrige høringsspørsmålene.

Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova, jf. kirkeordningen § 42, og vil bli offentliggjort på kirken.no. Frist for å sende inn høringssvar er **15. mars 2025**.

Med vennlig hilsen

Ole Edvard Wold-Reitan
direktør

Jan Christian Kielland
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Høringsnotat retningslinjer for tilskuddsforvaltning
Spørsmål i høring om retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke

Postadresse:
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

E-post: post.kirkeradet@kirken.no
Web: www.kirken.no
Org.nr.: 818 066 872

Telefon: +47 23081200
Telefaks:

Saksbehandler
Jan Christian Kielland

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

Høring – retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke

Høringsnotat 13. desember 2024. Høringsfrist: 15. mars 2025.

Denne høringen handler om hvordan rettssubjektet Den norske kirke skal forvalte tilskudd til diakoni, kirkelig undervisning og kirkemusikk. Størstedelen av midlene forvaltes av det enkelte bispedømmeråd som tildeler midler til kirkelig fellesråd. De nye retningslinjenes del A beskriver hvordan bispedømmerådet skal tildele og følge opp disse midlene. Del B og C beskriver kvalifiseringsmidler og lønnstilskudd, som tildeles og følges opp av Kirkerådet.

Dette notatet gir en kort innføring i retningslinjene som er på høring.

Høringsinstanser som ønsker en grundigere innføring anbefales å lese [Kirkemøtets saksdokument](#).

Det konkrete forslaget til nye retningslinjer finner du på de to siste sidene i dette høringsnotatet.

Innhold

Høring – retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke	1
Innledning.....	1
Økonomiske/administrative konsekvenser av forslag til ny tilskuddsforvaltning	3
Predisering om overgang til ny tilskuddsordning.....	4
Årshjul for ny tilskuddsforvaltning – bispedømmerådene tilskudd til fellesråd:	5
Vurderinger knyttet til de enkelte punkter i retningslinjene.....	6
Retningslinjer for tilskuddsforvaltning.....	13

Innledning

Deler av statens tilskudd til Den norske kirke tildeles fra bispedømmerådene til lokalkirken. Tilskudd til diakoni, trosopplæring, kirkelig undervisning og kirkemusikk skal sikre mest og best mulig tjenester for mennesker som kommer i kontakt med kirken. Bispedømmerådets myndighet til å forvalte tilskudd er begrunnet i kirkeordningens § 26 andre ledd: «Bispedømmerådet utfører de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.» Kirkerådet vedtar hvert år budsjett med tildeling til bispedømmerådene, inkludert hvor mye hvert bispedømmeråd forvalter innenfor det som kalles budsjettgruppe «Dnk tilskudd 2». De nye retningslinjene for tilskuddsforvaltning som nå sendes på høring, tilfører altså ikke bispedømmerådet ny myndighet.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Bispedømmerådernes myndighet i forvaltningen av disse tilskuddene gjenspeiles i stor variasjon mellom bispedømmene når det gjelder hvordan tilskuddene forvaltes. For eksempel gir noen bispedømmeråd tilskudd til diakon- og kateketstillinger utfra utdanningsnivået til den som tilsettes i stillingen, andre gjør det ikke. Noen bispedømmeråd gir tilskudd til disse stillingene utfra den reelle kostnaden til hver stilling, andre gjør det ikke. Den ulike forvaltningen skaper mer administrasjon enn om forvaltningen var lik. I tillegg til ulikhetene mellom bispedømmerådene, har de ulike tilskuddene oppstått på ulike tidspunkter, og det er ulike logikker knyttet til dem. Dette har gjort dagens tilskuddsforvaltning uhensiktsmessig komplisert. I korte trekk handler dette om at midlene i dag forvaltes på to forskjellige måter:

- A. Bispedømmerådet tildeler midler til diakon- og kateketstillinger. Disse stillingene følges opp gjennom økonomirapportering som sikrer at midlene er brukt, men det rapporteres ikke spesifikt på hvordan det skapes aktivitet for stillingene.
- B. Tilskudd til trosopplæring følges opp gjennom en ganske omfattende aktivitetsrapportering og økonomirapportering.

Kirkemøtet vedtok i KM 09/19 punkt 5: «Kirkemøtet ber Kirkerådet gjennomgå ordningene for tilskudd til diakoni, undervisning, kirkemusikk og tilskudd til trosopplæring i tilskuddsgruppe 1B, med sikte på samordning av regelverk og tildelingskriterier.» Et utvalg for tilskuddsforvaltningen jobbet derfor i 2023 fram et forslag om to alternative modeller for framtidig tilskuddsforvaltning:

- 1. En stillingsmodell hvor bispedømmerådet skulle få økt myndighet over alle stillinger som skulle opprettes med midler fra budsjettgruppe 2, og også skulle ta konsekvent ansvar for de reelle utgiftene til disse stillingene. Bispedømmerådet ville ved denne modellen plassere stillinger finansiert over budsjettgruppe 2 slik rådet i dag plasserer prestestillinger.
- 2. En aktivitetsmodell hvor bispedømmerådet skulle følge opp hvordan fellesrådene skapte aktivitet for midler fra budsjettgruppe 2, og fellesrådet skulle ha større frihet og ansvar når det gjaldt hvordan midlene ble anvendt for å skape aktivitet.

I høring høsten 2023 uttrykte $\frac{3}{4}$ høringsinstanser at de foretrakk aktivitetsmodellen, og $\frac{1}{4}$ høringsinstanser at de foretrakk stillingsmodellen. Samtidig kom det fram i høringen og på Kirkemøtet at flere ønsket at bispedømmenivået oppfølging av at midlene skaper aktivitet ble supplert av ordninger som stimulerte til at fellesrådene har tilsatte som oppfyller Kirkemøtets kvalifikasjonskrav.

Kirkemøtet 2024 behandlet saken KM 13/24 Tilskuddsforvaltning i Den norske kirke og vedtok:

- 1. Tilskuddsforvaltningen skal bidra til å realisere kirkemøtes strategi for Den norske kirke og bispedømmerådets strategiske planer, og gi rammer som er de beste for mottaker av og deltakere i diakoni, trosopplæring/undervisning og kirkemusikk.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

2. I tilskuddsforvaltningen knyttet til budsjettgruppe 2 skal bispedømmerådene tildele tilskudd til kirkelig fellesråd for gjennomføring av faglig utøvelse og aktiviteter innenfor diakoni, undervisning og kirkemusikk.
3. Kirkelig fellesråd avgjør hvordan tilskuddet anvendes med utgangspunkt i soknerådets planer, for å nå de oppsatte mål med tildelingen og rapportere til bispedømmerådet.
4. For å stimulere til oppfølging av Kirkemøtets kvalifikasjonskrav ber Kirkemøtet Kirkerådet fastsette en ramme av det totale tilskuddet til kvalifiseringsstipend, og til ekstra lønnstilskudd for fellesråd som tilsetter medarbeidere som oppfyller kvalifikasjonskravene, som følger av tjenesteordningen.

Det er Kirkerådets myndighet å fastsette retningslinjer for tilskuddsforvaltningen. Før fastsettelsen sendes nå forslaget til retningslinjer på høring.

Økonomiske/administrative konsekvenser av forslag til ny tilskuddsforvaltning

Et viktig hensyn ved ny tilskuddsforvaltning har vært forenkling både for rettssubjektet som tilskuddsforvalter og kirkelig fellesråd som tilskuddsmottaker.

De foreslåtte retningslinjene vil gi mindre administrasjon når det gjelder rettssubjektets økonomiske oppfølging av tilskudd til fellesråd. Følgende administrative arbeid fjernes:

- Fellesrådenes økonomirapportering til rettssubjektet, og Kirkerådets oppfølging av at alle sender inn dette. I stedet tar bispedømmerådet stikkprøver ved behov.
- Merarbeid i Kirkerådet fordi bispedømmerådene forvalter tilskuddene utfra ulike prinsippert. I dag skjer forvaltningen ulikt fra bispedømmeråd til bispedømmeråd. Noen bispedømmeråd gir for eksempel mer tilskudd til fellesråd som ansetter kateketer framfor menighetspedagoger, andre gjør det ikke.
- Behovet for å beregne og kreve inn mindreforbruk hver høst.
- På sikt er det i tillegg potensial for å fjerne spørsmål fra SSB-skjemaet for menighetens årsstatistikk, fordi informasjonen kan hentes ut fra det digitale verktøyet Kirka vår. Dette vil være administrativt forenkende for lokalkirken.

Samtidig vil fokus på aktivitet gi noe ekstra administrativt arbeid. Følgende legges til:

- At fellesrådet må sikre at menighetenes planlagte aktiviteter (ikke alle arrangementer) for tilskuddet er registrert i Kirka vår.
- Et møtepunkt mellom bispedømmenivået og fellesrådet om tilskuddet. Hvor administrativt krevende dette er, kommer an hvor ofte det innkalles til møtet, hvem som skal delta i møtet, hvilke møtepunkter som dette møtet erstatter og hva bispedømmenivået forutsetter av forberedelse før møtet. Her har hvert bispedømme et handlingsrom utfra sine tilgjengelige ressurser.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

- En ordning hvor fellestrådene kompenseres når de bruker tilskuddsmidlene til å tilsette vigslede. Dette vil være en enkel registrering i det digitale verktøyet eapply, og Kirkerådet vil kun kontrollere registreringen og utbetale.

Samlet betyr dette altså en overgang fra fokus på at økonomitallene stemmer, til hva slags aktiviteter lokalkirken skaper for tilskuddet. Siden oppfølgingen av lokalkirkens arbeid er sentralt i bispedømmerådets og biskopens oppgaver i dag, er det vanskelig å si hvor mye merarbeid dette vil skape. Men alt i alt gir tilskuddsforvaltning mulighet for at totalen blir mindre administrasjon enn i dag. Det er særlig bispedømmekontorene som gjennom sin forvaltning kan sikre at ny tilskuddsforvaltning blir mindre administrativt krevende enn i dag.

Ønsket om forenkling står på ulike måter i konflikt med et annet potensial ved ny tilskuddsforvaltning: å bruke tilskuddsforvaltningen til å oppfylle deler av Kirkemøtets vedtak knyttet til kirkelig organisering. Det er et potensial for at tilskuddsforvaltningen kan styrke menighetsrådet, bispedømmerådet og biskopens tilsyn. Samtidig er det et faktum at jo mer tilskuddsforvaltningen skal benyttes til dette, jo mer administrasjon vil nødvendigvis kreves. Dette hensynet har vært en viktig del av vurderingene som ligger bak det konkrete forslaget til retningslinjer som nå sendes på høring.

Presisering om overgang til ny tilskuddsordning

Ny tilskuddsforvaltning er planlagt implementert fra og med 1.1.2026. Valget av aktivitetsmodellen har skapt usikkerhet knyttet til om tilskuddene til fellestrådene nå vil bli målt opp mot hverandre, og om et justert aktivitetsnivå automatisk vil føre til lavere tilskudd. Dersom Kirkemøtet og Kirkerådet hadde ønsket en slik detaljstyring, kunne Kirkerådet laget en beregning av hvordan ulike aktiviteter, antall arrangementer og deltakerne på disse, skulle belønnes med ulik mengde tilskudd. En slik beregning vil ikke bli laget, nettopp fordi bispedømmerådet skal kunne bruke sin kjennskap til hvert fellestråd i sin vurdering av bruken av tilskuddet. Kirkerådet vil følge opp at det er slik bispedømmene praktiserer tilskuddsforvaltningen.

At bispedømmerådet i ny tilskuddsforvaltning skal følge opp at midlene brukes til aktiviteter etter formålet, framfor å følge opp hva slags stillinger midlene brukes til, innebærer samtidig ikke endringer i tildelingen i det øyeblikket ny tilskuddsforvaltning tas i bruk. Fordelingen mellom bispedømmene vil være den samme, og ny tilskuddsforvaltning skal ikke i seg selv føre til at bispedømmerådene fra 1.1.2026 gjør endringer i hvordan tilskuddet er fordelt mellom fellestråd i bispedømmet. Bispedømmerådene har allerede i dag myndighet til å endre fordelingen av tilskuddet, men ny tilskuddsforvaltning i seg selv pålegger ikke bispedømmerådet å endre fordelingen per 1.1.2026. Dermed er det ingen stillinger finansiert av tilskuddene som ved ny tilskuddsforvaltning settes i fare. Det som imidlertid skjer ved ny tilskuddsforvaltning, er at bispedømmerådet fra og med 1.1.2026 følger opp hva slags aktivitet som skapes for tilskuddet. Etter rapportering på dette i starten av 2027, vil bispedømmerådet for første gang i mulig møte med fellestrådet gi fellestrådet en tilbakemelding på aktiviteten som tilskuddet har skapt.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Siden det vil forutsettes to skriftlige tilbakemeldinger fra bispedømmerådet til fellesrådet før fordelingen av tilskuddet kan endres, vil endringer i fordelingen kunne gjøres gjeldende først fra 1.1.2029, tre år etter innføring av ny tilskuddsforvaltning. Prosessen knyttet til dette er nærmere beskrevet i de foreslåtte retningslinjene nedenfor.

Årshjul for ny tilskuddsforvaltning – bispedømmerådernes tilskudd til fellesråd:

Forslag til ny tilskuddsforvaltning er her illustrert ved et årshjul. Nedenfor følger begrunnelse for de ulike punktene i retningslinjene, og deretter selve forslaget som er på høring.

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

Vurderinger knyttet til de enkelte punkter i retningslinjene

Økonomiregelverk for rettssubjektet Den norske kirke § 11 sier: «Kirkerådet skal for den enkelte tilskuddsordning beskrive mål, kriterier for måloppnåelse og tildelingskriterier, samt fastsette bestemmelser om oppfølging og kontroll. Disse hovedelementene skal inngå i tilskuddsbrev, oppdragsbrev til tilskuddsforvaltere eller i særskilt regelverk for tilskuddsordningen. I tilskuddsbrev til den enkelte mottaker skal tilskuddsforvaltere angi formål og vilkår for tilskuddet og tilskuddsbeløp, herunder forbehold om oppfølging og kontroll.» Retningslinjene innledes derfor med mål, kriterier for måloppnåelse og tildelingskriterier, og presiserer at retningslinjene beskriver hvordan rettssubjektet følger opp og kontrollerer tilskuddet. Målformuleringen er hentet fra første punkt i Kirkemøtets vedtak KM 13/24: «(...) realisere kirkemøtes strategi for Den norske kirke og bispedømmerådets strategiske planer, og gi rammer som er de beste for mottaker av og deltakere i diakoni, trosopplæring/undervisning og kirkemusikk».

A Bispedømmerådenes tilskudd til fellesråd

1. Sentralt i ny tilskuddsforvaltning er overgangen fra at noe av tilskuddet gis til spesifikke stillinger og andre deler av tilskuddet gis til aktiviteter, til at bispedømmenivået følger opp hvordan tilskuddet skaper aktivitet. ¾ av høringsinstansene høsten 2023 ønsket en «aktivitetsmodell» hvor bispedømmerådet følger opp at fellesrådet skaper aktivitet for tilskuddet og fellesrådet har større frihet i vurderingen av hvordan denne aktiviteten skal skapes.

For at bispedømmerådet skal kunne følge opp at fellesrådet skaper aktivitet for tilskuddet, må bispedømmerådet få informasjon om planlagte og gjennomførte aktiviteter. Det kunne vært etablert et eget rapporteringsverktøy eller -skjema, men verktøyet Kirka vår legger allerede opp til at menighetene skal legge inn hvilke aktiviteter de skal ha. Menighetene registrerer her ikke hvert arrangement, men at de skal ha f.eks. aktiviteten «babysang» eller «formiddagskafé» kommende år, og deretter om de det gjennomførte året har hatt aktiviteten, hvor mange arrangementer de har hatt og hvor mange deltakere det var. I motsetning til i implementeringen av trosopplæringsreformen er det altså ikke snakk om et krav til tekstproduksjon, og det legges opp til betydelig mindre rapportering. Det er også viktig å presisere at menighetens aktivitetsregistrering ikke er å betrakte som en søknad om midler. Bispedømmerådets tildeling av tilskudd justeres ikke på bakgrunn av de registrerte planlagte aktivitetene år for år, men på bakgrunn av samtaler med fellesråd og deretter skriftlige tilbakemeldinger til fellesrådet dersom tilskuddet er brukt godt nok, jfr punkt 6.

Samtidig foreslås det at det er et krav at menighetenes planlagte aktiviteter er registrert for at fellesrådet skal motta tilskudd. Dette handler grunnleggende sett om at bispedømmerådet må ha innsikt i hva tilskuddet skal brukes til, og at bispedømmerådet må settes i stand til å følge opp tilskuddet. Når

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

rettssubjektet gir fellesrådene nærmere 600 millioner til diakoni, undervisning og kirkemusikk, må rettssubjektet gjennom bispedømmerådet følge opp hvordan disse midlene brukes. Dette gir også bispedømmerådene en konkret anledning til å initiere samtaler om videreutvikling av diakoni, undervisning og kirkemusikk i soknene.

Menighetenes nåværende undervisningsaktiviteter ligger allerede i Kirka vår, hentet automatisk inn fra det digitale verktøyet som ble etablert i forbindelse med trosopplæringsreformen. Cirka 750 menigheter har en plan for diakoni. Aktivitetene som menighetsrådet har vedtatt i diakoniplanen må legges inn i Kirka vår manuelt. Det samme gjelder dersom menigheten har plan for kirkemusikk. Når aktivitetene er lagt inn, kan de overføres fra år til år. Registrering av menighetenes planlagte aktiviteter i Kirka vår er også hensiktsmessig for å realisere vedtaks punkt 3 i Kirkemøtets vedtak: «3. Kirkelig fellesråd avgjør hvordan tilskuddet anvendes med utgangspunkt i soknerådets planer, for å nå de oppsatte mål med tildelingen og rapportere til bispedømmerådet.» I Kirka vår har fellesrådet enkelt tilgang til soknens planer.

54 av 68 høringsinstanser uttrykte i høringen om tilskuddsforvaltning høsten 2023 at de er generelt positive til at Kirka vår brukes i tilskuddsforvaltningen. 280 sokn har allerede begynt å legge inn aktiviteter i Kirka vår. Alt skulle derfor ligge til rette for at Kirka vår kan tas i bruk for dette formålet. På bakgrunn av dette ligger det i retningslinjene at fellesrådene må sikre at planlagte aktiviteter og rapportering på dette skjer i Kirka vår. Dette er en forutsetning for at fellesrådet skal motta tilskudd.

Et viktig dilemma knyttet til menighetens aktiviteter for tilskuddet er om retningslinjene skal forutsette at menighetsrådet skal vedta den samlede planen. Verktøyet Kirka vår legger gjennom veiledningstekster opp til at menighetsrådet gjør dette, men dette er i dag ikke et krav for å bruke verktøyet. Kirkeordningens § 12 andre ledd sier at menighetsrådet «har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet». Ansvar for menighetens planer er i utgangspunktet noe av det mest sentrale i menighetsrådets arbeid, men regelverket sier ikke eksplisitt at dette må skje gjennom et vedtak om samlet plan. Regelverket gjør imidlertid at myndigheten knyttet til samlet plan ligger hos menighetsrådet.

Demokrati- og folkevalgtutvalget for Den norske kirke, som leverte sin rapport i starten av 2022, berørte dette når utvalget foreslo: «Det bør vurderes i hvilken grad folkevalgte organer har tilstrekkelige virkemidler for styring og kontroll med virksomheten». Dersom retningslinjene stiller krav om at menighetsrådet skal vedta samlet plan, vil det gi alle folkevalgte i menighetsråd et virkemiddel for styring og kontroll med virksomheten. Å forutsette menighetsrådets årlige behandling av planen vil også være en måte å

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

styrke menighetsrådet, i tråd med Kirkemøtets vedtak i KM 10/22 Kirkelig organisering. Et vedtak i rådet kan også kobles til formuleringen i kirkeordningens § 12 femte ledd: «Menighetsrådet innbyr minst en gang i året de tilsatte i soknet til å ta del i rådets drøftinger om menighetsforholdene og de oppgaver som foreligger».

Samtidig er det i dag ulikheter når det gjelder hvordan menighetsråd i Den norske kirke arbeider. Kapittel 3 i kirkeordningen om «Virksomheten i soknet. Soknets organer og deres oppgavefordeling m.m.» gir rammer for alle menighetsråd, og samtidig preges rådets arbeid av lokal kultur og av hvem som velges inn i rådet. I implementeringen av Kirka vår har det kommet noe motstand mot at menighetsrådet skal jobbe strategisk, og det kan argumenteres for at dette er en kulturendring i Den norske kirke som må skje over lenger tid, ikke gjennom et krav i retningslinjer. Det er også store forskjeller når det gjelder hvilken administrativ støtte rådene har, f.eks. om rådet har en daglig leder, om kirkevergen er saksforbereder til alle menighetsråd eller om støtte til rådet er organisert på en annen måte. En eventuell beslutning om at alle menighetsråd årlig skal behandle sak om soknets planlagte aktiviteter for kommende år, vil derfor mottas ulikt i ulike deler av Den norske kirke. Det er altså et dilemma om Kirkerådet nå skal legge inn krav om menighetsrådsbehandling i retningslinjene for tilskuddsforvaltning og slik konkret sikre at menighetsrådet settes i stand til å ta det virksomhetsansvaret som rådet har, eller om dette blir en stor administrativ belastning for lokalkirken. Det foreslås derfor i retningslinjene at menighetsrådet avgjør om de skal ha saken til behandling. Slik understrekes menighetsrådets myndighet, samtidig som menighetsrådet kan vurdere saken utfra sin arbeidsform og utfra tilgjengelig ressurser lokalt.

2. Bispedømmerådet behandler hvert år i desember kommende års budsjett. I denne behandlingen foreslås det at bispedømmerådet skal kunne avsette deler av midlene på budsjettgruppe 2 til strategiske satsinger. Også i dag har bispedømmerådene som regel midler til strategiske satsinger. Disse avsettes imidlertid ikke i starten av året, men oppstår når fellesråd av ulike grunner ikke får brukt midlene. Dette blir hvert år synlig i økonomirapporteringen fram mot sommeren. Dermed har bispedømmerådet kun høsten til å ta de strategiske midlene i bruk.

Dersom bispedømmerådet velger å avsette slike midler, vil det bli mindre midler til fordeling på fellesrådene som skal få tilskudd. Det foreslås derfor at bispedømmerådet kan avsette maksimalt 2 % av midlene på budsjettgruppe 2 til strategiske satsinger. Det foreslås også at bispedømmerådet kan avsette 1 % av midlene til å dekke utgifter til årlige fagsamlinger for kirkefaglig ansatte. Det er en kjent utfordring fra bispedømmene at fellesrådet ikke alltid har midler til å sende ansatte til biskopens fag- og tilsynssamlinger. Dette tiltaket vil kunne løse denne utfordringen, og vil også styrke biskopens tilsyn.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

3. Rapporteringen i januar videreføres. Dette punktet innebærer altså ikke en ny oppgave for lokalkirken, men det nye er at rapporteringen i større grad enn i dag sees i sammenheng med tilskuddet.

En rekke spørsmål i SSB-skjemaet omhandler hvilke aktiviteter menigheten driver. Dersom menighetene registrerer aktiviteter i Kirka vår, kan disse dataene hentes direkte ut av dette verktøyet. Dette vil innebære en forenkling av lokalkirkens rapportering.

4. I dagens tilskuddsforvaltning kreves økonomirapport for at tilskuddet skal kunne utbetales til fellesrådet. I tråd med overgangen til at bispedømmerådet skal følge opp hvilke aktiviteter som skapes for tilskuddet, foreslås det nå at tilskuddet utbetales til fellesrådet når hver menighetens plan for aktiviteter ligger i Kirka vår, bispedømmerådet har vedtatt budsjetttrammene og menighetene har rapportert for fjorårets aktiviteter.

Trosopplæringsutvalget foreslo at «Ved mindreforbruk av tildelte midler bør det i større grad kunne være mulig å sette av udisponerte midler for større satsinger og mer langsiktighet i arbeidet med kirkelig undervisning og læring.» I forlengelse av dette foreslo utvalget for tilskuddsforvaltning at «fellesrådene bør i enkeltår kunne akkumulere inntil 50 % av ett års tilskudd for å gjennomføre ekstrasatsinger i særskilte år». I høringen høsten 2023 var de fleste høringsinstansene positive til økte muligheter for akkumulering av midler. Dersom fellesrådene kan akkumulere mer mindreforbruk, vil det bety mindre administrativt arbeid for rettssubjektet for å trekke inn mindreforbruk.

5. I oppfølgingen av tilskudd til trosopplæring har de fleste trosopplæringsrådgivere på bispedømmekontor gjennomført en årlig samtale med lokalkirken om bruk av tilskuddet. Dette har gitt en særlig kontakt mellom bispedømmenivået og lokalkirken på undervisningsfeltet, til forskjell fra diakoni og kirkemusikk der slike samtaler ikke har vært gjennomført. Utvalget for tilskuddsforvaltning foreslo på bakgrunn av dette at bispedømmerådet og hvert fellesråd skulle ha en årlig samtale om alt tilskudd som fellesrådet mottar. I høringen høsten 2023 uttrykte et stort flertall (50 av 72 høringsinstanser) at en årlig samtale mellom fellesrådet og bispedømmerådet kan være til gjensidig nytte og bidra til bevisstgjøring, forutsigbarhet og inspirasjon. Noen bispedømmeråd er allerede i gang med slike samtaler i forlengelse av arbeidet med organisasjonsutvikling i Den norske kirke. I underkant av 20 høringsinstanser ga uttrykk for at de var positive til møtepunkter med bispedømmerådet, men var bekymret for ressursbruken. Noen bispedømmer inneholder over 40 fellesråd, og årlige samtaler med alle disse vil kreve svært store administrative ressurser for bispedømmerådet. Det foreslås derfor at bispedømmerådet innkaller fellesrådene til samtale minimum annethvert år.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Som nevnt gir tilskuddsforvaltningen anledning til å følge opp Kirkemøtets vedtak om at biskopens tilsyn skal styrkes. Knyttet til menighetenes trosopplæringsplaner har det vært krav om biskopens godkjenning av planen. Dette var formulert i Plan for trosopplæring. Denne er nå erstattet av Plan for kirkelig undervisning og læring, og der er krav om biskopens godkjenning ikke beskrevet. Kirkemøtet vedtok i sak KM 12/21: «5. Kirkemøtet ber om at biskopens rolle i arbeidet med å utvikle en god strategisk menighetsplan avklares nærmere i forbindelse med ny organisering, inkludert hva som skal gjelde for trosopplæringsplanen.» I tråd med ønske om en helhetlig tilskuddsforvaltning i Den norske kirke og et samlet planarbeid i menighetene er det behov for å avklare at biskopen enten skal godkjenne menighetens samlede plan eller ikke godkjenne menighetens plan.

Det er mulig å tenke seg ulike løsninger dersom biskopen skal godkjenne samlet plan for hver menighet. Det kan forutsettes at menighetens samlede plan for kommende år skal godkjennes av biskopen hvert år, det kan forutsettes at biskopen skal godkjenne planen dersom noe endres i den eller det kan forutsettes at biskopen skal ha planen til behandling med jevne mellomrom. Dersom biskopen skal ha en rolle i å godkjenne hver menighets samlede plan, er dette uansett et betydelig arbeid. I gjennomsnitt er det i overkant av 100 sokn i hvert bispedømme, og det vil være naturlig at biskopen innhenter faglige vurderinger knyttet til undervisning, diakoni og kirkemusikk knyttet til hvert sokns plan. Dersom biskopen ender med å ikke godkjenne forslaget til plan, vil dette kreve videre oppfølging fra lokalkirkens side for å få planen godkjent. En slik arbeidsmåte vil ligne arbeidet som ble gjort ved implementeringen av trosopplæringsreformen, som fra flere hold har blitt beskrevet som for administrativt krevende. Dette er bakgrunnen for at det ikke er lagt inn som et punkt 2 eller 3 i retningslinjene at biskopen skal ta stilling til menighetens plan.

I stedet foreslås det at biskopen gis mulighet til å utøve sitt tilsyn knyttet til lokale planer på møtet mellom bispedømmerådet og fellesrådet. Formuleringen «Stiftsdirektør, bispedømmerådsleder og biskop avgjør hvem som deltar i møtet på vegne av bispedømmerådet» åpner for at ledere ved hvert bispedømmekontor kan vurdere hvordan dette punktet skal legges opp. Biskopen kan delta i møtet og gjennom dette utøve tilsyn knyttet til arbeidet som skjer i menighetene, eller biskopen kan overlate til øvrige deler av administrasjonen å delta i møtet. Også på dette punktet kan biskopene komme til å etterspørre nærmere bestemmelser fra Kirkerådet. For at hver biskop skal ha et rom for å gjøre selvstendige vurderinger knyttet til sin rolle i det nevnte møtet med fellesrådet, ønsker imidlertid ikke Kirkerådet at dette skal være nærmere beskrevet i retningslinjene for tilskuddsforvaltning.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

6. Som ansvarlig forvalter av tilskudd til diakoni, kirkemusikk og undervisning og læring, må bispedømmerådet også ha mulighet til å gjøre endringer i tilskuddet. Samtidig er realiteten at det meste av tilskuddene er bundet opp i faste stillinger. Flere høringsinstanser vektla derfor forutsigbarhet og langsiktighet i bispedømmerådets forvaltning av tilskuddet.

Bispedømmerådet bør i tråd med dette ikke gjøre endringer i tilskudd uten at det har vært dialog med fellesrådet. Det foreslås at dette konkret skal skje gjennom at bispedømmerådet i forlengelsen av møtet med fellesrådet om tilskuddet, gir fellesrådet skriftlig tilbakemelding dersom bispedømmerådet mener at soknene i fellesrådet ikke har tilstrekkelig aktivitet for tilskuddet som fellesrådet mottar. Bispedømmerådet kan kun gi slik skriftlig tilbakemelding etter møtet med fellesrådet, og dermed maksimalt en gang hvert år. Det foreslås videre at fellesrådet skal ha mottatt to skriftlige tilbakemeldinger før bispedømmerådet kan gjøre vedtak om reduksjon i tilskuddet til det aktuelle fellesrådet for kommende år. Dette gir fellesrådet en mulighet til å justere bruken av tilskuddet før bispedømmerådet eventuelt gjør endringer i tilskuddet.

7. Kirkemøtet har vedtatt at bispedømmerådet skal styrkes som strategisk organ. Bispedømmerådets forvaltning av tilskuddene på budsjettgruppe 2 gir bispedømmerådet et verktøy for strategisk utvikling av arbeidet i bispedømmet. I gjennomsnitt forvalter hvert bispedømmeråd over 50 millioner kroner i slike tilskudd. Vurderingen av hvordan disse midlene brukes best, er en strategisk vurdering. For at det valgte bispedømmerådet skal få denne strategiske rollen, må det kunne behandle sak om justering av tilskuddet til det enkelte fellesråd. Justering av tilskuddet kan begrunnes i to forhold: Enten at fellesrådet har akkumulert over 50 % av tilskuddet, som er begrensningen i punkt 4, eller at aktiviteten for tilskuddet er for lav.

For å gi fellesrådet tilstrekkelig forutsigbarhet inn mot kommende budsjettår, foreslås det at kirkelig fellesråd som i denne budsjettbehandlingen får sine tilskudd justert for kommende år, skal gis skriftlig beskjed om dette innen 1. juni.

8. Som nevnt innebærer ny tilskuddsforvaltning en overgang fra fokus på økonomirapportering til fokus på aktivitetsrapportering. Samtidig må rettssubjektet også ved behov kunne føre kontroll med hvordan tilskuddene har blitt brukt av fellesrådene. Det foreslås derfor at bispedømmerådet kan foreta stikkprøver og be fellesråd om økonomirapport for foregående år. Siden økonomirapporten ferdigstilles på våren, foreslås det at denne kontrollen kun kan skje mellom 1. juni og 1. oktober.

B Kvalifiseringsmidler

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

1. Kirkemøtet vedtok i KM 24/21 kvalifikasjonskrav for de kirkelige stillingene diakon, kantor, kateket og prest. Siden ansatte innen undervisningstjenesten, diakoni og kirkemusikk er tilsatt i kirkelig fellesråd, kan tilskudd være et virkemiddel for å stimulere til oppfyllelse av kvalifikasjonskravene. Kirkerådet har allerede i dag en ordning med at det avsettes kvalifiseringsmidler fra budsjettgruppe 2, og Kirkerådet erfarer at disse midlene er etterspurt. Midlene bidrar til at flere ansatte i Den norske kirke tar videreutdanning for å oppfylle Kirkemøtets kvalifikasjonskrav. Når flere undervisningsansatte de siste årene har gått over i prestedtjeneste, har midlene vært særlig viktig for å sikre kompetanse i undervisningstjenesten. For budsjettåret 2024 ble 0,3 % av 575 millioner på budsjettgruppe 2 avsatt til dette formålet. Midlene lyses ut av Kirkerådet og tildeles arbeidsgivere (sokn eller fellesråd) i Den norske kirke for å dekke deler av utgiftene med tilrettelegging for at ansatte kan kvalifisere seg til kateket, diakon og kantor. Det foreslås at Kirkerådet årlig i forbindelse med budsjettbehandlingen skal avgjøre hvor mye av budsjettgruppe 2 som skal avsettes til dette formålet. Slik kan Kirkerådet gjøre endringer i kvalifiseringsmidler når antall tilsatte som oppfyller kvalifikasjonskravene, endrer seg.
2. For at Kirkerådet i sin forvaltning av midlene skal sikre at de går til tilsatte og at arbeidsgiver ønsker at den tilsatte skal kvalifisere seg for vigsling, er det kirkelig fellesråd som registrerer søknad om kvalifiseringsmidler.
3. Kirkerådet vurderer innkomne søknader.
4. Kirkerådet tildeler midler til fellesrådene.
5. Fellesrådene rapporterer på bruk av midlene.

C Lønnstilskudd for vigslede

1. Praksis i dag er at noen bispedømmer gir tilskudd til diakon- og kateketstillinger utfra de ansattes kvalifikasjoner, andre gjør det ikke. Kirkemøtet ba Kirkerådet fastsette en ramme til «ekstra lønnstilskudd for fellesråd som tilsetter medarbeidere som oppfyller kvalifikasjonskravene». Dette vil skape en lik og forenklet praksis når det gjelder sammenhengen mellom ansattes kvalifikasjoner og tilskuddet som fellesrådet mottar. For å følge opp Kirkemøtets kvalifikasjonskrav og ønsket om vigslede medarbeidere, er det ekstra lønnstilskuddet foreslått knyttet til vigsling. Dette vil stimulere kirkelig fellesråd til å tilsette kandidater som oppfyller kvalifikasjonskravene framfor kandidater som har annen eller lavere utdanning. Det foreslås at Kirkerådet, som med kvalifiseringsmidlene, i forbindelse med budsjettbehandlingen skal fastsette en ramme av det totale tilskuddet på budsjettgruppe 2 som skal avsettes til lønnstilskudd for vigslede.
2. Det legges opp til en administrativ enkel ordning hvor fellesråd hvert år registrerer hvilke vigslede diakoner, kateketer og kantorer som er tilsatt i fellesrådet og lønnet av tilskuddsmidlene fra rettssubjektet. Nylig tilbagemelding fra bispedømmene viser at det er ansatt cirka 95 vigslede kateketer og cirka 230 vigslede diakoner i Den norske kirke, hvorav de fleste er lønnet av tilskuddsmidlene. I tillegg er det ca 200 vigslede kantorer, men få

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

eller ingen av disse er lønnet av tilskuddsmidlene. Det vil dermed gis et ekstra lønnstilskudd for cirka 325 stillinger.

3. Kirkerådet gjennomgår registreringen.
4. Det foreslås at Kirkerådet årlig fordeler de avsatte midlene på de aktuelle fellesrådene.

På bakgrunn av dette følger her de konkrete retningslinjene som høringsinstansene inviteres til å gi tilbakemelding på:

Retningslinjer for tilskuddsforvaltning

Målet med denne tilskuddsordningen er å realisere kirkemøtes strategi for Den norske kirke og bispedømmerådets strategiske planer, og gi rammer som er de beste for mottaker av og deltakere i diakoni, undervisning og kirkemusikk. Måloppnåelse skjer ved at fellesrådet sikrer at menighetene skaper aktiviteter som er de beste for mottakere av og deltakere i diakoni, undervisning og kirkemusikk, utfra henholdsvis Plan for diakoni, Plan for kirkelig undervisning og læring og Plan for kirkemusikk. Tildelinger innenfor del A skal sikre dette. Bispedømmerådene tilskudd til kirkelig fellesråd skal anvendes etter formålet, og anslagsvis 80 % av tilskuddet til kirkelig undervisning og læring skal brukes til arbeid for barn og unge 0-18 år. Tildelinger innenfor del B og C skal sikre at Den norske kirke har kvalifiserte tilsatte til menighetenes arbeid med diakoni, undervisning og kirkemusikk. Disse retningslinjene gir bestemmelser om hvordan rettssubjektet Den norske kirke følger opp og kontroller bruken av tilskuddet.

A Bispedømmerådene tilskudd til kirkelig fellesråd

1. Menighetene registrerer planlagte aktiviteter i «Kirka vår». For at et kirkelig fellesråd skal motta tilskudd til kirkelig undervisning og læring, må soknenes planlagte undervisningsaktiviteter være registrert i Kirka vår. For at et kirkelig fellesråd skal motta tilskudd til diakoni, må soknenes planlagte diakoniaktiviteter være registrert i Kirka vår. For at et kirkelig fellesråd skal motta tilskudd til kirkemusikk, må soknenes planlagte kirkemusikkaktiviteter være registrert i Kirka vår. Fellesrådet har ansvar for at dette er oppdatert innen 15. november. Menighetsrådet har i kirkeordningens § 12 ansvar for undervisning, diakoni og kirkemusikk, og avgjør om de skal ha planen til behandling.
2. Bispedømmerådet behandler budsjettet. Bispedømmerådet behandler budsjettet på overordnet nivå, inkludert rammer for hva som skal gis i tilskudd til fellesrådene. Bispedømmerådet kan i budsjettbehandlingen avsette inntil 2 % av tilskuddet til strategiske satsinger. Bispedømmerådet kan i budsjettbehandlingen avsette inntil 1 % av tilskuddet til utgifter til årlige samlinger for kirkefaglig ansatte i kirkelige fellesråd. Midlene skal brukes i tråd med midlenes formål.
3. Kirkelig fellesråd har ansvar for at menighetene rapporterer for fjorårets aktiviteter innen 20. januar.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

4. Tilskuddet for inneværende år utbetales fra bispedømmeråd til kirkelig fellesråd, forutsatt punkt 1-3. Fellesrådet kan akkumulere totalt inntil 50 % av ett års tilskudd.
5. Bispedømmerådet møter fellesrådet til samtale om bruken av tilskuddet foregående år. Bispedømmerådet innkaller minimum annethvert år fellesrådet til samtale om bruken av tilskuddet. Stiftsdirektør, bispedømmerådsleder og biskop avgjør hvem som deltar i møtet på vegne av bispedømmerådet. Kirkeverge og fellesrådsleder avgjør hvem som deltar i møtet på vegne av fellesrådet.
6. Dersom bispedømmerådet vurderer at fellesrådet ikke har tilstrekkelig aktivitet for tilskuddet, skal bispedømmerådet gi fellesrådet skriftlig tilbakemelding om dette. Etter to skriftlige tilbakemeldinger kan bispedømmerådet gjøre vedtak om reduksjon i tilskuddet til det aktuelle fellesrådet for kommende år.
7. Bispedømmerådet behandler sak om justering av tilskuddet til det enkelte fellesråd. Kirkelig fellesråd som i budsjettbehandlingen får sine tilskudd justert for kommende år, skal gis skriftlig beskjed om dette innen 1. juni. Bispedømmerådet skal tildele det aktuelle beløpet til andre fellesråd.
8. Bispedømmerådet kan hvert år mellom 1. juni og 1. oktober be fellesråd om regnskapsrapportering for foregående år.

B Kvalifiseringsmidler

1. Kirkerådet fastsetter i forbindelse med budsjettbehandlingen en ramme av det totale tilskuddet på budsjettgruppe 2 som skal avsettes til kvalifiseringsmidler. Midlene tildeles arbeidsgivere (sokn eller fellesråd) for dekning av kostnader knyttet til ansatte som tar utdanning som kvalifiserer til diakon, kantor eller kateket.
2. Arbeidsgivere registrerer søknad om kvalifiseringsmidler.
3. Kirkerådet vurderer innkomne søknader.
4. Kirkerådet tildeler midler til fellesrådene.
5. Fellesrådene rapporterer på bruk av midlene.

C Lønntilskudd for vigslede

1. Kirkerådet fastsetter i forbindelse med budsjettbehandlingen en ramme av det totale tilskuddet på budsjettgruppe 2 som skal avsettes til lønntilskudd for vigslede.
2. Kirkelig fellesråd registrerer oversikt over vigslede diakoner, kateketer og kantorer som er tilsatt lønnet av tilskuddsmidlene fra rettssubjektet.
3. Kirkerådet gjennomgår registreringen.
4. Kirkerådet fordeler de avsatte midlene til fellesrådene.

Spørsmål i høyring om retningslinjer for tilskuddsforvaltning i Den norske kirke

Dette er en oversikt over spørsmål som høringsinstansen blir bedt om å svare på i det digitale skjemaet:

1. Type høringsinstans
2. Navn høringsinstans
3. Kontaktperson høringsinstans
4. Bispedømmetilhørighet

5. Har du/dere merknad til innledningen til retningslinjene?
6. Det bør kreves at menighetsrådet skal vedta samlet plan for aktiviteter kommende år. Enig. Uenig. Vet ikke. Ingen mening.
7. Det bør kreves at biskopen skal godkjenne hver menighets plan for aktiviteter kommende år. Enig. Uenig. Vet ikke. Ingen mening.
8. Har du/dere andre merknader til punkt A1?
9. Bispedømmerådet bør kunne avsette 2 % av midlene til strategiske satsinger. Enig. Uenig. Vet ikke. Ingen mening.
10. Bispedømmerådet bør kunne avsette 1 % av midlene til å dekke utgifter til samlinger for kirkefaglig ansatte i fellesrådene. Enig. Uenig. Vet ikke. Ingen mening.
11. Har du/dere andre merknader til punkt A2?
12. Har du/dere merknader til punkt A3?
13. Fellesrådene bør kunne akkumulere inntil 50 % av ett års tilskudd. Enig. Uenig. Vet ikke. Ingen mening.
14. Har du/dere andre merknader til punkt A4?
15. Det bør kreves at bispedømmet inviterer fellesrådet til samtale om tilskuddet minimum annethvert år. Enig. Uenig. Vet ikke. Ingen mening.
16. Har du/dere andre merknader til punkt A5?
17. Det bør kreves at bispedømmet gir fellesrådet to skriftlige tilbakemeldinger før tilskuddet til fellesrådet kan justeres. Enig. Uenig. Vet ikke. Ingen mening.
18. Har du/dere andre merknader til punkt A6?
19. Har du/dere merknader til punkt A7?
20. Har du/dere merknader til punkt A8?

21. Har du/dere merknader til punkt B1?
22. Har du/dere merknader til punkt B2?
23. Har du/dere merknader til punkt B3?
24. Har du/dere merknader til punkt B4?
25. Har du/dere merknader til punkt B5?

26. Har du/dere merknader til punkt C1?
27. Har du/dere merknader til punkt C2?
28. Har du/dere merknader til punkt C3?
29. Har du/dere merknader til punkt C4?

30. Hvordan vil den foreslåtte tilskuddsordningen påvirke fellesrådets likviditet?

31. Har du/dere innspill til hvordan Kirka vår kan utvikles videre til å bli det verktøyet det kan bli?
32. Har du/dere andre merknader til høringen?

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Maria Vassli Gjære	100	21/04236-10	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
5/25	Møre bispedømmeråd 2024-2027	31.01.2025

Vidare arbeid med strategi i perioden 2025-2030 Møre bispedøme

Vedlegg:

Strategi Sør-Hålogaland 2030

Saksorientering

Som ei vidareføring av samtalen i førre møte om «bispedømerådet som strategisk organ», foreslår administrasjonen at ein utarbeidar ei overordna strategiplan for Møre bispedøme for perioden 2025-2030. Denne er tenkt førande for arbeidet som vert gjort i perioden. Med utgangspunkt i strategien, saman med strategiplan vedtatt av Kyrkjemøtet, vil det kvart år utarbeidast ein verksemdsplan for arbeidet på bispedømekontoret. Verksemdsplanen er tenkt behandla i bispedømerådet.

Ein føreslår at det utpeikast ei gruppe som arbeider med ein strategi fram til bispedømerådsmøte i 24.mars. Etter innspel frå rådet, vert planen endeleg handsama på møtet i juni.

I tillegg til representantar frå rådet, vil ein føreslå at ein inviterer inn ein av prostane og ein kyrkjeverje, i tillegg til representantar frå leiargruppa på bispedømekontoret.

Vedlagt saka er strategiplan for Sør-Hålogaland bispedøme. Ein vil tilrå at ein går for eit liknande format for Møre bispedøme, tilpassa den lokale konteksten.

Forslag til vedtak

1. Møre bispedøme ber stiftsdirektøren sette saman ei strategigruppe bestående av ein prost, ein kyrkjeverje og representantar frå administrasjonen. Bispedømerådet oppnemner(namn) som representant frå bispedømerådet.
2. Forslag til strategi for Møre bispedøme i perioden 2025-2030 blir lagt fram på møtet 24. mars med endeleg handsaming på møtet 2. juni.

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland
bispedømme

2030

Visjon:

Mer himmel på jord

Kirken i Sør-Hålogaland er en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke, som vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus.

Satsningsområder:

1. Barn og unge og unge voksne
2. Gudstjenester
3. Frivillighet
4. Forsoning

Dette kan bety:

- Fellesskap, undervisning og læring i form av kontinuerlig arbeid for alle
- Særlig fokus på konfirmanttid – omfang, innhold og metode og tilbud i ettertid
- Gudstjenestetilbudet er fleksibelt, stedegent, involverende og forutsigbart
- Tilrettelegging slik at barn og unge er prioritert – i gudstjenesten eller parallelt
- Frivillighet er et viktig virkemiddel og et mål i seg selv. Frivillige får selvstendige oppgaver der de tar del i kirkens oppdrag som ansvarliggjorte medarbeidere
- Plan for rekruttering, innhold og ivaretagelse av frivilligheten
- Tilrettelegging slik at den samiske befolkning får kirkelig tjenestetilbud på eget morsmål (dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd)
- Bevisstgjøring på konsekvensene av fornorskning og bidra aktivt til motvirkning av fornorskning i dag

Utviklingsområder:

1. Kommunikasjon
2. Miljø, klima og bærekraft
3. Samisk kirkeliv
4. Åpen kirke
5. Kultur
6. Samfunnsoppdraget

Dette kan bety:

- God flyt av informasjon internt og eksternt – markedsfør all aktivitet
- Aktiv kommunikasjon med brukere/medlemmer – god tilbakemeldingskultur
- Aktiv bruk av bærekraftsmålene i undervisning og forkynnelse
- Aktiviteter som f.eks strandrydding, søppelrydding og lignende
- Gudstjenester feires på samisk ved prostesetene minst en gang pr. år
- Samiske språk- og identitetsmarkører brukes i gudstjeneste og kirkeliv
- Åpne kirker – lokal møteplass
- La kirken være et bruksområde for ulike aktiviteter.
- Kirkemusikk / ulike kunstuttrykk integrert i kirkens forkynnelse og trospraksis
- Kontinuerlig korarbeid og musikkopplæring opp til 18 år
- Kirken samarbeider med lokalt kulturliv – åpen for nyskaping og kreativitet
- Aktiv verdiformidling som bygger opp under demokrati, likhet og frihet
- God kontakt med lokale myndigheter om hva kirken tilbyr av tiltak for ulike aldersgrupper, gudstjenester og beredskap

Hvilken profil skal Sør-Hålogaland ha?

Sør-Hålogaland bispedømme er:

1. Et inkluderende bispedømme
2. Et mangfoldig bispedømme
3. Et inkluderende og mangfoldige bispedømme
4. Velsignet, vilt og vakkert

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	421	25/00237-1	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
6/25	Møre bispedømmeråd 2024-2027	31.01.2025

Samråd våren 2025 - forberedelse til møte mellom bispedømmeråd, fellesråd og sokneråd

Saksorientering

Kirkemøtet har i 2022 og 2023 truffet overordnede vedtak om videre arbeid med kirkelig organisasjonsutvikling. I begge vedtakene har Kirkemøtet sagt at soknets organer må involveres i det videre arbeidet med å følge opp vedtakene. Kirkerådet har fulgt opp dette, og bedt om at det skal organiseres samråd mellom soknets organer og Kirkerådet og mellom soknets organer og bispedømmerådet.

Formål med møtet er å styrke samhandling i bispedømmet og å gi menighetsråd og fellesråd mulighet til å komme med innspill til bispedømmerådet i forkant av Kirkemøtet 25/4-28/4 2025.

Konkret er det planlagt samrådsmøte 24/3-25 kl 17 – 20 – etter at saksdokumentene til Kirkemøtet er publisert. Samrådsmøtet skjer digitalt via Teams. Kirkerådet vil lage innledninger til noen av sakene som grunnlag for samtale.

Leder eller andre medlemmer fra alle menighetsråd og fellesråd i alle bispedømmer vil bli invitert.

Bispedømmerådet inviteres til å komme med innspill til møteinnhold og møtegjennomføring.

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd gjennomfører digitalt samrådsmøte med medlemmer av sokneråd og fellesråd i Møre bispedømme 24/3-25. Stiftsdirektør og leder følger opp planlegging og gjennomføring av møtet.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Maria Vassli Gjære	415	23/00443-2	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
7/25	Møre bispedømmeråd 2024-2027	31.01.2025

Orienteringar om samisk kyrkjeliv

Vedlegg:

Strategi for samisk kirkeråd 2019-27

Kirkerådets handlingsplan i forlengelse av sannhet og forsonings kommisjonens arbeid

Saksorientering

Leiar for samisk kyrkjeråd May Bente Jönsson kjem og orienterar om arbeidet i samisk kyrkjeråd og om situasjonen for samisk kyrkjeliv i Møre.

Samisk kyrkjeråd vart oppretta av Kyrkjemøtet 1992. Rådet skal fremme, verna og samordna samisk kyrkjeliv i Den norske kyrke, og ivareta urfolksspørsmål på vegne av Den norske kyrke. Rådets sekretariat er lokalisert i Tromsø.

I nyhetsbrevet fra Kirkerådet 21.1.25 kan vi lese følgende:

«I april i fjor erkjente Kirkemøtet, kirkens øverste demokratiske organ, at Den norske kirke hadde bidratt i fornorskingspolitikken overfor samer, kvener/norskfinner og skogfinner. I vedtaket videre stod det:

«Kirken vil ta ansvar for å bidra til forsoning, tillitsbygging og gjenoppsettelse av den uretten kirken har påført mennesker. I disse forsoningsprosessene er det nødvendig å finne gode former for å fremføre unnskyldninger».

Kirkemøtet understreket at forsoningsarbeidet angår hele kirken og at kirken berikes når et større kulturelt mangfold får utfolde seg.

Et av innsatsområdene i handlingsplanen er kunnskap og kompetanse. Det skal stimuleres til at ansatte skal ta videreutdanning i temaet, samt at alle ansatte skal ta e-læringskurs. På den måten skal kunnskap om fornorskingspolitikkenes formål, historie og virkninger være kjent.»»

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd takkar for orientering og ønskjer lykke til med vidare arbeid.

STRATEGIPLAN FOR SAMISK KIRKELIV

– LIVSKRAFTIG OG LIKEVERDIG

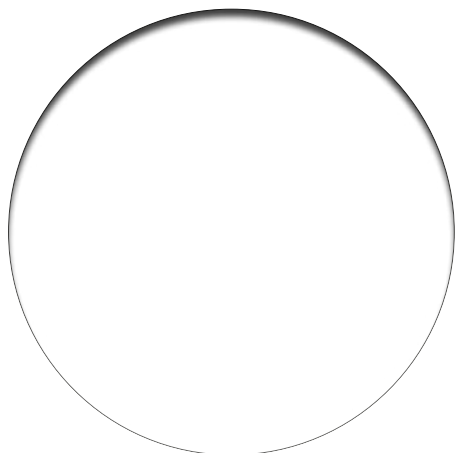

NOROGGA GIRKU - DEN NORSKE KIRKE

Sámi girkoráđđi - Samisk kirkeråd

STRATEGIPLAN FOR SAMISK KIRKELIV

- LIVSKRAFTIG OG LIKEVERDIG

2020

INNHOOLD

Strategiplan for samisk kirkeliv
– livskraftig og likeverdig

ISBN

© Samisk kirkeråd, Den norske kirke

Bestilles fra

Kirkerådets materiellekspedisjon
(se materiellkatalog på www.kirken.no)
E-post: materiell@kirken.no

Kirkerådet

Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo
Tlf. 23 08 12 00

Opplag: 1000 (januar 2020)
Finnes også på nettet
www.kirken.no

Produksjon: Samisk Kirkeråd

Grafisk design og produksjon: Fagtrykk Ide AS

1.	Innledning og visjon	4
1.1	Visjon og strategiske mål for samisk kirkeliv i Den norske kirke	4
2	Prinsipiell del	8
2.1	Teologisk grunnlag for samisk kirkeliv	9
2.2	Inkludering som grunnprinsipp	10
2.3	Forsoning som grunnperspektiv	11
2.4	Føringar fra Det lutherske verdensforbund og Kirkenes verdensråd	11
2.5	Lovgivning om samisk språk og samisk kirkeliv	12
3	Mål og strategier for arbeidet med samisk kirkeliv	14
3.1	Samisk språk og kultur i kirke og gudstjenesteliv	14
3.2	Samisk språk og kultur i trosopplæringa	19
3.3	Samisk diakoni	20
3.4	Dialog og forsoning	22
3.5	Rekruttering, kompetanse og fagutvikling	23
3.6	Samiske kunst og kulturuttrykk er en del av kirkens liv	24
3.7	Demokrati og likeverd	26
4.	Samisk kirkeliv – livskraftig og likeverdig	28
4.1	Samisk språk og kultur i kirke og gudstjenesteliv	28
4.1.1	Eksempler på samiske gudstjenester og bruk av samisk språk og innhold i gudstjenesten	30
4.2	Samisk språk og kultur i trosopplæring	31
4.2.2	Samisk konfirmantleir	32
4.2.3	Samiske ungdomssamlinger	32
4.3	Samisk diakoni	32
4.3.1	Diakonien menneskerettslige forankring	
4.3.2	Diakoni til ulike grupper	35
4.3.2	Skaperverk og forvaltning	36
4.4	Dialog og forsoning	37
4.4.1	Samisk diakoni som en del av arbeidet med sannhet og forsoning	38
4.4.2	Arbeid med internkirkelig dialog som grunnlag for forsoning	39
4.4.3	Religionsdialog	40
4.5	Rekruttering, kompetanse og fagutvikling	41
4.6	Samiske kunst og kulturuttrykk er en del av kirkens liv	42
4.7	Demokrati og likeverd	46
4.7.1	Saemien åålmege	47
4.7.2	Samiske ungdommer og deres plass i kirkeliv og kirkens demokrati	49
4.7.3	Urfoalsarbeid	49

Mer himmel på jord

VISJON
Den norske kirke

Tjenende

Bekjennende

Misjonerende

Åpen

1

INNLEDNING

Strategiplan for samisk kirkeliv 2019 er en oppdatert og revidert strategiplan med utgangspunkt i den forrige strategiplanen for samisk kirkeliv som Kirkemøtet vedtok i 2011. Det er et mål at strategiplanen også i fortsettelsen bidra til systematisk og kontinuerlig arbeid for å fremme samisk kirkeliv i ulike deler av Norge. Det er viktig å fortsatt styrke menighetenes forutsetninger for å kunne tilby gode kirkelige tjenester på samisk språk og med forankring i den samiske kulturen. Dette gjelder ikke bare i de tradisjonelle samiske kjerneområdene. Dagens situasjon er tvert imot at mange samer flytter til byer. For at samer over hele landet skal få gode kirkelige tjenester som ivaretar behovet for samisk språk og kultur, er det viktig at Den norske kirke satser på kompetanse, kompetanseheving og gode metoder for bruk av ressurser som finnes i menighetene.

Den norske kirkes strategiplan for samisk kirkeliv er en overordnet plan for å planlegge et kontinuerlig arbeid med samisk kirkeliv både utfra den situasjonen språket er i og den tilgangen menigheter har til ansatte og frivillige med kunnskaper om samisk språk og kultur.

Dette dokumentet er delt inn i tre hoveddeler. Første kapittel omtaler Den norske kirkes visjon for samisk kirkeliv. Her er en kort innføring i de ulike strategiske målene for samisk kirkeliv. I kapittel 2 omtaler kort det prinsipielle grunnlaget for arbeid med samisk kirkeliv. Kap 3 er hovedkapittelet med mål og strategier for arbeidet med samisk kirkeliv. I kap 4 utypes målene og strategiene.

1.1. VISJON OG STRATEGISKE MÅL FOR SAMISK KIRKELIV I DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirkes visjon er
Mer himmel på jord

Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å vere

- *Bekjennende*
Vi tilber og bekjenner troen på den treenige Gud sammen med den verdensvide kirke.
- *Åpen*
Vi er et fellesskap preget av likeverd, deltakelse og respekt for mangfold.
- *Tjenende*
Vi viser barmhjertighet, fremmer rettferdighet og verner om skaperverket.
- *Misjonerende*
Vi vitner om Jesus Kristus lokalt og globalt.

Ut fra visjonen springer også Den norske kirkes visjon for samisk kirkeliv ut:

Samisk kirkeliv – livskraftig og likeverdig

For å nå visjonen har Kirkemøtet beskrevet sju strategiske mål. Innenfor disse målene vil denne strategiplanen gi retning for arbeidet med samisk kirkeliv slik at det blir og fortsatt kan være livskraftig og likeverdig.

GUDSTENESTELIVET BLOMSTRAR

Gudstjenesten er et sted der den samiske befolkningen i hele Norge kan kjenne seg og sitt eget igjen i språk, uttrykksform og innhold. Gudstjenesten rommer samisk kultur og tradisjon, og er en viktig arena for i praksis å forkynde og leve ut prinsippet om likeverdighet.

Gudstjenester i de samiske områdene i

Foto: Kirkerådet

Norge er viktig for mange samer. Fra gammelt av har gudstjenesten vært en arena for kristent fellesskap og flere steder i Sápmi lever tradisjonen med å ha kirkehelger. For samer flest er det å kunne delta i samiske gudstjenester der de samiske språkene og samenes kristne tradisjoner ivaretas på en likeverdig måte. Dette er grunnleggende for at de skal oppleve et samisk kirkeliv der de har tilhørighet.

FLEIRE SØKJER DÅP OG TRUSOPPLÆRING

Samisk trosopplæring skal bidra til en systematisk og sammenhengende trosopplæring. Den skal vekke og styrke kristen tro, gi kjennskap til Den treenige Gud og bidra til livstolkning og livsmestring hos samiske barn og unge på en måte som ivaretar deres samiske tilhørighet og identitet. Kirkens trosopplæring utfordrer samiske barn og unge til engasjement og deltakelse i kirke og samfunnsliv. Dette gjelder for alle døpte i alderen 0-18 år.

Dåp og konfirmasjon har betydning og stor oppslutning i flere av de samiske områdene i Norge. De kirkelige handlingene er betydningsfulle møteplasser for familiene, der man samles for å markere overganger i barnas liv. Konfirmasjoner, dåp og bryllup er store begivenheter i mange samiske familiers liv, fordi de bidrar til å opprettholde og å bygge relasjoner og kontakt i og mellom familier, slekt og mellom generasjonene. Tradisjoner og samværsform vil

imidlertid variere avhengig av hvilket geografisk område man befinner seg i.

KUNST- OG KULTURUTTRYKK ER EIN DEL AV KYRKJA SITT LIV

Kirkens arbeid med salmesang inkluderer både ivaretagelse og videreutvikling av den tradisjonelle åndelige salmesangen som samisk tradisjonsmusikk og nyskaping av samisk kirkemusikk. Kirken arbeider for at det skapes rom for ulike samiske uttrykk for kristen tro gjennom kunst og kultur, særlig for unge. Kirken arbeider også for at kirken er en relevant samarbeidspartner for samisk kulturliv ellers.

Salmesang er et sterkt kjennetegn på den kristne kirken i samisk kirkeliv. Samer bruker salmesang til å uttrykke sin tro, og salmesangen er en viktig faktor for å binde mennesker sammen i et trostfellesskap. Arbeid for å styrke salmesangen skjer ved både innsamling, dokumentering og revitalisering av gamle samiske salmer, melodier eller annen kristen musikk, og ved at kirken bidrar til nyskaping av samisk kirkemusikk. På den måten blir kirken en relevant samisk arbeidsplass for kirkemusikere. Økt synlighet av samisk kirkemusikk og økt bruk av samiske håndverkstradisjoner i kirketekstiler bidrar til følelse av eierskap og tilhørighet. Kirken kan brukes mer som en samisk kulturarena og kirkens plass som kulturarena i det samiske samfunnet kan styrkes.

KYRKJA ENGASJERER SEG I SAMFUNNET

Samer i Norge opplever en kirke og et kirkeliv som rommer alle sider av livet. Samene har status som urfolk, og Den norske kirke slutter seg til den formelle konstitusjonelle status som samene har i Norge. Kirken tar tydelig standpunkt når menneskeverd og likeverdighet står på spill hos samene i Norge og andre urfolk i verden. Den norske kirke er på alle nivå en tydelig aktør i internasjonale forsoningsprosesser og i arbeidet med sannhet og forsoning i Norge. Kirken deltar både i form av å være en tydelig stemme, men også i møte med enkeltpersoner som har vært eller er utsatt for overgrep og krenkelsener, og som av den grunn lever med traumer og sår. Dette gjelder ikke minst i forkynnelse og undervisning over bibelske tekster som løfter opp sentrale emner som menneskeverd, skaperverket, urettferdighet, fattigdom.

Den norske kirke har tidlig erkjent sitt ansvar for og sin deltakelse i forsoningsprosessen som staten Norge har gjennomført. Samisk kirkeråd har vært pådriver for at det skal finne sted forsoningsprosesser både internt i kirken, og i samfunnet for øvrig. I denne planperioden vil det være et økt fokus på sannhets- og forsoningsarbeid, der igangsetting av tiltak som har en gjenopprettende funksjon, vil kunne være sentralt.

FLEIRE FINN SIN Plass I KYRKJELEGE ARBEID

Det er flere samer som tar kirkelig utdanning, og det er flere ansatte i kirken med formell kompetanse i samisk språk og kultur. Kirken framstår som en relevant og aktuell arbeidsplass for samiskspråklige ungdommer, og ungdommer med samisk bakgrunn som har kulturkompetanse. Det lyses ut stillinger med krav om formell kompetanse i samisk språk, samisk kulturkunnskap og kulturforståelse både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

KYRKJA SKAPER TRYGGJE ROM

Alle mennesker har ukrenkelig verdi. Kirken deltar i arbeid mot undertrykking og alle former for vold og overgrep i det samiske samfunnet. Kirken har som mål å være rustet til å stå sammen med og stå opp for de som er utsatt og krenket. Dette inkluderer kunnskap om den doble sårbarheten som samer kan ha på grunn av forsoning, følelse av undertrykkelse, avmakt og arvede traumer. Kirken arbeider aktivt for å

bryte ned tausheten omkring vold og seksuelle overgrep i det samiske samfunnet. Kirken fremmer språk for og samtale om, grenser, makt og seksualitet.

KYRKJA HAR EIN DEMOKRATISK OG VELFUNGERANDE ORGANISASJON

Den norske kirkes demokratiske organer rommer samisk selv- og medbestemmelse. Samisk kirkelig valg møte er en arena både for valg, demokratiske prosesser og drøfting av sentrale fagspørsmål innenfor samisk kirkeliv. Samiske unge deltar aktivt i kirkedemokratiet. Samisk representasjon i bispedømmeråd, Kirkeråd og Kirkemøte opprettholdes som et uttrykk for samisk medbestemmelse. Organiseringen av Den norske kirke fremmer gode faglige miljøer som er til beste for samisk kirkeliv. Dette er spesielt viktig på menighetsnivå hvor det samiske kirkelivet skal utøves i menneskers hverdag.

Medbestemmelse handler om mulig-hetene for deltakelse og påvirkning i beslutningsprosesser. Selvbestemmelse i Den norske kirke skjer ved at det finnes egne demokratiske myndighetsrom der samer selv gis ansvar og mulighet til å utforme sitt eget kirkeliv. Samisk medbestemmelse i kirkedemokratiet sikres i dag blant annet gjennom særskilt samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene og dermed i Kirkemøtet, og ved at Samisk kirkeråd deltar i den forberedende rådsbehandlingen av saker til Kirkemøtet. Videre er Samisk kirkeråds leder fullverdig medlem av Kirkemøtet og har møterett i Kirkerådet. Samiske unge kan delta i kirkedemokratiet ved at de tre nordligste bispedømmerådene sender samiske delegater til Ungdommens kirkemøte.

Indre Finnmark prosti og Saemien Åålmege er eksempler på hvordan kirken har skapt organer som har et særlig ansvar for å ha kunnskap og kompetanse innenfor samisk språk, samisk kirkeliv i nordsamiske og sorsamiske områder. Det finnes ikke et tilsvarende kirkelig organ for lulesamisk språkområde, men man har samiske fagstillinger i den lokale menigheten i Tysfjord. Slik er det skapt et fagmiljø for lulesamisk kirkeliv. Uavhengig av hvordan man organiserer kirken fremover er det viktig at man vektlegger å skape gode samiske fagmiljøer som støtter opp om og forsterker samisk kirkeliv i menighetene.

2

PRINSIPIELL DEL

2.1. TEOLOGISK GRUNNLAG FOR SAMISK KIRKELIV

Utgangspunktet for arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke er læregrunnlaget som evangelisk-luthersk kirke. I forståelsen av å være kirke kan samers deltagelse forstås ekklesiologisk: Samisk kirkeliv kommer til uttrykk der samer i rammen av Den norske kirke deltar i Guds universelle kirke, nærret av Ord og sakrament, med sitt eget gjensvar på evangeliet.

Alle mennesker er skapt i Guds bilde (1 Mos 1,27). Dette begrunner dette alle menneskers ukrenkelige verdi. Menneskers erfaring av verdi og verdighet er imidlertid nært knyttet til konkrete fellesskap. Der hvor mennesker fratras mulighet til å kjenne seg verdifull ut fra eget språk, egen kulturtradisjon og etnisk fellesskap, krenkes menneskeverdet. Urfolk har historisk sett vært særlig utsatt for dette. Budskapet om å være skapt i Guds bilde, skal derfor ivareta menneskets behov for verdighet i rammen av eget språk, egen kultur og egen historie.

Inkarnasjonen, at Gud ble menneske (kjøtt, lat inkarnatio), og tok bolig i blant oss (Joh 1,14), er en bekreftelse av skaperverkets grunnleggende verdi. At Gud blir menneske, viser på én og samme tid skapningens behov for frelse, og dets evne til å romme Guds nærvær. Slik bygger inkarnasjonen bro mellom første og andre trosartikkel. Inkarnasjonen viser oss at Gud ikke møter oss utenfor vår virkelighet, men tar bolig i den. At kristentroen har ulike uttrykk fra sted til sted, og fra kultur til kultur, er derfor en naturlig følge av inkarnasjonen. Misjonsbefalingens formulering «Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler»

(Matt 28,19) er et uttrykk for at evangeliet er gitt til alle folk, og at alle folk derfor har en rettmessig plass i kirken.

Det nye testamentet vitner om det kulturelle dilemmaet som oppstod når kirken gikk fra å være en jødisk bevegelse til også å omfatte mennesker med annen etnisk, kulturell og religiøs bakgrunn (Apg 10; Luk 24, 44-49). I Bibelens siste bok, Johannes' Åpenbaring, hører språkene med i den himmelske lovsangen framfor Guds trone. Det tales om en skare som ingen kan telle av alle nasjoner og stammer, folk og tungemål (Åp 7,9). Alle språk og folk inngår ifølge Bibelen i den himmelske liturgi. Oversettelse og bruk av Bibel, salmer og liturgier på folkets språk er også en viktig del av den lutherske arv.

Et sentralt spørsmål i urkirkens kultur-dilemma var hvorvidt ikke-jøder måtte følge jødisk lov og praksis for å være kristne, for eksempel omskjæres og følge jødiske renhetsforskrifter (for eksempel Apg 15). Dette har visse paralleller til problemstillinger skapt av siste århundres misjon hvor evangeliet kunne fremstilles som om det var tilgjengelig kun gjennom vestlige kulturuttrykk og verdier. Paulus stod for synet at hedningkristne (altså ikke-jøder) ikke var pliktige til å underkaste seg jødiske skikker på dette området. Han begrunnet det med at i troen på Kristus står alle likt (1 Kor 12,13; Gal 3,28; Kol 3,11). Troen på Kristus gir frihet til være kristen i forelengelsen av egen kultur. Dette handler om å ta med seg alt som er godt og verdig i sin kultur. Mennesket fortsetter å jobbe ut fra det Gud har skapt, skapelsen fortsetter (Fil,4,8).

Det er flere steder henvisning til morsmål og språklig mangfold i Bibelen, hvor

Guds ord kan høres på alle språk. Morsmål og språklig mangfold fremstår er en viktig verdi i Det nye testamentet knyttet til Den Hellige Ånd og kirkenes identitet, som i pinseunderet (Apg 2).

BUDSKAPET OM FORSONING ER SENTRALT I DET NYE TESTAMENTET. DET HANDLER FREMFOR ALT OM DEN FORSONING SOM ER NØDVENDIG MELLOM GUD OG MENNESKER, OG SOM ER MULIGGJORT I KRISTUS.

Men alt er av Gud, han som ved Kristus forsonte oss med seg selv og ga oss forsoningens tjeneste. For det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjeringer, og han betrodde budskapet om forsoningen til oss. 2 Kor 5,18-19

Teksten om pinseunderet viser at det språklige mangfoldet er en del av kirkenes identitet fra første øyeblikk. Som motstykke til Babels forvirring (1 Mos 11) består imidlertid ikke pinseunderet av at alle igjen begynner å forstå det samme språket. Snarere tvert om; folk fra alle folkeslag forundres i det de nå får høre om Guds storverk på sine egne tungemål. Pinseunderet står dermed som Åndens grunnleggende bekreftelse av morsmålet.

Budskapet om forsoning er sentralt i Det nye testamente. Det handler fremfor alt om den forsoning som er nødvendig mellom Gud og mennesker, og som er mulig gjort i Kristus (2 Kor 5,18-19; Rom 5,10).

Forsoningen som Kristus bringer, har imidlertid også betydning for etniske og kulturelle skillelinjer mellom mennesker. Når Paulus skriver om «ham [Kristus] som gjorde de to [hedninger og jøder] til ett og rev ned den muren som skilte, fiendskapet» (Ef 2,14), hentyder muren som skiller antakelig til muren mellom forgården og Det hellige i Jerusalems tempel. Denne muren skilte hedninger og jøder. Kun jødiske menn fikk gå inn i Det hellige. Paulus synes å mene at denne muren er et symbol på mellommenneskelig fiendskap. Denne muren rives nå ned i åndelig forstand i det nye åndelige tempel (Ef 2,21) som bygges i Kristus: «I én kropp forsonte ham dem begge med Gud da han døde på korset og slik drepte fiendskapet.» (Ef 2,16). Forsoningen Jesus bringer, skaper også erkjennelse av begått urett, og vilje til å søke mellommenneskelig forsoning

og rettferdighet gjennom gjenopprettende handlinger (Luk 19,8-9).

Forsoningsprosessen mellom kirken og samene kan forstås som uttrykk for slikt mellommenneskelig forsoningsarbeid. Rett og rettferdighet på det mellommenneskelige området er et viktig bibelsk kall. Dette perspektivet er tydelig til stede i den gammeltestamentlige profettradisjonen (jf. Jes 58, 6-8; Am 5, 12), og finner sin fortsettelse i evangeliens vitnesbyrd om Jesus (Luk 1, 47-55; 4, 18-19).

Bibelen forteller at mennesket er tatt av jorden lik alle andre skapninger (1 Mos 2, 7-19), og at Gud har sluttet en pakt med alt det skapte (1 Mos 9, 9-11). I Bibelen er derfor hele skaperverket gjenstand for Guds omsorg, på skapelsens og frelsens grunn Kristi forsoning favner hele skaperverket (Kol 1, 20.23), alt det skapte lengter etter løsløsning (Rom 8, 19-22), og hver skapning deltar i lovsangen av Lammet (Åp 5, 13). Bibelen tegner et bilde av en Gud som har spesiell omsorg for undertrykte og utsatte i samfunnet. Kirken har derfor et engasjement for sosialtiske spørsmål, noe som uttrykkes i kirkenes diakonale tjeneste, «Diakoni er kirkenes omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet».

2.2. INKLUDERING SOM GRUNNPRINSIPP

Inkludering i det kristne fellesskap begrunnes bibelsk. Det er en oppgave for den kristne menighet til å legge til rette for at tilgjengeligheten til ord og sakrament blir så stor som mulig. (Luk 24, 44-49). Alle mennesker er en del av en helhet, uansett språk og kultur.

Arbeidet med samisk kirkeliv forutsetter inkludering som grunnleggende prinsipp. Inkludering bygger på likeverdighet, og ikke på likhetsidealet. Mennesket skal ikke bli lik hverandre, uansett bakgrunn har mennesket samme verdi. Menneskets rett til å være forskjellig og likevel tilhøre et sosialt og kulturelt fellesskap er inkluderingstankens utgangspunkt for å bygge menneskelige fellesskap. Inkludering sikres ved å øke fellesskapet, øke

differeensieringen, øke individualiseringen og å øke demokratiseringen. En inkluderende praksis innebærer differensierte tilbud, det tas individuelle hensyn, det sikres at det finnes fellesskapsarenaer for den sosiale gruppen det gjelder, er bygd på demokratiske prinsipper der selvbestemmelse og medvirkning praktiseres. Disse elementene er juridisk begrunnet, i tråd med det som gjelder for alle former for diakonal praksis. Målet er å utjevne de eventuelle negative forskjeller og den negative diskriminering som er rådende, og skape rom for mer likeverdighet.

Assimilering innebærer at noen står utenfor og skal tas inn i fellesskapet ved å gjøre dem like flertallet. Berikelsestanken, hvor majoritetens fellesskap forventer at urfolk og minoritetens kultur har som formål å berike majoritetens uten endring i majoritetens holdninger for øvrig. Dette er ikke inkludering. All kirkelig aktivitet skal forutsette at alle i utgangspunktet er inne i fellesskapet, og deltar der på likeverdige, om enn forskjellige premisser.

Inkluderingsprinsippet er ikke bare nødvendig i motet mellom det samiske og det norske, men også innad i det samiske samfunn. I samiske samfunn står fellesskapet sterkt. I fellesskapet skal alle være likeverdige deltakere uansett funksjonsevne. Målet må være at alle skal oppleve seg inkludert i det trosfellesskap som kirken utgjør. Ansvarlige ledere må sørge for at individet opplever seg selv som en del av dette fellesskapet.

2.3. FORSONING SOM GRUNNPRINSIPP

Forsoning mellom mennesker ligger dypt i kristen tro og praksis. I sak KM 13/97 etablerte Kirkemotet et forsoningsperspektiv på Den norske kirkes arbeid med samisk kirkeliv og det samiske folket. Erkjennelsen av kirkenes medvirkning i forsoningspolitikken og vilje til ny framtid var sentralt i Kirkemotets vedtak:

Kirkemotet erkjenner at myndighetenes forsoningspolitikk og Den norske kirkes rolle i denne sammenheng har medført overgrep mot det samiske folk. Kirkemotet vil bidra til at uretten ikke skal fortsette.

Kirkemotet har siden vektlagt forsoningsperspektivet i flere saker om samiske forhold, blant annet i behandlingen av finnmarksloven (sak KM 11/03).

Dialog- og forsoningsarbeid kan ikke reduseres til enkelttiltak, men er med som en helhetlig del av Den norske kirkes virke. Kirkemotet har understreket at rettferdighets- og forsoningsarbeidet i kirken krever vilje til å prioritere ressurser, om nødvendig også over lang tid. For at uretten overfor samene ikke skal fortsette, må kirken prioritere samisk kirkeliv. Det vil også være til beste for kirken som helhet. Strategiplan for samisk kirkeliv bidrar til å skape rammer, relasjoner og strukturer som virker forsonende og fremmer likeverdig deltakelse.

2.4. FØRINGER FRA DET LUTHERSKE VERDENSFORBUND OG KIRKENES VERDENSRÅD

Urfolks spørsmål har vært på agendaen til Kirkens verdensråd (KV) og til Det lutherske verdensforbund (LVF). Både KV og LVF har i denne sammenheng fattet vedtak som legger føringer for KVs og LVFs egen virksomhet og med hensyn til medlemskirkens inkludering av urfolk og urfolks rettigheter i sitt arbeid. Under LVFs generalforsamling i Winnipeg 2003 ble urfolk nevnt en rekke steder i generalforsamlingens Message, og det ble vedtatt en egen urfolks-resolusjon. I tillegg til opprettelsen av et eget urfolksprogram i regi av LVF, inneholdt resolusjonen en generell anmodning til LVFs medlemskirker:

The LWF and its member churches are also asked to support a process at the national, regional and international levels of protecting human rights of Indigenous peoples, including land rights.

Arbeidet ble fra 2015 organisert som et økumenisk initiativ der KVs generalsekretær har oppnevnt en økumenisk referansegruppe for urfolksnettverket i KV som rådgiv generalsekretæren og Kirkens verdensråds sentral-komite om strategier, aktiviteter og finansiering for å styrke det økumeniske urfolksnettverket, fremme urfolks rettigheter, arbeid med urfolks åndelighet og teologi, og urfolksrelatert

forsoningsarbeid. Referansegruppen har 7 medlemmer fra ulike urfolksområder.

Kirkens verdensråds sentralkomite holdt sitt møte i Trondheim i juni 2016. Før det møtet arrangerte Kirkens verdensråd og Samisk kirkeråd sammen med Samiska rådet i Svenska kyrkan, Samiska rådet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland og Kirkelig utdanningscenter nord en konferanse om forsoningsprosesser i urfolksammenhenger. Forsoningskonferansen munnet ut i en uttalelse som ble sendt til Kirkens verdensråds sentralkomite. Sentralkomiteen vedtok dokumentet og kom med flere anbefalinger om hvordan medlemskirker skal følge opp urfolkssaker.

2.5. LOVGIVNING OM SAMISK SPRÅK OG SAMISK KIRKELIV

Den norske kirke har som utgangspunkt at den samiske befolkningen skal få en likeverdig landsdekkende betjening. Konkret innebærer det at Den norske kirke bruker de tre offisielle samiske språkene. Menigheter og bispedømmer som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk er forpliktet etter Samelovens språkregler.

Foto: Kyrkfor Samelov

Kirkemøtet behandlet i 2007 en sak om kirkens grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning (sak KM 8/07). Ett av premissene som ble vedtatt som styrende for arbeid med kirkens ordning er dette:

Kirken har et særskilt ansvar for å ivareta samisk kirkeliv som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke. Dette begrunnes i samenes sterke historiske tilknytning til Den norske kirke, samt i samenes status som urfolk i Norge.

Kirkemøtet gir en dobbelt begrunnelse for forpliktelsen; i samenes sterke historiske tilknytning til Den norske kirke og i kirkens urfolksansvar. I den nye grunnordningen for Den norske kirke, skal det tas inn en paragraf om samisk kirkeliv. Den nye kirkeordningen skal behandles av Kirkemøtet i 2020.

I forbindelse med høringen av det nye lovforslaget om tros- og livssynssamfunn i 2017, sa Kirkerådet at forvaltningsområdet for samisk språk fortsatt vil være viktig for Den norske kirke for å fremme samisk kirkeliv som likeverdig og livskraftig. Det er påpekt at for å kunne videreutvikle Den norske kirkes arbeid med samisk språk i menighetene i forvaltningsområdet for samisk språk er det viktig for Den norske kirke at tospråkhetstilskudd fra Sametinget videreføres. Sametinget har i sitt høringssvar til lovforslaget påpekt at de ønsker at Den norske kirkes ansvar for samisk kirkeliv skal lovfestes i den nye loven. I tillegg har de bedt om at det i Samelovens språkregler fortsatt skal være en bestemmelse om at Den norske kirke skal tilby kirkelige tjenester på samisk i Den norske kirkes menigheter. De foreslår videre at Kirkemøtet skal kunne gi nærmere bestemmelser om innholdet i og gjennomføringen av plikten.

Foto: Billedskaper

3

MÅL OG STRATEGIER FOR ARBEIDET MED SAMISK KIRKELIV

3.1 SAMISK SPRÅK OG KULTUR I KIRKE OG GUDSTJENESTELIV

MÅL:

A Samiske språk og kultur brukes og er synlig i gudstjenester i hele landet, på en måte som er tilpasset lokalt samisk kirkeliv, med en flerspråklig tilnærming. B Menigheter i samiske områder har ansatte som er samiskspråklige, eller har formell samiskspråklig kompetanse i form av kurs, opplæring eller utdanning i samisk språk. C Alle som ønsker det kan etterspørre samisk-språklig betjening i sin hjemmenighet, uansett hvor i landet de bor. Betjeningen organiseres ut fra hvilke samiskspråklige ressurspersoner som er tilgjengelig til enhver tid. D Sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk er i bruk på Den norske kirkes nettsider og i sosiale medier.	E Samiske språk er synlig og i bruk ved Den norske kirkes konferanser, møter og i publikasjoner. F Det er utviklet og produsert ressursmateriell på de tre samiske språkene, som er tilgjengelig for menighetene. G Samiske barn og unge har trosopplæring på samisk i flere menigheter i samiske områder. I øvrige menigheter er samisk materiell fra ressursbanken, som osko.no, i bruk i trosopplæringa. H Flere menigheter og bispedømmer har opprettet utvalg for samisk kirkeliv. I Samiske kirkedager er en sentral samisk-kirkelig arena på tvers av landegrensene. J Den samiske nasjonaldagen feires i alle domkirker 6.februar. Menighetene markerer samenes nasjonaldag

STRATEGIER:

Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar

- » Bidra til at det finnes tilgjengelig samiskspråklig materiell og ressurser for gudstjenesteliv. Dette innebærer samiske liturgier og liturgier oversatt til alle tre samiske språk.
- » I samarbeid med bispedømmene, bidra med veiledning og bistand til menigheter slik at de kan oppfylle ønsker om samiskspråklig betjening.
- » Sikre samiske språk og innhold i nettsider og sosiale medier, i nasjonale arrangementer, konferanser og publikasjoner.
- » Bidra til at menighetene ivaretar lokale samiskkirkelige tradisjoner ved å legge til rette for arenaer der samisk kristen praksis og innhold løftes faglig.
- » Oppmuntre til opprettelse av flere samiske utvalg i menigheter og bispedømmer.
- » Gjennom dialog med utdanningsinstitusjonene løftes behovet for at faglig kompetanse innenfor samisk kirkeliv og språk må inn i grunnutdanningene.
- » Bidra til videre framgang i oversetting av Bibelen til lulesamisk og sørsamisk.
- » Bidra til samarbeid og økt dialog med organisasjoner og institusjoner som har betydning for samisk kirkeliv.
- » Bidra til at det opprettes en stilling som prest for samer i sør og flere språkmedarbeiderstillinger innen Den norske kirke.
- » Bidra til samarbeid og økt dialog med samiske institusjoner og samiske organisasjoner.
- » Bidra til samarbeid og økt dialog med de læstadianske forsamlingsmiljøer som ønsker en positiv relasjon til kirken og har betydning for samisk kirkeliv.
- » Bidra med samisk kompetanse til det økumeniske samarbeidet i Norge både sentralt og lokalt.
- » Legge til rette for økt bruk av samisk språk og sikre samisk språkkompetanse i bispedømmene.
- » Bidra til administrativ styrking av Saemien Åålmege gjennom opprettelse av hel stilling som daglig leder.

Biskopenes og bispedømmerådernes ansvar

- » Bidra til at menighetene øker bruken av samisk språk og kulturell innhold i gudstjenestene.
- » Legge til rette for at menigheter i samiske områder har ansatte som er samiskspråklige, eller har formell samiskspråklig kompetanse i form av kurs, opplæring eller utdanning i samisk språk. Legge til rette for at samisk kristen praksis og innhold løftes faglig.

- » Bidra til kompetansedeling i bispedømmet slik at alle menigheter kan tilby samiskspråklig betjening ved behov. Dette kan gjøres i samarbeid med andre bispedømmer.
- » Sikre samisk språk og innhold i nettsider og sosiale medier, i arrangementer, konferanser og publikasjoner.
- » Søke å opprette utvalg for samisk kirkeliv på bispedømmenivå, og i samråd med menigheter søke opprettelse av slike utvalg på menighetsnivå.
- » I oppfølgingen av institusjonsprester tematisere nødvendig kompetanse knyttet til å møte samer som er i ekstra sårbare livssituasjoner.
- » I oppfølgingen av studentprester bidra til kompetanse slik at de kan følge opp samiske studenter og gi et likeverdig tilbud til studentmenighetene.

Menighetsrådenes ansvar

- » Menighetene i de tre nordligste bispedømmene skal vurdere hvordan samisk språk og kulturell innhold skal brukes og synliggjøres i menighetens gudstjenesteliv. Dette innarbeides i Lokal grunnordning.
- » Menigheter i øvrige områder skal vurdere hvordan samisk språk og kulturell innhold kan brukes og synliggjøres i menighetens gudstjenesteliv. Dette innarbeides i Lokal grunnordning.
- » Menigheter i samiske områder gjør fellesrådene oppmerksomme på viktigheten av gode rutiner for å vurdere behov for samiskspråklig kompetanse i ansettelsesprosesser.
- » Bidra til kompetansedeling slik at alle menigheter kan tilby samiskspråklig betjening ved behov.
- » Sikre samisk språk og innhold i nettsider og sosiale medier, i arrangementer, konferanser og publikasjoner.
- » Søke opprettelse av utvalg for samisk kirkeliv på menighetsnivå.
- » At ansatte har gode rutiner for å registrere ønsker om betjening på samisk språk gjennom dåpssamtaler, konfirmantinnskrivning, vigselssamtaler og sorgesamtaler
- » Menigheter i samiske områder bidrar til å dokumentere lokal trospraksis knyttet til samisk åndelighet og tradisjon i sine områder, som for eksempel vigsel, hjemmedåp, båretåndakt, begravelser osv. Dette brukes så aktivt i gudstjenesteliv, diakoni og trosopp-læring.

Forventet bruk av og forpliktelser til bruk av samisk språk i menigheter

Menigheter	Forventet bruk av og forpliktelser til bruk av samisk språk i menigheten	Forklaring
Menigheter med særskilt ansvar for bruk av samisk språk og samisk innhold i tjenesten.	<p>Gi tilbud om samiskspråklig eller tospråklig samisk-norsk trosopplæring. Sikre at alle barn som deltar i trosopplæringa også blir kjent med samisk kristendom og trospraksis.</p> <p>Tilstrebe samiskspråklig tilbud knyttet til diakoni. Organisere tilbud om samiskspråklige tjenester, i diakonalt arbeid, med bruk av folk der det ikke finnes samisktalende ansatte</p> <p>Ha mål om at det er nedfelt i lokal grunnordning at det skal være samiske gudstjenester i menigheten</p> <p>Utvikle kompetanse i forhold til samisk språk, kultur og samfunnsliv, og gi et tilbud med samisk innhold i tjenesteytinga.</p> <p>Samisk språkkompetanse hos ansatte prioriteres.</p> <p>Bidra til kompetansedeling om samisk kirkeliv.</p>	<p>Følgende menigheter foreslås å inngå: Saemien Áálmege/Sørsamisk menighet.</p> <p>Menighetene i følgende kommuner i Nord-Hålogaland bispedømme: Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune Kárášjoga gielda/Karasjok kommune Deanu gielda/Tana kommune Unjárgga gielda/Nesseby kommune Porsáŋggu gielda/Porsanger kommune Gáivuona suohkan/Kálfjord kommune Loabága suohkan/Lavangen kommune</p> <p>Menighetene i følgende kommuner i Sør-Hålogaland bispedømme: Divtasvuona suohkan/Tysfjord kommune Aarborten tjele/ Hattfjeldal kommune</p> <p>Menigheter i følgende kommuner i Nidaros bispedømme: Snåasen tjele/Snåsa kommune Raarvike tjele/Røyrvik kommune Plassje tjele/Røros kommune</p>
Menigheter i tradisjonelt samisk bosettings-område	<p>Fastsette mål om faste samiske gudstjenester med utgangspunkt i menighetens lokale forhold.</p> <p>Utvikle tilbud med samisk innhold og bruk av samisk språk i trosopplæringa, i henhold til tilgjengelig kompetanse.</p> <p>Samarbeid med samiske ressursmenigheter om samiskspråklig tilbud i diakoni.</p> <p>Samiske ledd i lokal grunnordning for gudstjeneste innarbeides.</p> <p>Ha gode rutiner for å spørre om ønske om bruk av/betjening på samisk språk i dåpsamtaler, konfirmantinnskrivning, vigselssamtaler og sørgesamtaler.</p>	<p>Alle menigheter i de tre nordligste bispedømmer, samt Nord-Østerdal prosti og Indre Nordmøre prosti. For menigheter med få samiske språkressurser, kan prostivis samarbeid eller samarbeid med bispedømmet være et godt alternativ.</p>

Menigheter	Forventet bruk av og forpliktelser til bruk av samisk språk i menigheten	Forklaring
Bymenigheter med betydelig samisk bosetting	<p>Fastsette mål om faste årlige samiske gudstjenester med utgangspunkt i menighetens lokale forhold.</p> <p>Organisere ulike former for samlinger for samiske barn og unge i byene, med tilbud om samiskspråklig trosopplæring, ungdomsarbeid, familiegudstjenester eller tilbud om å delta på turer eller vandringer ute i naturen; knyttet til arbeid med vern om skaperverket.</p> <p>Bidra til at samiske ledd i lokal grunnordning for gudstjeneste innarbeides.</p> <p>Ha gode rutiner for å spørre om ønske om bruk av/betjening på samisk språk i dåpsamtaler, konfirmantinnskrivning, vigselssamtaler og sørgesamtaler.</p>	<p>Menigheter i følgende bykommuner foreslås å inngå: Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Bodø, Tromsø og Alta, Hammerfest og Kirkenes.</p> <p>Prostivis samarbeid eller samarbeid med bispedømmet er et alternativ.</p>
Menigheter i hele landet	<p>Gjøre seg kjent med muligheten for å innarbeide et samisk innhold i lokale planer og i lokal grunnordning, ut fra hva som er aktuelt og relevant for menighetsmedlemmene.</p> <p>Utvikle rutiner for å etterspørre ønske om samiskspråklig materiell til barn/ unge i trosopplæringa, eller tilgang til samisktalende personer i diakonalt arbeid.</p> <p>Sikre at alle barn har tilgang på kunnskaper om samene og samisk kirkeliv i trosopplæringa. Dette kan nedfelles i den lokale trosopplæringsplanen.</p>	<p>I menigheter utenfor tradisjonelt samisk bosetningsområde kan prostivis samarbeid eller samarbeid med bispedømmet om samisk tilbud for den samiske befolkningen i menigheter være en god løsning.</p>

Sør-Varanger menighet i Nord-Hålogaland bispedømme har utviklet en oversikt over og modell over organisering av ulike måter å bruke samisk og norsk språk på, i tospråklige samiske gudstjenester. Modellen kan hjelpe menigheter til å finne hvilke samiskspråklige ressurser som er tilgjengelig lokalt og hvordan de ut fra

dette kan organisere flerspråklige samiske gudstjenester. Modellen kan fungere som et praksis arbeidsverktøy for menigheter i arbeidet med å organisere samiske gudstjenester og gudstjenester med samisk innhold.

Organisering av ulike tospråklige samiske gudstjenester

	Ledd i gudstjenesten	Bruk av samiskspråklige ansatte og/eller ressurspersoner i lokalmiljøet	Praktisk tilrettelegging
Nivå 1	<p>Alt innhold i gudstjenesten er på samisk.</p> <p>Det brukes samiskspråklig liturgi, samisk liturgisk musikk og samiske salmer med samisk tonespråk.</p>	<p>Aktuelt i noen få menigheter i de tre nordligste bispedømmene der det er samiskspråklige prestere og andre ansatte som er samiskspråklige samt tolk som kan tolke til norsk.</p>	<p>Menighetene bruker egne ansatte eller samarbeider med andre menigheter om praktisk gjennomføring.</p>
Nivå 2	<p>Samiskspråklig liturgi og samisk liturgisk musikk.</p> <p>Preken på norsk (med eller uten tolking til samisk).</p> <p>Samiske salmer med samisk tonespråk. Samisk tekstlesing og fadervår og/eller andre bøner på samisk.</p>	<p>Dette er aktuelt i noen menigheter i de tre nordligste bispedømmene, og i menigheter i forvaltningsområdet for samisk språk.</p> <p>Bispedømmekontorene kan bistå med oversikt over kirketolkere og ansatte i menighetene med samisk språkkompetanse og tilgang til tolker.</p>	<p>Det er mulig å få til en tospråklig gudstjeneste også der det ikke er mulig å skaffe samisktalende liturg / prest, eller tolk.</p> <p>Det er mulig å få tilgang til personer innenfor samisk kirkeliv som kan bidra, eller være en ressurs i planleggingen av en slik gudstjeneste.</p>
Nivå 3	<p>Noen liturgiledd på norsk, og noen liturgiledd på samisk.</p> <p>Samiske salmer på norsk eller samisk (valgfritt).</p> <p>Preken på norsk med et innhold som er relevant for samisk kirkeliv.</p>	<p>Finne frem til prestere som har lært, eller kan øve inn / lærer seg noen av liturgileddene i de samiskspråklige liturgiene.</p> <p>Samarbeide med samiskspråklige personer i lokalmiljøet, som kan være medliturg, lese samiske bibeltekster, Fader vår, osv.</p> <p>Bruke bibeltekster som er relevante i samisk kirkeliv. Velge samiske salmer som også kan synges på norsk, slik at dette er valgfritt for menigheten.</p>	<p>Bruke de samiskspråklige ressursene som er tilgjengelige i lokalmiljøet eller i regionen og finne frem til personer som har mulighet til å delta med samiskspråklige bidrag i gudstjenesten.</p> <p>Bruke god tid til planlegging og forberedelser. Bygge nettverk med samiskspråklige menighetsmedlemmer eller samiske ressurspersoner i nærmiljøet / byen.</p> <p>Samisk kirkeråd har oversikt over og kan veilede om bruk av samiskspråklig ressursmateriell.</p>
Nivå 4	<p>Liturgi på norsk med samisk liturgisk musikk.</p> <p>Samiske salmer på norsk eller samisk (valgfritt).</p> <p>Preken på norsk med et innhold som er relevant for samisk kirkeliv.</p>	<p>Det som sies på norsk i gudstjenesten, kan trykkes på samisk i gudstjenesteguiden. For eksempel, Dagens bønn, fadervår, trosbekjennelsen etc.</p> <p>Salmene som velges kan være tilgjengelig på samisk også, slik at menigheten kan synges samisk.</p>	<p>I preken kan man velge et tema som har relevans for samisk kirkeliv, og som passer til skrifordet som brukes.</p> <p>Det er mulig å gjøre innholdet relevant på en måte som er gjenkjennelig for de samer som deltar i gudstjenesten selv om nesten alt foregår på norsk.</p> <p>Om mulig, velge å bruke samiske symboler, og samisk kirkekunst, form og farger som gir gjenkjenning.</p>

3.2 SAMISK SPRÅK OG KULTUR I TROSOPPLÆRINGA

MÅL:

- A** Døpte mellom 0-18 år møter en kirke som tar vare på samiske barn og unges flerkulturelle tilknytning og deres flerspråkighet.
- B** Det finnes materiell og ressurser på sør-, lule- og nordsamisk og norsk, som har et samisk innhold for bruk i trosopplæringa. Materiellet er tilgjengelig i ressursbanken.
- C** Samiske konfirmanter har tilgang til et landsdekkende trosopplæringstilbud, der deres samiske språk og identitet styrkes.
- D** Den norske kirke gir et tilbud til unge voksne samer som fremmer kristen tro, styrker samisk identitet og gir tilgang til kristne felles arena.

E Samiske barn og unge i menigheter der det bor mange samer, har tilgang til trosopplæringsressurser på samisk, møter samisktalende ansatte og har tilbud om trosopplæring på samisk.

F Menigheter der samer er i mindretall legger til rette for at samiske familier har et tilbud om trosopplæring som bygger på kunnskap om samisk kirkeliv og samiske kristne tradisjoner.

Foto: Kirkerådet

STRATEGIER:

Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar

- » Samarbeide med menigheter om utvikling og tilgjengeliggjøring av samiskspråklig trosopplæringsmaterieil og materieil med samisk innhold på norsk.
- » Samarbeide med bispedømmer og menigheter for å bidra til at samiske barn og unge i menighetene opplever en trosopplæring som styrker deres samiske identitet.
- » Bidra til at det utvikles og gjøres tilgjengelig ressurser til markering av 6.februar både i gudstjeneste og i trosopplæringa.
- » Bidra med rådgivning og veiledning til menigheters implementering av Samisk plan for trosopplæring.
- » Videreføre og utvikle landsdekkende Samisk konfirmanter.
- » Videreføre og utvikle samiske ungdomssamlinger.
- » Samarbeide med menigheter om å igangsette utviklingsarbeid for å sikre at menigheter bidrar og legger til rette for at samiske familier kan følge sine tradisjoner knyttet til dåp, konfirmasjon, vielse og begravelse.

Biskopenes og bispedømmerådernes ansvar

- » Samarbeide med menighetene, og gjennom veiledning gjøre menighetene i stand til å gi samiske barn og unge et tilbud om trosopplæring på samisk,

trosopplæring med samisk innhold og tilgang til samisk materieil i trosopplæringen.

- » Se til at menigheter bruker Plan for samisk trosopplæring.
- » Sikre at det finnes kompetanse i menighetene for å ivareta et samisk innhold for alle barn som deltar i kirkens trosopplæring.
- » Legger til rette for at samisk trosopplæring for samiske barn tematiseres i fagarenaer for medarbeidere som jobber med trosopplæring.
- » De bispedømmer som har menigheter der det bor mange samer ser til at samisk innhold er innarbeidet i lokale trosopplæringsplaner.

Menighetsrådenes ansvar

- » Innarbeide samisk innhold i trosopplæringa for alle barn og unge.
- » Bruke Plan for samisk trosopplæring i sitt trosopplæringsarbeid.
- » Menigheter med mange samiske barn skal gi et samiskspråklig tilbud i trosopplæringa til samiske barn og unge.
- » Sikre at samiske barn og unge i trosopplæringa møter kunnskap om lokale samiskkirkelige tradisjoner, for eksempel ved at dåpstradisjoner, trospraksis og høytider med en særlig betydning for sameene synliggjøres og formidles.
- » Oppmuntre og støtte trosopplæring i hjemmene. Bidra med materieil.

3.3 SAMISK DIAKONI

MÅL:

- A** Samer har tilbud om diakonale tjenester der samisk språk, kultur, identitet og tilhørighet blir ivarettatt som en sentral del av kirkens omsorgstjeneste.
- B** Samer i livets sluttfase møter en kirke som ivarettar deres åndelige behov med respekt, kompetanse og tilrettelegging.
- C** Samer med funksjonsnedsettelse opplever seg inkludert og deltar likeverdig i gudstjenesteliv, i trosopplæringa og i andre kirkelige sammenhenger.
- D** Samiske barn og unge møter en diakonal tjeneste som har kompetanse på deres flerkulturelle tilknytning og flerspråklighet.
- E** Samer opplever en kirke som møter dem med respekt, rausheit og likeverdighet uavhengig av kjønnsidentitet og legning.
- F** Samisk teologi, verdensanskuelse og verdier er innarbeidet i Den norske kirkes arbeid med bærekraft og skaperverk, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Foto: Bente Grang

STRATEGIER:**Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar**

- » Den norske kirkes planer for diakoni inneholder også samisk diakoni som fagfelt.
- » Se til at samers åndelige helse ved livets sluttfase blir ivarettatt innenfor diakoniens fagområde, og at relevant faglig materiell er tilgjengelig.
- » Se til at samer i sårbare og utsatte situasjoner blir ivarettatt innenfor diakoniens fagområde i planarbeid og fagutvikling i regi av Den norske kirke.
- » Sikre at det finnes kompetanse innenfor samisk diakoni, forsoning, dialog og inkludering, menneskerettigheter og globalt utfolkfokus.
- » Samisk kirkeråd samarbeider med aktuelle bispedømmer og menigheter om hvor og hvordan kirkens diakonale tjeneste kan være synlig i det samiske samfunnet.
- » Bidra til at samisk forvaltningskompetanse knyttet til bærekraft og skaperverk tematiseres på fagarenaer og i gudstjenesteliv.
- » Bidra til at det finnes tilgjengelig egnet og tilpasset ressursmateriell om samers og andre urfolks situasjon i de landområder der de bor og lever, som handler om vern av

- naturgrunnlaget, om klimautfordringene, og om hvordan menighetene kan arbeide mot menneskeskapte klimaendringer.
- » Bidra til økt kompetanse i Den norske kirke om LHBT-personers situasjon i det samiske samfunn.
- » Bidra til et dialogforum for diakoner som arbeider innenfor samisk kirkeliv.

Biskopenes og bispedømmerådenes ansvar

- » Se til at det finnes sted en fagutvikling om samisk diakoni.
- » Se til at lokale diakoniplaner i menigheter der det bor mange samer har et samisk innhold.
- » Se til at menigheter der det bor få samer har fokus på inkludering i lokale diakoniplaner.
- » Bidrar til felles innsats for at kirkens diakonale tjeneste er synlig tilstede i det samiske samfunnet.
- » Bidra til at det finnes sted et aktivt og langsiktig forebyggende arbeid som sikrer at fellesskapsarenaene i kirken er inkluderende.

Menighetsrådenes ansvar

- » Se til at lokale diakoniplaner i menigheter der det bor mange samer har et samisk innhold.
- » Se til at menigheter der de bor få samer har fokus på inkludering i lokale diakoniplaner.

- » Bidra til samarbeid med kommuner om samisk-diakonale tjenester til samiske eldre på sykehjem, hjemmeboende eldre samt for mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- » Bidra til samarbeid med helsestjenesten for å gi samer et godt åndelig tilbud ved livets sluttfase.
- » Bidrar til felles innsats for at kirkens diakonale tjeneste er synlig tilstede i det samiske samfunnet.
- » Bidra til at det finnes sted et aktivt og langsiktig forebyggende arbeid som sikrer at fellesskapsarenaene i kirken er inkluderende.
- » Menigheters diakonale tjeneste vurderer om hvorvidt og eventuelt hvordan de kan delta i ulike samiske kulturarrangementer.
- » Menigheter viser engasjement og solidaritet med samer som bærer konsekvensene av naturinngrep og når følgene er at inngrepen forringer naturgrunnlaget for samisk kultur.
- » Bidra til å dokumentere og aktivere samiske kristne praksiser som kan brukes av og i kirkens diakonale tjenester. Løfte fram teologiske tema og teologiske tilnærminger som bidrar til fortolkninger av kristen tro i lys av arbeidet med vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

3.4 DIALOG OG FORSONING

MÅL:

- A** Den norske kirke er en aktør og deltar i forsoningsprosessene i Sápmi.
- B** Dialog mellom Den norske kirke og andre kirker i samiske områder inkluderer tematisering av samer og deres rett til selvbestemmelse og medbestemmelse.
- C** Den norske kirke legger vekt på internkirkelig dialog som bygger på forskningsbasert kunnskap om fornsorkningen av samer, kvener og norsk-finner i Norge.
- D** Samiske kirkedager er en arena for faglig arbeid med samisk gudstjenesteliv på tvers av landegrensene.
- E** Det er lagt til rette for samhandling og samarbeid med læstadianske forsamlinger.
- F** Det er lagt til rette for tilgjengelig ressursmateriell for samtaler om kristen tro og samisk spiritualitet.
- G** Det er lagt til rette for tilgjengelig studie- og kursmateriell om dialogteologi og religionsmøter som også inkluderer samisk kirkeliv.

STRATEGIER:

Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar

- » Utvikle strategier for, og sikre kirkens deltagelse i forsoningsprosessene i Sápmi.
- » Bidra til ressurser for å øke innsatsen i arbeidet med samisk diakoni, forsoning, dialog, inkludering, menneskerettigheter og globalt urfolkfokus.
- » Legge til rette for videreutvikling av samisk kirkelig valg møte og samiske kirkedager som sentrale samiskkirkelige arenaer.
- » Bidra til fagutvikling og dialog om kristen tro og samisk spiritualitet.
- » Bidra til studie- og kursmateriell om dialogteologi og religionsmøter som også inkluderer samisk kirkeliv.

Biskopenes og bispedømmerådernes ansvar

- » De tre nordligste bispedømmerådene har et særlig ansvar for å legge til rette for, og sikre at forsoningsarbeid i eget bispedømme finner sted.
- » De tre nordligste bispedømmene bidrar til at det utvikles arenaer for religionsdialog som også inkluderer samisk kirkeliv, kristen tro og samisk spiritualitet.

Menighetsrådenes ansvar

- » Menigheter i samiske bosettingsområder: Legge til rette og bidra til å skape arenaer der tiltak knyttet til forsoningsprosessen finner sted
- » Bidra til, og legge til rette for samarbeid og samhandling med læstadianske forsamlinger der det er ønskelig og mulig.
- » Bidra til at kultur møter, religionsmøter og dialog er tema i trosopplæring både for barn, unge og voksne.
- » Bidra til å skape rom for dialog mellom mennesker i lokalsamfunn ved hendelser og situasjoner der det kreves.

Foto: Kristine Sundmael

3.5 REKRUTTERING, KOMPETANSE OG FAGUTVIKLING

MÅL:

- A** Samisk kirkeliv og samiske kristne tradisjoner har en plass som fagområde i alle kirkelige grunnutdanninger.
- B** Økt kompetanse i samisk språk, samisk kirkeliv og samiske kristne tradisjoner blant ansatte i Den norske kirke.
- C** Ansatte i Den norske kirke har kompetanse i kulturell mangfold.
- D** Det er god rekruttering av samisk-språklige medarbeidere til alle nivåer i Den norske kirke.
- E** Den norske kirke tilbyr samisk språkopplæring til kirkelige ansatte.
- F** Den norske kirke er en relevant og aktuell arbeidsplass for samer.
- G** En samisk tolkeutdanning inkluderer utdanning for kirketolker.
- H** Den norske kirke bidrar til at urfolkens plass og historie i kirkens misjonsfaglige arbeid gis rom og verdi.

STRATEGIER:

Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar

- » I dialog mellom Den norske kirke og utdanningsinstitusjonene løftes behovet for at kompetanse om samisk kirkeliv, samiske kristne tradisjoner og samiske språk må inn i grunnutdanningene.
- » I dialog mellom Den norske kirke og utdanningsinstitusjonene skal urfolkens plass og historie i kirkens misjonerende praksis gis rom og verdi.
- » Bidra til at fagutvikling på teologifeltet rommer samisk trospraksis, samisk teologi og terminologitvikling.
- » Sikre at rekruttering av ansatte med samisk språk- og kulturkompetanse inngår i kirkens rekrutteringstiltak.
- » Bidra til at samisk ungdom nåes på utdanningsmesser for elever i videregående skoler.
- » Sikre at en samisk tolkeutdanning inkluderer fagfeltet kirketolk.

Biskopenes og bispedømmerådernes ansvar

- » Har gode rutiner på å vurdere behov for å etterspørre samisk språk- og kulturkompetanse ved stillingsutlysninger i bispedømmet.
- » Bidra til at ansatte får nødvendig samisk språkutdanning.
- » Bidra til at ansatte har samisk kulturkunnskap og kompetanse i kulturforståelse.
- » Satse på Ungdommens kirketing som arena for rekruttering av samisk ungdom.
- » Bidra til fagutvikling om samisk kirkeliv, samiske kristne tradisjoner og samisk språk.

Menighetsrådenes ansvar

- » Bidra til at fellesrådene i tradisjonelt samisk bosettingsområde har gode rutiner på å vurdere behov for å etterspørre samisk språk- og kulturkompetanse ved stillingsutlysninger.
- » Menigheter i tradisjonelt samisk bosettingsområde bidrar til å dokumentere samiskkirkelig praksis i egen menighet slik at dette kan brukes faglig i arbeidet i menighetene.
- » Bidra til fagutvikling om samisk kirkeliv, samiske kristne tradisjoner og samisk språk.

3.6 SAMISKE KUNST- OG KULTURUTTRYKK ER EN DEL AV KIRKENS LIV

MÅL:

- A** Samisk tonespråk brukes i flere menigheter over hele landet.
- B** Samisk salmesang er styrket og er under utvikling, og kompetanse på feltet bevart og utviklet.
- C** Samisk kirkekunst er synlig i kirkerom og menighetsrom.
- D** Liturgisk utstyr og liturgiske klær med samisk utsmykning er tilgjengelige i de tre nordligste bispedømmer.
- E** Samiske kirkelige kulturarenaer i Den norske kirke er styrket.

STRATEGIER:**Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar**

- » Kirkerådet og Samisk kirkeråd sammen med Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmeråd bidrar til å styrke og koordinere satsingen på kirkelig kultur innenfor samisk kirkeliv.
- » Viderefører arbeidet med koralbok for Sálbmagiri og Sálbmagiri II.
- » Bidra til utviklingen av en sørsamisk salmebok.
- » Bidra til at Den norske kirkes salmebase også inneholder samiske salmer. Samisk kirkeråd bidrar til arbeid med innsamling av samiske salmer.
- » Bidra til nyskriving av samiske salmer og liturgisk musikk.
- » Bidra til arenaer for samisk salmesang
- » I dialog med utdanningsinstitusjoner ta opp behov for at samisk salmesangstradisjon blir et tema i grunnutdanningen for kantorer og i etter- og videreutdanningen for kirkelig ansatte.
- » Vurdere behov for retningslinjer for samisk symbolbruk i kirketekstiler, herunder liturgiske klær og tekstiler i kirkerommets utsmykning.
- » Føre dialog med relevante institusjoner for å sikre at samisk kirkehistorie beskrives.

menigheter, herunder også den læstadianske salmesangstradisjonen.

- » De tre nordligste bispedømmene har et særlig ansvar for å bidra til at lokal samisk kultur inkluderes i forbindelse med oppføring av nye kirker, innkjøp av kirkekunst, liturgisk utstyr, kirketekstiler og utsmykninger.
- » Bidra til økt kunnskap om samiske kulturuttrykk som preger kirker og menighetsliv i bispedømmet slik at dette kan synliggjøres mer.
- » Bidra til at prester og andre kirkelig ansatte som bruker liturgiske klær kan ta i bruk samisk kristen symbolikk dersom det er ønskelig.

Foto: Ranne Greveng

- » Følger opp menighetenes arbeid med samiske kirkelige kulturarenaer.

Menighetsrådenes ansvar

- » Vurdere på hvilken måte og i hvilken grad lokal samisk kultur preger og kan prege kirkelivet på en positiv måte. Dette inkluderer beskrivelse av hvordan lokal samisk kultur har plass i menighetens gudstjenesteliv.
- » Ha gode rutiner for å vurdere om og hvordan lokal samisk kultur skal inkluderes og synliggjøres i forbindelse med oppføring av nye kirker, innkjøp av kirkekunst, liturgisk utstyr, kirketekstiler og utsmykninger.

Foto: Othmar Juhles Samuelsen

3.7 DEMOKRATI OG LIKEVERD

MÅL:

- A** Strukturene i Den norske kirke bidrar til å ivareta og fremme et livskraftig og likeverdig samisk kirkeliv.
- B** Saemien Áálmege er en samisk kategori/menighet som skal styrke og utvikle sørsamisk kirkeliv, kirkelig fellesskap, sørsamisk språk og identitet.
- C** Den norske kirkes demokratiske organer rommer samisk selv- og medbestemmelse.

STRATEGIER:**Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar**

- » Bidra til å oppfylle forpliktelser knyttet til gjennomføring av demokratiske prosesser for å ivareta samisk selv- og medbestemmelse. Dette gjelder også kirkens ungdomsdemokrati.
- » Arbeider strategisk og langsiktig med samiske unges plass i kirke demokratiet, og jobber med rekruttering til ulike råd og organer.
- » Bidra til at Saemien Áálmege kan fortsette å være en samisk menighetsarena hvor sørsamisk kirkelig fellesskap og identitet styrkes og utvikles.
- » Bidra til at praksis med samisk representasjon i Den norske kirkes delegasjoner i sentrale internasjonale/økumeniske fora videreføres.

- » Bidra til at deler av Den norske kirkes årlige økonomiske støtte til Kirkens verdensråd og Luthersk verdensforbund kan øremerkes urfolksarbeidet i disse organisasjonene.

Biskopenes og bispedømmerådenes ansvar

- » De tre nordligste bispedømmerådenes følger opp forpliktelser med samisk representasjon i råd og utvalg.
- » Nidaros bispedømme bidrar til at Saemien Áálmege kan fortsette å være en samisk menighetsarena hvor sørsamisk kirkelig fellesskap og identitet styrkes og utvikles.
- » Hamar, Møre, Stavanger og Oslo bispedømmeråd har ansvar for å bidra til at den samiske befolkninga oppmuntres til å la seg velge til demokratiske organer i bispedømmet.

- » Se til at organiseringen i bispedømmet bidrar til å ivareta og fremme samisk kirkeliv ved at det finnes samiske fagmiljøer.
- » Biskopene i Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland deltar i Samarbeidsrådet for Kristne Kirker i Barentsregionen (SKKB).

Menighetsrådenes ansvar

- » Bidra aktivt til å foreslå kandidater til samiske verv i Den norske kirke.
- » Bidrar til å også sende samiske ungdommer til ungdommens kirkemøte og bispedømmenes ungdomsting.
- » Jobbe for økt samisk representasjon i menighetsråd i det tradisjonelle samiske bosetningsområdet.

4

SAMISK KIRKELIV
– LIVSKRAFTIG OG LIKEVERDIG4.1 SAMISK SPRÅK OG KULTUR I
KIRKE OG GUDSTJENESTELIV

I gudstjenesten møter mennesker evangeliet om Jesus Kristus. Det har stor betydning at gudstjenesten er et sted der man opplever et fellesskap med andre samer, og et samisk trosfellesskap der språk og innhold er livsnært og relevant.

FOR NOEN KAN DET VÆRE ET ØNSKE Å OPPLIVE AT DET OGSÅ GJENNOMFØRES SAMISKSPRÅKLIGE GUDSTJENESTER UTEN AT DET TOLKES TIL NORSK, PÅ SAMME MÅTE SOM DET FINNES ENSPRÅKLIGE NORSKE GUDSTJENESTER.

For mange er det å høre ordet, motta sakramentene og ikke minst oppleve salmesangen på samisk viktig. For noen kan det være et ønske å oppleve at det også gjennomføres samiskspråklige gudstjenester uten at det tolkes til norsk, på samme måte som det finnes enspråklige norske gudstjenester. Også samer som selv ikke snakker eller forstår samisk vil kunne oppleve det å høre samisk i gudstjenesten som svært givende. Menighetens ansatte kan legge til rette for at samisktalende blant menighetsmedlemmene deltar i et arbeid med å utforme den samiske gudstjenesten, bidrar med å lese tekster på samisk, velger samiske salmer eller peker på hva som kan være et relevant samisk innhold i en preken. Ansvar for å gi tilbud på samisk og/ eller med samisk innhold ligger på menigheten. Der det ikke er ansatte som har samiskkompetanse, kan dette gjøres i samarbeid med samiske menighetsmedlemmer, med samiske institusjoner, foreninger eller organisasjoner på stedet.

Noen menigheter har et større ansvar for å tilby samiskspråklige tjenester enn andre. Det er Saemien Áálmege/Sørsamisk

menighet og de menighetene som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk. For at de skal kunne betjene den samiske befolkningen på samisk må kirken tildele ressurser som muliggjør dette. I tillegg må det avklares hvordan Sametingets tildeling av tospråklighetsmidler til samiske forvaltningskommuner også skal komme til menighetene.

Samisk språk hører hjemme i bruk i kirkelige handlinger også utenom gudstjenesten, for eksempel i vielser, begravelser, diakonale tiltak og trosopplæringa. Stryking av språkkompetansen for å gi tilbud om et likeverdig kirkelig tilbud er en sentral oppgave. Noen menigheter har særlige lovforpliktelser om bruk av samisk språk. I tillegg er det svært mange menigheter i Norge som ligger i samiske bosettingsområder. Disse menighetene har et ansvar for å synliggjøre samisk språk og innhold i gudstjenesten. Synliggjøring og bruk av samisk språk og kultur er også en forpliktelse av teologisk og diakonal karakter som for eksempel er forankret i pinsebudskapet og i kirkens forkynnelse om likeverdighet i form av kampen for rettferdighet.

En viktig forutsetning for å øke tilbudet om samiskspråklig betjening er å undersøke behovet og ønske om bruk av samisk språk. Menighetene i Den norske kirke som har gode rutiner for å etterspørre om det er ønskelig med samisk språk i forbindelse med for eksempel dåps- eller vigselssamtaler kan være gode forbilder for andre menigheter, og dele kompetanse og praksis for å øke antall menigheter som gjør dette.

Om det rettes spørsmål om det er ønske om materiell på samisk når menighetene

sender ut for eksempel invitasjon til utdeling av fireårsbok eller testamente, vil samer kunne tilkjennegi at de ønsker dette. På den måten kan man tilby en språklig tilpassing selv om menigheten mangler ansatte som behersker samisk. Dersom det kommer forespørsel om samisk betjening, og menigheten ikke har samisk kompetanse er det viktig at kirken har gode rutiner for bistand og kompetansedeling over menighets-, prosti- og bispedømmegrensene. I dag er det en stilling som prest for samer i sørsamisk område i Nidaros og en stilling som prest for samer i nordsamisk språkområde i Nord-Hålogaland bispedømme. Disse er i dag organisert som spesialprestestillinger. De utgjør en viktig ressurs i kompetansedeling og hjelp til betjening. I Sor-Hålogaland bispedømme har soknepresten i Tysfjord også oppgaver som prest for lulesamisk område. For at det skal være mulig med en lignende kompetansedeling om lulesamisk kirkelig liv, er det viktig at det også finnes en spesialprestestilling som prest for lulesamer. I tillegg er det behov for å få opprettet en stilling som prest for samer i Sor-Norge.

Samenes nasjonaldag har siden den ble opprettet, utviklet seg til å bli en stor festdag for samene. Kirken har mange steder vært med og markere 6. februar fra starten av, med å arrangere samiske gudstjenester i menighetene som en del av det lokale programmet for dagen. Dette er en god mulighet for kirken til å markere sin tilstedeværelse i det samiske samfunnet og deltakelse i det som har betydning i samenes liv. Det er utviklet både gudstjenesteressurser og ressurser og materiell for trosopplæring som menigheter kan bruke til å markere dagen. Det er et viktig mål at flere menigheter blir med på feiringen av Samenes nasjonaldag.

Synliggjøring av samisk språk er også viktig i arbeidet som Den norske kirke gjør på nasjonalt og regionalt nivå. Økt bruk av samisk språk på kirkens hjemmesider, i sosiale media, og på nasjonale og regionale arrangementer er med på

Foto: Lars Verket

å synliggjøre og dermed heve statusen til samiske språk.

Bruk av samisk språk, og kunnskap til å løfte samisk innhold i gudstjeneste og i menighetens øvrige arbeid forutsetter kompetanse hos ansatte i Den norske kirke. Når det utlyses stillinger i menigheter i samiske områder kan det å etterspørre samisk kompetanse være nødvendig for å få ansatte som kan bidra til måloppnåelse på dette området. Dette gjelder også på bispedømmenivå. For å få en bedre dekning av samiskspråklige kirkelige ansatte kan menigheter ansette personer med formell utdanning i samisk språk, uten at de har en formell kirkelig utdanning. Eller man kan ansette personer med formell kirkelig utdanning uten samisk kompetanse som får mulighet til å lære seg samisk. I slike tilfeller kan fleksible løsninger med mulighet for en tilleggsutdanning kombinert med jobb bidra til at man får ansatte med formell utdanning og med samiskspråklig kompetanse.

Et samisk kirkelivsutvalg i menigheten eller på bispedømmenivå vil kunne gi den kompetansen som ansatte eventuelt mangler, og kan sikre at det oppnås kontakt med samer i menighetene. De kan bidra med sin tradisjonskunnskap, kjennskap til lokale samiske organisasjoner og sine nettverk til et samisk kirkelig liv som er representativt for området man er i.

Samiske kirkedager er et viktig nordisk samarbeid og arena for samisk kirkelig på tvers av landegrensene. Kirkehelgen er en viktig arena for fellessamisk gudstjenestefeiring der både samiske språk og samisk innhold er bærende elementer. Det ligger et stort potensiale i å utvikle dette samarbeidet til andre felt som for

Foto: Bibelstokket

eksempel samordning av samiskopplering av prester, liturgi- og salmearbeid, konfirmandarbeid, trosopplæringsressurser, arbeid med samisk teologi osv. Videre har utviklingen av kirkedagene vært viktig for å skape arenaer for samtaler knyttet til kirkens engasjement i samiske områder, både hva retten til land og vann angår, samt urfolks forvaltningskompetanse og utvikling av kirkens samiske innhold.

4.1.1 EKSEMPLER PÅ SAMISKE GUDSTJENESTER OG BRUK AV SAMISK SPRÅK OG INNHOLD I GUDSTJENESTEN

Samiske gudstjenester kan i sin helhet gjennomføres på samisk, på samme måte som norskspråklige gudstjenester. Siden alle de samiske språkene er i en permanent minoritetssituasjon i Norge, blir dette svært sjeldent gjennomført uten at det også finnes en norskspråklig oversettelse eller at det tolkes til norsk. Målet er at alle skal kunne forstå det som sies eller synges i en gudstjeneste. Det er mange samer som ikke forstår eller snakker samisk. En flerspråklig samisk gudstjenestemodell tjener dette formålet fordi flerspråklige gudstjenester er med på å gjenspeile den flerspråkligheten og tospråkligheten som finnes i mange samiske

familier og i samfunnet. Det er mulig å utforme de samiske gudstjenestene ut fra lokale forhold.

Der det finnes kirketolkere, er en del av kirketolkernes oppgave å bidra til at samisk brukes mest mulig i en samisk gudstjeneste. Der det ikke finnes tolk eller liturger med samisk språkkompetanse, vil det å bruke noe samisk være bedre for samene i menigheten, enn at samisk språk og innhold ikke brukes. I forrige Strategiplan for samisk kirkeliv var det mål om opprettelse av flere kirketolkere/språkmedarbeidere. Av de er følgende stillinger ikke opprettet:

- En 100% lulesamisk kirketolkstilling, som også kan yte språktjenester rettet mot bispedommenivå og sentralkirkelig nivå.
- Fire 50% regionale kirketolkstillinger i Nord-Hålogaland bispedomme knyttet til Varanger prosti, Indre Finnmark prosti, Nord-Troms prosti og Indre Troms prosti.
- En 100% sørsamisk kirketolkstilling knyttet til Saemien Åålmege, men også med ansvar for menigheter i forvaltningsområdet for samisk språk i sørsamisk område, som også kan yte språktjenester rettet mot bispedommenivå og sentralkirkelig nivå.

For å kunne ivareta behovene som den samiske befolkningen har til samiskspråklige tjenester er det fortsatt behov for disse stillingene. Målet om at de skal opprettes videreføres derfor i neste strategiperiode.

Flere menigheter har innarbeidet en praksis med faste liturgiske ledd på samisk i gudstjenesten, for eksempel nådehilsen og velsignelsen. En del menigheter har samiske ledd trykket i gudstjenesteheftet, for eksempel Kyrie eller Fadervår på samisk.

Kirkeårets tekster finnes oversatt til alle tre samiske språk, og er tilgjengelig på bibel.no. Mange menigheter som aktivt bruker to språk i gudstjenesten, velger å trykke bibeltekstene på det ene språket i gudstjenestegagdaen, slik at de som ønsker kan lese teksten der. Dette er en god måte å synliggjøre samisk språk i gudstjenesten, der man ikke har liturger/medliturger som behersker språket.

Samiske liturgier eller liturgi på samisk språk har ulikt innhold. Et eksempel på samisk liturgi er «Velsignelse av hus og hjem», som både kan brukes på samisk og på norsk, men som synliggjør en samisk kristen tradisjon. Liturgi på samisk språk er ordinære liturgier oversatt til samisk. Liturgiske ledd med samisk tonespråk er de liturgiene der samiske musikere har satt melodier til. Disse liturgiske leddene finnes også på norsk.

Samisk innhold handler både om å synliggjøre samisk kirkeliv gjennom bruk av lokal kristen praksis og kjennskap til hvordan kontekstuelle tilnæringer kan bidra.

SAMISK TROSOPPLÆRING HAR SOM FORMÅL Å VEKKE OG STYRKE KRISTEN TRO, GI KJENNSKAP TIL DEN TREENIGE GUD, OG BIDRA TIL KRISTEN LIVSTOLKNING OG LIVSMESTRING HOS SAMISKE BARN OG UNGE PÅ EN MÅTE SOM IVARETAR DERES SAMISKE TILHØRIGHET OG IDENTITET.

Stedegjøring og fleksibilitet i kirkens arbeid danner også rammen for nyutvikling og vekst med fokus på inkludering som prinsipp. Kollektivt eierskap, og individuell opplevelse av en kirke som er til for enkeltmennesket kan danne rammen for

både engasjement som frivillig, deltakelse i kirkens virksomhet og opplevelse av at man hører til i det kristne fellesskapet.

4.2 SAMISK SPRÅK OG KULTUR I TROSOPPLÆRING

Samisk trosopplæring har som formål å vekke og styrke kristen tro, gi kjennskap til Den treenige Gud, og bidra til kristen livstolkning og livsmestring hos samiske barn og unge på en måte som ivaretar deres samiske tilhørighet og identitet. Trosopplæringen har som et sentralt anliggende å styrke barn og unges identitet og gi hjelp til livsmestring. Gjennom trosopplæringen kan barn og unge med samisk tilknytning få støtte til å mestre en todelt kulturell tilknytning. Dette innebærer at alle landets menigheter må arbeide for å ivareta samisk kultur og identitet når barn og unge med samisk bakgrunn tar del i menighetens trosopplæring.

Samisk trosopplæring skal også utfordre til engasjement i kirke og samfunnsliv. Gud gir – Vi deler har et punkt om at alle barn og unge i trosopplæringa skal møte særtrekk ved samisk kirkeliv. Kompetanse hos dem som møter barn og unge i kirken er vesentlig for å skape en arena der samiskkirkelige tradisjoner møtes med respekt og konkret forståelse.

Samene har gjennom generasjoner ivarett samisk kristendoms-kunnskap gjennom sine egne uformelle opplæringsarenaer i hjemmene, arbeidsfellesskapet, slekta, naboskapet, de kristne forsamlingene, gudforeldresystemet og i form av andre tiltak som Sondagsskolen. Samenes kristne tro og tradisjoner har gjennom disse uformelle opplæringsarenaene, blitt overført fra generasjon til generasjon. En samisk kristendomsopplæring har tradisjonelt skjedd gjennom en samhandlingspraksis som har gitt barn og unge opplæring i kristendom i form av tradisjonskunnskap. Dette er en muntlig basert kunnskapsform der fortellertradisjonene er sterkt knyttet til det å leve av og nært naturen.

I dag har menigheten ansvar for samisk trosopplæring, og utfordringen for kirken er sammen med å hjemmene bygge opp kunnskap og tro hos samisk barn og unge i dagens samfunn. Den tradisjonelle samiske muntlig baserte

trosopplæringa som har forankring i hjemmene, står i fare for å bli borte, dersom dagens skriftspråksbaserte og digitale opplæringsformer overskygger den fortellingsbaserte trosopplæringa. Menigheter som er seg dette bevisst, kan støtte opp om den tradisjonelle opplæringsformen i sitt trosopplæringsarbeid. Det kan gjøres ved at menigheter viser interesse for, og samler inn dokumentasjon om hvilke fortellinger og sanger, og samværsformer som har preget den lokale trosopplæringa i hjemmene. Disse praksisene kan deretter på en faglig god måte gjøres tilgjengelig for ansatte og frivillige i kirken.

Foreldre og faddere kan oppfordres til å ivareta de lokale trosopplæringsformene og kristne praksiser som barn og unge tradisjonelt har tatt del i. Konfirmanter kan bidra i trosopplæringa slik at disse tradisjonene også ivaretas som en del av konfirmantopplæringa.

Kirkens forpliktelse på likeverdig kirkeliv skaper rom for at samer skal fylle kirkelivet med sine egne tradisjoner, egen musikk og egen kultur. Dette gjelder også barn og unge. Samiske barn og unge skal i trosopplæringa møte kunnskap om sitt eget, der for eksempel dåpstradisjoner, trospraksis og høytider med en særlig betydning for samene synliggjøres og formidles, og de skal få mulighet til å prege innhold og uttrykk når de deltar i planlegging av gudstjenester, deltar som ministranter eller lignende.

Et eksempel på hvordan samisk kultur kan ha betydning for helt konkrete valg i kirken er bruk av kappe eller ikke til konfirmasjonen. I de fleste menigheter i landet er den hvite konfirmantkappa et vanlig syn i konfirmasjonen, denne representerer den hvite dåpskjolen barna ble døpt i. For mange samiske barn er det ikke tilfellet; de ble døpt i kofte, og symbolverdien er dermed ikke den samme om en skal gå i kappe over kofte. Samtidig har det vært en diskusjon om hvorvidt barnefattigdom er en begrunnelse for at alle har kapper og dermed stiller likt. Saemien Äälmege har for eksempel løst dette ved å lage kapper som har en samisk utforming og samisk fargespråk.

4.2.2 SAMISK KONFIRMANTLEIR

Da Strategiplan for samisk kirkeliv ble vedtatt av Kirkemotet i 2011 var det et mål at Samisk kirkeråd skulle opprette et tilbud om en landsdekkende samisk konfirmasjonsleir som

et årlig tilbud. Målet med konfirmantleiren var den gang todelt. Konfirmanter i hele landet skal ha tilgang til et minimum av samisk trosopplæring. Det får de ved å delta på Samisk konfirmantleir. Opplæringa på leiren kommer i tillegg til den opplæring konfirmantene får i sin lokale menighet. Det andre målet med Samisk konfirmantleir er at konfirmanter fra hele landet gis en mulighet til å delta på en samisk kristen fellesarena sammen med andre samiske konfirmanter. Leiren er i tillegg sentral som en samisk-språklig arena og Sametinget har gitt økonomisk støtte til gjennomføringen av leiren hvert år siden oppstart i 2014.

Evaluering av konfirmasjonsleiren viser at det er god måloppnåelse når det gjelder å vekke og å styrke kristen tro hos de som deltar og bidra til kristen livstolkning og livsmestring på en måte som ivaretar deres samiske tilhørighet og identitet.

4.2.3 SAMISKE UNGDOMSSAMLINGER

Det er behov for samiske kristne ungdomsarenaer. Satsing på samisk ungdomsarbeid er et ledd i kirkens arbeid med å videreutvikle og styrke Den norske kirkes arbeid med aldersgruppen 18-30 år. Fordi samer bor spredt og det bare er et fåtall samer som bor i samiske majoritetssamfunn, har man satset på landsdekkende ungdomssamlinger. Her er det fokus på felleskap, identitet og åndelig vekst. Ledertrening inngår som en del av disse samlingene for å skape engasjement og drive rekruttering. Disse ungdomssamlingene bidrar til rekruttering av samiske ungdommer til kirkelig tjeneste og til å ta kirkelig utdanning. Ungdommene som deltar her blir ressurser som kan bidra i sin lokale menighet i barne- og ungdomsarbeid, gudstjenester osv.

4.3 SAMISK DIAKONI

Mange diakoner og kirkelige medarbeidere møter samer i ulike livssituasjoner. Med åpenhet og kompetanse på dette feltet vil de kunne være sentrale støttespillere for mennesker. Kirkens oppdrag og tjenesten som springer ut av kirkens diakonale oppdrag utgjør en rik arv, og kirken har ressurser til å utføre sitt oppdrag. Omsorg for mennesker i sårbare livssituasjoner har alltid vært en del av kirkens oppdrag i verden,

Photo: Dyan Berntsen

Foto: Bente Geving

og tjenesten har tatt ulik form fra tid til tid. Spørsmålet er derfor ikke om kirken skal ha et engasjement på dette området, men hva den skal ha sin oppmerksomhet rettet mot og hvordan engasjementet skal praktiseres. Det handler om opplevelsen av å bli sett, og for mange endelig bli anerkjent som den de er. Mange som lever med skam vil ikke dele sin skam, men kirken har et rom til å belyse og gi verdi til det mennesker lever med og de livserfaringer de har.

Samenes kristne praksis og åndelige tradisjoner kan representere kilder til og ressurser som kan brukes innenfor diakonien. Noe av dette er uformelle, muntlig baserte praksiser som ikke er bearbeidet til en akademisk form, og gitt en skriftspråklig struktur. Om det skal finne sted nedtegnelser av denne tradisjonskunnskapen, må dette gjøres med respekt for kulturell selvrepresentasjon og selvbestemmelse slik dette er nedfelt i urfolksrettighetene. Dette gjelder både praksiser knyttet til bønn og velsignelser, og kommunikasjonsformer som brukes i sjelesorgsamtaler. Det kan for eksempel handle om at det å snakke sammen to og to er best egnet når noe vanskelig skal bearbeides. Andre praksiser er knyttet til det å be om fred eller å velsigne det stedet der de skal slå seg ned for å raste, tenne bål, eller om en skal ut på en reise. En annen og svært viktig del av samenes kristne tradisjoner er å delta i en forbønns-gudstjeneste, og å gå til nattverd.

Fadervår og kjente salmer vil være ressurser i mange sammenhenger, og det å bruke et av de samiske språkene er av stor betydning, uavhengig av om deltakerne snakker samisk eller ikke. En annen praksis som er etablert i deler av samisk kirke, er å velsigne naturområder som er utsatt, be, holde andakt eller gjennomføre gudstjenester ute på steder for synliggjøre det skapte og dets utsatthet. Uansett hvilket språk som brukes vil velsignelsens ord gjenkjennes, og de bærer i seg en egen kraft til å bringe fred og trost til de som er

berørt og rammet. Samenes urfolksstatus gjør at kirken på dette området har et særlig ansvar for at samene i menighetene kan dyrke sin kultur og tro sammen med andre av sin egen gruppe. Den kompetansen som utvikles innenfor urfolksfelhet, vil komme andre minoritetsgrupper til gode, slik at også de i større grad vil kunne oppleve seg sett og anerkjent som det de er.

Ved å aktivere disse praksisene gjøres de relevante i kirkelivet, gis verdi og anerkjennelse. Ved å behandle det som et gode, blir de sett på som de ressursene de representerer. Uformelle praksiser kan forringes eller forsvinne om de ikke er i bruk. Som Jesus taler om talentene som noen gemmer i jorden (Matt 25,25), kan både enkeltmenneskers og menighetenes ressurser ligge ubrukte. Innenfor samisk trosopplæring er det utviklet ressurser for å ansoppe barn og unge til å være seg bevisst de verdier som skaperverket representerer i deres liv. Disse kan brukes for voksne men i tillegg må det utvikles flere ressurser.

Behovet for kompetanse på samisk språk, kultur og tradisjon er stort i fagfellet, det er få samiske diakoner på norsk side av Sápmi. Like viktig er det at kompetanse på feltet er innarbeidet i både grunnutdanning og i arbeidsgivernes daglige oppfølging.

En anerkjennelse for at det kan stilles krav til hvordan ansatte i Den norske kirke forstår begrepsinnholdet «kultur», kan være et av flere utgangspunkt for å bygge opp relevant kompetanse om diakoni i samisk kirke. Det som omtales som kontekstuelle forhold er ikke bare lokale forhold og forhold i menigheter der det bor mange samer. Fenomenet kontekstualitet angår i høyeste grad alle. Dette er forhold som for eksempel kan være representert hos de som har et enspråklig språkgrunnlag så vel som de som har en minoritetsspråklig bakgrunn. Kontekstualitet kan også sies å omfatte de normene som fulgte med statens og kirkens fornuftsbestrebelsers. Dette var noe som ikke bare samene ble rammet av, men som preger alle som bor og lever innenfor rammene av staten Norge. Det er viktig å være bevisst på at enspråklige og monokulturelle normer kan vanskeliggjøre innføring av samiskspråklige eller minoritetsspråklige gudstjenester, bruk av to- eller flerspråklige liturgier, å syng salmer på flere språk eller lignende.

Foto: Oskar Dahlh. Sceneshot

4.3.2 DIAKONI TIL ULIKE GRUPPER

Samiske eldre er en gruppe som har svært ulike behov. Mange har samisk som førstespråk og er avhengig av et samiskspråklig diakonitilbud i rammen av sin egen kultur i sårbare situasjoner. Her kan nevnes sjelesorg, sorgarbeid og betjening på eldreinstitusjoner. Andre lever med en bevissthet om at foreldre og besteforeldre snakket samisk, men viser det ikke fram hverken ved bruk av samiske identitetsmarkører som språk og klær. Dette skjer gjerne fordi de aldri har hatt det som en del av sin hverdag, og heller ikke har noe ønske om å gå på tvers av familiens holdninger til å synliggjøre noe forfedrene har valgt å skjule.

Fornorskingspolitikken sto sterkt i mellomkrigsårene og fortsatt til ut på 50-tallet. Det var også kjent at det å være norfira eller å være same ikke var særlig vel ansett lenger sør i landet. Dermed skjulte mange sin identitet som same, og mange bar på en stor skam over å komme fra noe som var lite ansett. Dette fordrer at kirken i dag har kompetanse og kunnskap til å møte eldre samer som er bosatt over hele landet. Dette er mennesker som både har lagt bak seg en krig, og har bygd opp et liv utenfor de tradisjonelle samiske områdene med liten eller ingen mulighet til å ivareta språk og tradisjon. Mange familier har opplevd at deres gamle som har bodd i norskdominerte områder lenge, på grunn av sykdom mister det norske språket og kan bare snakke samisk. Slike tilfeller viser at det er et behov for at menigheter både i og utenfor det tradisjonelle samisk området reflekterer omkring hva slags tilbud de kan gi til enspråklige samisktalende eldre. Et konkret tiltak vil være

at menigheter i store byer arbeider for å skape besøksordninger og samlingsplasser hvor eldre samer kan få et språklig samlingssted. I et slikt tiltak vil det være viktig å få til et samarbeid mellom frivillige som er samisktalende og fagmiljøer i kirken. Dersom man får opprettet en prestestilling for samer i Sor-Norge, kan den stillingen fylle noe av dette behovet som finnes utenfor de tradisjonelle samiske områdene. Like viktig er det at menigheter bidrar til kompetansedeling slik at andre menigheter kan dra nytte av deres erfaringer med slikt arbeid.

Vi vet at samer er mer utsatt for vold og seksuelle krenkelsener enn ikke-samer. Vi vet at mange samer ikke har tilfritt til det offentlige hjelpeapparatet. De unnlater eller tør ikke å kontakte noen for å få hjelp. Dette er noe kirken tar på det dypeste alvor. Det er viktig at lokalmenighetene aktivt arbeider for å senke terskelen for å fortelle om vold og seksuelle overgrep. I tillegg må det være gode rutiner for oppfølging dersom seksuelle overgrep eller vold oppdages. I beredskapsplanene må menighetene reflektere over om det er grupper av mennesker i deres menighet som er ekstra sårbare eller om medarbeidere trenger ekstra kompetanse for å møte grupper på en likeverdig måte. Denne beredskapsplanen må inkludere menighetens trosopplæringsarbeid. For samene er det aktuelt å tenke hvordan fornufts-knøp, undertrykkning, arvede traumer, følelse av avmakt kan påvirke mennesker. Kirken må arbeide aktivt for å bryte ned tausheten omkring vold og seksuelle overgrep i det samiske samfunnet. Dette er spesielt viktig fordi mange samer opplever at det er tabu å snakke om kropp, grenser og

seksualitet. Det igjen kan gjøre at man mangler språk for å snakke om vold og seksuelle overgrep, og manglende språk gjør det vanskeligere for andre å oppdage og avverge vold og overgrep. Når kirken arbeider for å fremme språk og samtale om grenser, makt og seksualitet, må det derfor gjøres på en måte og med et språk som ikke virker fremmedgjørende, men inkluderende for samer. Her er det viktig at kirken aktivt samarbeider med fagmiljøer som har samisk språk- og kulturkompetanse, og kompetanse om vold og seksuelle overgrep.

Det er viktig å satse på diakoni rettet mot samisk ungdom. Det vises til Ungdommens kirkemøte i sak 06/15 der de uttaler følgende: *Mange samiske ungdommer sliter psykisk da det er vanskelig å passe inn i samfunnet. Utenfor samiske områder er det lett å føle seg ensom. Det å kunne snakke med noen som har kunnskap om samisk kultur har stor betydning. Det er viktig at samiske barn og unge får et sted der de ikke trenger å forsvare egen kultur, men bare kan være seg selv.*

Samer som lever med funksjonsnedsettelse har mange faktorer som gir økt sårbarhet. Man er en del av et folk som er en numerisk minoritet, noe som gjør at ditt språk og din kultur ofte er ukjent for mange. I tillegg er man avhengig av hjelp og støtte for å mestre hverdagen. Man er i en dobbel minoritetssituasjon som gjør en ekstra sårbar. Kirkens fokus og syn på likeverd og menneskeverd fordrer at medarbeidere i kirken har et særlig fokus på dette.

Utfordringen i samfunnet i dag er at terskelen for både å hets og komme med rasistiske uttalelser mot samene og andre minoritetsgrupper ser ut til å ha blitt lavere. Netthets og især sosiale medias kommentarfelter er en arena både for rasisme og hets mot den samiske befolkninga som gruppe. Mange barn og unge bærer på opplevelser knyttet til mobbing og rasisme på bakgrunn av sin etnisitet og kulturelle tilhørighet. Latterliggjøring, kulturell appropriasjon og flere utspill som svekker samenes stilling og verdi har også vært i mediebildet som barn og unge møter. Netthets og nettvert er viktige temaer i det diakonale arbeidet blant barn og unge.

I det samiske samfunnet er det ulike grupper som uttrykker at de ikke kjenner seg inkludert. Diakonens rolle med å bidra til å gi barn, unge

og voksne et inkluderende miljø, der deres egenart og egenverdi oppleves gitt av Gud, og som verdifullt og ukrenkelig. Menigheten har ansvar for å sikre at kirken har rom for alle, det fordrer at man arbeider med at den samiske befolkninga har likeverdige tilbud med de norske.

4.3.2 SKAPERVERK OG FORVALTNING

Strengthening Indigenous Peoples' rights over their territories and supporting their traditional community conservation practices are fundamental for protecting Mother Earth.
Centre for World Indigenous studies 2018

Kirkens omsorgstjeneste vektlegger neste-kjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Vern om skaperverket og kampen for rettferdighet har en særlig relevans for verdens urfolk. Dette på grunn av den nærhet til naturen som urfolk har både fysisk og åndelig, noe som gjør at urfolk først oppdager og siden i stor grad bærer konsekvensene av naturødeleggelse. Naturødeleggelse fører til forringelse av samenes tradisjonelle og naturbaserte virksomheter og preger dagliglivets gjøremål. Det påvirker samenes fysiske og psykiske helse på en svært negativ måte. Kirkens oppdrag er å se, møte og bidra på en diakonalfaglig måte til vern av skaperverket og kampen for rettferdighet.

Urfolks naturbruk og forvaltning av naturen og dens goder har vist seg å være bærekraftig, både økologisk, økonomisk og kulturelt. I kirkens arbeid med vern om skaperverket er det viktig å være bevisst hvordan og i hvilken grad urfolks og samenes samfunnskontekst er til stede på en relevant, synlig og likeverdig måte når man drøfter samfunnsutvikling. Man må også vurdere om samfunnsutviklingen er i tråd med en kulturell, økologisk og økonomisk bærekraft. Man kan påpeke hvilke konsekvenser utfallet av beslutninger i arealvernsaker kan ha for samene som urfolk i Norge, og om beslutningene er i tråd med internasjonale konvensjoner som staten Norge har sluttet seg til. På den måten kan kirken bidra til å verne om naturgrunnlaget for den samiske befolkningen.

Kirken kan belyse, omtale og problematisere pågående interesse- og verdimotsetning som

eksisterer, og de konsekvenser det har for de som er involvert. Dette gjelder særlig ved interessemotsetninger i lokalsamfunn. De menneskesom er berørt av de menneskeskapt klimaendringene, ulike former for naturinngrep eller forringelse av naturmiljøet, skal erfare at kirken tar deres problemer på alvor.

Mange samer opplever at de ser Gud i naturen, eller at de kommer nærmere Gud når de er i naturen. Nettsted for samisk trosopplæring, www.osko.no, har en struktur som er bygd opp omkring det å leve i og nær naturen; bål, bjørk, bål, vann, sol og kirke. Når tema «bønn» skal behandles, tas det utgangspunkt i en kontekst som er felles for alle samer, i fortid, nåtid og fremtid; det å sitt ute rundt et bål eller inne i en lavvo med bålet som sentrum. Et tema som tas opp er samenes forhold til naturen: «Før i tiden var folk avhengig av det man fikk fra naturen. Folk hadde lært å ta vare på naturen. Hvis du tar alt for mye forteller naturen at den vedskogen vokser ikke mer, fisken blir borte i vannet. Du må lytte til naturens stemme, sier mange eldre.» På denne måten kan samenes forhold til skaperverket og skapelsesteologien være et viktig bidrag til formidlingen av troen på den treenige Gud.

4.4 DIALOG OG FORSONING

Den norske kirke har tidlig anerkjent sin rolle i assimileringspolitikken som førte til fornraskninga av samene, og videre anerkjent et ansvar for å sørge for gjenopprettende handlinger. Opprettelsen av samisk kirkeråd i 1992 var et viktig skritt i denne prosessen. Likevel er det, slik som i samfunnet for øvrig, et synliggjort behov for ytterligere arbeid med forsoningsprosessen også fra kirkens side. Den norske kirke har vært aktiv i dette arbeidet.

Stortinget vedtok i juni 2017 at det skal opprettes en sannhets- og forsoningskomisjon som skal se på fornraskningspolitikken og urett begått mot det samiske og kvenske folk i Norge. I forkant av vedtaket deltok Samisk kirkeråd på den åpne høringen som Stortingets kontroll- og konstitusjonskomiteen holdt om saken 15. mai 2017. Vår tilråding til komiteen var at kirken støtter forslaget om å nedsette en sannhetskomisjon om fornraskningspolitikken, og ønsker at kommisjonen også undersøker kirkens rolle. I juni 2018 ble Sannhets- og forsoningskomisjonen oppnevnt av Stortinget, og dets mandat fastsatt. Biskop emeritus Per Oskar Kjolaas er oppnevnt som kommisjonsmedlem.

Kirken har i sitt arbeid med forsoning og diakonal praksis en særlig forpliktelse til å skape rom for de mennesker som lever med resultatet av den assimileringspolitikken staten førte mot samene. Diakonene spiller en sentral rolle i dialogarbeid og i møte med mennesker som møter sin egen sorg når den kollektive sorgen skal bearbeides. Forsoningsarbeid bygger på dialog, samhandling og et felles mål om å finne en vei. Forsoningsprosessen har flere nivåer, og kompetanse om hvordan man bygger denne dialogen, metodikk for forsoningspraksis og ikke minst kompetanse i ledelse av denne type prosesser er et behov også i Den norske kirke. Samisk diakoni må være våken i arbeidet med forsoning og må ivareta den tillit som blir vist i de personlige historiene som kommer frem.

Fra forrige strategiplan for samisk kirkeliv var det tydeliggjort et behov for en samisk diakonirådsgiverressurs lokalisert til Samisk kirkeråd som kan bidra til faglig veiledning av menigheter i deres diakonale arbeid for den samiske befolkningen. Dette behovet er fortsatt til stede.

4.4.1 SAMISK DIAKONI SOM EN DEL AV ARBEIDET MED SANNHET OG FORSONING

Forsoning mellom samer seg imellom er en viktig forutsetning for både intern fred og internt samarbeid. Mange samer lever med konflikter i sin hverdag. Konflikten bygger på mange ulike årsaker, men fornorskning og ikke minst innføring av norsk rettsforståelse og praksis i sin tid har betydning. Selv om Den norske kirkes primær oppgave ikke er å gå inn i disse konfliktenes, kan likevel kirken være et sted der især samisk diakoni rommer mennesker som står i slike konflikter, og der fredsarbeid ikke bare handler om global praksis, men om mennesker i lokalsamfunnet som bærer sorg, sinne og frustrasjon over situasjonen de står i.

Forsoning mellom samer og nordmenn er også en del av en kristen praksis det man bygger på likeverd og rettferd. Konflikter om beiterettigheter mellom bønder og reindriftsamer, utbygginger og naturinngrep i samiske tradisjonelle områder både langs kysten og på fjellet er ofte grobunn for konflikter. Mange kan ha negative holdninger til samer som bekrefte og forsterkes i saker med motsetninger. Dette

kombinert med at mange samer i dag kanskje i sterkere grad enn tidligere tydeliggjør og står på sine krav og tar til motmøte mot negative ytringer, bidrar til å synliggjøre konflikten mer enn tidligere. Tydeliggjøringen i seg selv er ikke negativt, men det er viktig at det finnes arenaer hvor mennesker kan samtale om motsetninger på en måte som gjør at de respekterer hverandres ulikheter. Her kan kirken diakonitjeneste bistå i fredsarbeid for å redusere splittelser i lokalsamfunn.

Når det skal finne sted et diakonalt arbeid i de samiske områdene gir kontekstforankring en faglig tilnærming som fremmer målet om inkludering. Da vil kunnskaper om samisk språk, kultur og samfunnsnivå gjøres relevant som en likeverdig del av det faglige kunnskapsgrunnlaget. De historiske forhold som samene har levd under vil også være av betydning å kjenne til. Det inkluderer kunnskaper om fornorskningspolitikken som ble ført av Den norske stat og Den norske kirke i fellesskap. Det er nødvendig å vite at fornorskningstiltakene har og fortsatt kan prege betingelser som ligger til grunn for relasjoner som samer har til kirken. Fornorskningen har preget villkårene for livsmestring hos samer i generasjoner. Dette iavhengig av om de selv er blitt direkte rammet av tiltakene. Fornorskningen kan sies å ha skapt negative holdninger overfor samer både hos samene selv og hos ikke samer. Alle relasjoner der samer er involvert, kan derfor ha en risiko for å ha blitt preget av ulikeverd. Om noen ønsker å skjule sin samiske identitet på den offentlige arena, som i kirken, er det mulig å se dette i sammenheng med fornorskningshistorien. Det er derfor nødvendig med grunnleggende kunnskaper om inkludering og positiv diskriminering hos ansatte i kirken når samene skal betjenes innenfor gudstjenesteliv, kirkelige handlinger, trosopplæring og ved alle former for diakonalt arbeid.

Kunnskap om samenes åndelige tradisjoner og åndelige praksis er en relevant del av det nødvendige kunnskapsgrunnlaget innenfor samisk diakoni. Der samer i menighetene erfarer at det eksisterer et «samisk kirkeliv» i praksis, og at det har den samme kvaliteten som øvrig kirkeliv, kan en si at det er lik måloppnåelse og likeverd mellom samisk kirkeliv og øvrig kirkeliv. Et eksempel på etablering av et likeverdig samisk kirkeliv, er å sikre at det finnes samiske kristne

Foto: Bente Geving

fellesarenaer. Dette kan være tiltak som er rettet mot barn, unge, voksne eller eldre. Det kan etableres rom for at samene selv kan danne slike arenaer, og selv finne frem til hva som skal være grunnlaget for fellesskapet. I noen menigheter har salmesang vært det som har skapt grunnlag for fellesskapet. I andre menigheter kan forsoning og sannhetsarbeid være det som gir grunnlag for å danne en samisk fellesarena. Det kan fore til ulike former for samarbeid mellom de uformelle kunnskapsarenaer og kirken som en formell og offentlig arena, som gir rom for fornyelse og utvikling innenfor samisk diakoni. Dette har Kirkemøtet uttrykt i 2006 i sak KM7/06:

KOMITEEN VIL UNDERSTREKE AT RETTFERDIGHETS- OG FORSONINGSARBEIDET I KIRKEN KREVER VILJE TIL Å PRIORITERE RESSURSER, OM NØDVENDIG OVER LANG TID. FOR AT URETTEEN OVERFOR DEN SAMISKE DELEN AV BEFOLKNINGEN IKKE SKAL FORTSETTE, MÅ KIRKEN PRIORITERE SAMISK KIRKELIV. DET VIL OGSÅ VÆRE TIL DET BESTE FOR KIRKEN SOM HELHET.

(Kirkerådet 2011:57).

4.4.2 ARBEID MED INTERNKIRKELIG DIALOG SOM GRUNNLAG FOR FORSONING
Arbeid med dialog mellom Den norske kirke og de læstadianske forsamlingene er viktig som en del av det samisk kirkeliv representanter. Forsamlingene ble for mange samer en viktig arena for både likeverd og språkbevaring. Selv om forsamlingene i dag framstår som konservative i forhold til det synet majoriteten av Den norske kirke har har forsamlingene i større og mindre grad et samarbeid med kirken, og i enkelte områder utgjør forsamlingene betydelige deler av lokalkirkens menighet. Mange steder har man et gjensidig samarbeid om sakramentene, stevnegudstjenester og bruk av lokalkirken som forsamlingslokale. Kirken har ansvar for å bidra til at slike samarbeid kan videreføres i lokalsamfunnene der det er ønskelig.

Samisk kirkeliv har historisk levd i dynamikk med ulike bevegelser med ulik tilnærming til Den norske kirke. En konsekvens av dette er at samer fra ulike områder kan ha ulikt teologisk ståsted. Ulike teologiske ståsteder kan føre til avstand mellom samer bosatt i ulike områder. Det er derfor viktig å bygge arenaer hvor samer fra ulike steder kan møtes for en internkirkelig

dialog. Et slikt møtested er Samisk kirkelig valgmede, et annet er Samiske kirkedager. Med slike møteplasser skapes arenaer for dialog og samtale mellom ulike deler av samisk kirke- og menighetsliv som kan bidra til økt forståelse for ulike ståsteder.

Samene har levd som et kristent folk i generasjoner, og samenes kulturelle kontakt med kristendommen går svært langt tilbake i tid med både katolske og ortodoks innflytelse i tillegg til den lutherske. Likevel har man, i alle fall i deler av den samiske befolkningen, fram til i dag holdt på kulturelle og religiøse tradisjoner som står i kontinuitet med tradisjonell samisk religiositet. Det kan handle om hvordan man forholder seg til og kommuniserer med landskap og steder, f.eks. ved å be om overnattingstillatelse, hvordan man velsigner i forbindelse med utmarkshosting, hvordan man forholder seg til tegn, drømmer og snyer eller nærver av avdøde, hvordan man praktiserer helbredelse osv.

Selv om slike tradisjoner finnes integrert i eksplisitt kristne helhetsforståelser og praksiser, som f.eks. i læstadiansk tradisjon, har det i liten grad vært rom for å snakke positivt og anerkjennende om dette som et møte mellom kristen og samisk åndelighet. Århunderer med demonisering og avvisning av samiske åndelige tradisjoner har skapt et negativt språk som fortsetter å tabu- og skambelegge samisk tradisjon. Resultatet er ofte dyp ambivalens hos den enkelte, og at dialogrommet om samisk religiøs selvforståelse er snevret inn.

Dialogisk arbeid i samisk kontekst trenger en bevissthet om maktasymmetrien i kirkenes møte med samisk tradisjon. Det er viktig å etterstrebe det å skape tilstrekkelig trygge og anerkjennende rom der folk kan dele egne tanker og erfaringer med samisk åndelig tradisjon. Dialog kan her forstås som et kristent identitetsprosjekt; hvordan uttrykke samisk kristen selvforståelse i rammen av egen tradisjon og historie. Det kan også forstås som et forsoningsprosjekt; hvordan komme til rette med nedverdigheten av egen kulturarv. Dette representerer først og fremst en «intern dialog» innenfor samme religiøst-kulturelle fellesskap. Evnen til å føre slik dialog vil antakelig være en forutsetning for å kunne føre dialog også med dem som søker samisk religion ut fra et mer eksplisitt ikke-kristent ståsted.

4.4.3 RELIGJONSDIALOG

Det samiske samfunnet er i endring. Mennesker med andre religioner og andre kulturer flytter også til samiske områder. Vi står overfor store utfordringer – for eksempel knyttet til miljø, klimaendringer, flyktninger og utvikling av velferdssamfunnet – som vi må løse i fellesskap. Dialog og samhandling er redskaper for å motvirke fordommer, fremmedfrykt og religiøs ekstremisme. For at folk skal leve godt sammen i lokalsamfunn må mennesker ha en grunnleggende respekt for hverandre og hverandres ulikheter. I tillegg er kunnskap og forståelse for andre religioner viktig. Det er viktig at Den norske kirke bidrar til å legge til rette for samtaler om tro- og livssyn i samiske områder. Mennesker med ulik tro og livssyn deler mange av de samme livsvilkår og hverdagslige

erfaringer. Dialog er nødvendig for å skape gode mellommenneskelige relasjoner og et godt og fredelig samfunn hvor religion spiller en konstruktiv samfunnsbyggende rolle.

Tros- og livssynsdialogen har en egenverdi når den ikke har til hensikt å overtale eller overbevise den andre. Det handler om en likeverdig og åpen samtale hvor en deler troserfaringer og samtaler om både hellige tekster, ritualer og tradisjoner innenfor ens egen tradisjon. En kan gjerne sammenlikne og finne likheter og ulikheter, men hensikten i denne samtaler er ikke å bli enige eller finne ut hvem som har den sanneste eller beste religionen. Dialogen bidrar til selvinnsikt og refleksjon og øker evnen til nytenkning og endring. Dette setter oss bedre i stand til å leve sammen i kirken – og i storsamfunnet – med et mangfold av meninger og tradisjoner.

4.5 REKRUTTERING, KOMPETANSE OG FAGUTVIKLING

En av de største utfordringene for samisk kirkelig i årene som kommer er rekruttering til tjeneste i samisk kirkelig. I alle yrkesgrupper i kirken er det i dag behov for samisktalende ansatte. Med så få samiskspråklige ansatte i Den norske kirke blir tjenestetilbudet til den samiske befolkningen mangelfull. Det gjelder både med tanke på språklig betjening og kompetanse om samers kristne tradisjoner. Det er derfor viktig at kirken i sine rekrutteringstiltak har dette fokusert med seg. Et viktig arbeid er å se på hvorfor få samer velger kirkelig utdanning. Arbeid med unge samer, som har tradisjons-, kulturkunnskap og/eller språkkunnskaper er viktig. Disse unge vil ikke bare være ettertraktet i de menigheter som er i forvaltningsområdet for samisk språk, men og til andre deler av kirken.

ET VIKTIG ARBEID ER Å SE PÅ HVORFOR FÅ SAMER VELGER KIRKELIG UTDANNING. ARBEID MOT UNGE SAMER, SOM HAR TRADISJONS-, KULTURKUNNSKAP OG/ELLER SPRÅKKUNNSKAPER ER VIKTIG.

Den neste gruppa som er viktig er voksne som begynner på en andre karriere. Utdanningsmulighetene ligger til rette for å kunne ta kirkelig utdanning som voksen. Det må arbeides for

at voksne mennesker med samisk språk- og kulturkompetanse også vurderer en andre karriere i kirka.

En tredje gruppe som er aktuell for rekruttering er prester som ikke har en samisk bakgrunn, men som gjerne vil lære samisk språk og som enten har erfaringsbasert kulturkompetanse eller som søker denne kompetansen. Det vil aldri bli mange nok samiske ungdommer som tar utdanning til de kirkelige yrkene, derfor er behovet for andre kirkelige medarbeiderne som opparbeider seg denne kompetansen verdifull.

Strategier for å ta tak i denne utfordringen er blant annet rekrutteringsprosjekter og kirkelige medarbeidere som aktivt rekrutterer. Holdningsarbeid må skje gjennom dialog og kompetanse på feltet. Det er behov for økonomiske støtteordninger for personer med samisk språk og/eller kulturkompetanse som ønsker å ta kirkelig utdanning og for personer som ønsker å øke sin kompetanse i samisk språk og kultur. Det kan være stipendordninger, permisjon med lønn eller tilrettelagt arbeidstid. Bruk av fleksible løsninger med fokus på lokale forhold slik at det både passer for arbeidstaker og arbeidsgiver kan gjøre at flere ser på denne muligheten.

Særskilte utdanninger knyttet til samisk kirkelig finnes ikke, derfor må det undervises om samisk kirkelig og samiske kristne tradisjoner i de norske utdanningene til kirkelige stillinger. Områder som har behov for kompetanse er eksempelvis liturgi og et minimum av kunnskap om samisk språk, kjennskap til samisk-kirkelige tradisjoner og kristen trospraksis samt kjennskap til hvordan samisk kirkelig har utviklet seg fra kontakt med ortodoks og katolsk påvirkning, via hard misjonering og til det samisk kirkelig er i dag. Som Norges folkekirke har Den norske kirke et særlig ansvar for å løfte spørsmålet om samisk innhold i studieplanene i møte med utdanningsinstitusjoner som har ansvar for kirkelig utdanning. Det er et mål at samisk innhold skal inn i de kirkelige utdanningene, slik at det hos ansatte i hele Den norske kirke er et minimum av kompetanse på feltet.

Kristne tradisjoner hos samene er i liten grad beskrevet og anerkjent som kristne praksiser i Den norske kirke. Et faglig samarbeid med samiske prester og teologer som strategisk

arbeider for å sikre dette er en vesentlig faktor for å løfte dette feltet. Eksempler kan være hvordan samer i hverdagen forholder seg til Gud som allestedsnærværende, lesetradisjonen, praksis og tro knyttet til graviditet og fødsel, særlige helligdager som markeres med annet innhold enn i en vestlig kristen kirke. Et faglig arbeid med trospraksis hos samene vil også gi fagmateriale til bruk i grunnutdanningene. Et annet sentralt emne som må løftes fram er samenes plass i kirkehistorien. Samisk kirkehistorie er lite beskrevet. Det samme gjelder samenes og

kan se at dette behovet vil bli dekt. Det er både nødvendig å se på hvordan man kan øke tilbudet med kirketolkning under gudstjenester, og det er behov for å se på om kirketolkene også skal brukes i andre deler av kirkens tilbud, som diakoni og trosopplæring.

Menigheter og bispedømmer må aktivt arbeide for å inkludere kunnskap om samisk kirkeliv i sitt arbeid med kompetanseheving blant ansatte og folkevalgte. Det kan være seg som tema i stiftsdager, fagseminarer eller andre møteplasser. Samisk kirkeråd må bidra med fagressurser, veiledning og undervisning. Kirken må fordele økonomiske midler til bispedømmer og menigheter slik at de kan satse på arbeid med samisk kirkeliv. Spesielt viktig er det at de bispedømmer som har et spesielt ansvar for samisk kirkeliv får midler slik at de kan ta ansvaret. Det må gjøres både gjennom fordelingsnøkkel til ordinær drift og gjennom prosjektmidler til utviklingstiltak.

Det er viktig med bevissthet omkring nødvendighet av kompetanse blant kirkelige medarbeidere utenfor det vanlige menighetsarbeidet. Sykehusprester, fengselsprester og andre kirkelige medarbeidere i f.eks. institusjoner har et særlig ansvar for å sette seg inn i, og ha kompetanse og oversikt over hvordan samer i særlig sårbare livssituasjoner kan ivaretas i møte med kirken.

Å øke antallet frivillige er et kontinuerlig arbeid i kirken. Det viktig at menigheter tenker strategisk omkring rekruttering av frivillige som kan samisk språk eller som har samisk kulturkompetanse. Dersom menigheten har gode rutiner på kartlegging av ønske om bruk av samisk språk i samtaler med mennesker som kommer til kirken for å få ulike kirkelige tjenester, kan det være en mulighet. Kanskje vil den samiskspråklige tekstleseren under en dåpsgudstjeneste bidra flere ganger? Kanskje vil en samisk konfirmand ønske å bidra? Å aktivt søke samarbeid med samiske miljøer kan være en annen strategi. Det kan være samiske foreldre, sameforeninger eller lignende. I dag er feiringen av Samefolkets dag blitt en stor markering mange steder, og ofte er kommunen med. Dersom menigheten engasjerer seg i den feiringen, vil det kunne være en inngang til å bli kjent med flere samer som kan ønske å bidra.

Foto: Bente Geving

For samer er det betydningsfullt at de gjenfinner symboler, fargevalg, materialer og metoder i kirkekunsten som bekrefter deres liv.

NOEN EKSEMPEL SOM ENKELT KAN INNFØRES I UTDANNINGENE, ER AT ALLE STUDENTER SKAL LÆRE SEG NÅDEHILSEN OG VELSIGELSE PÅ ALLE TRE SAMISKE SPRÅK.

urfolkens plass og rom i misjonshistorien. Når Den norske kirke deltar i faglig arbeid knyttet til historieskriving, påligger det et særlig ansvar for å sikre at disse delene av historien belyses, og at samer selv sikres rom til å bidra i prosessene rundt dette. Her ligger det et stort potensiale for samarbeid mellom Den norske kirke og utdanningsinstitusjonene.

Noen eksempel som enkelt kan innføres i utdanningene, er at alle studenter skal lære seg nådehilsen og velsignelse på alle tre samiske språk. Man kan inkludere kompetanse om samisk fortellertradisjon når studenter undervises i arbeid med prekerer. I tillegg til kompetanse om samisk kirkeliv må studentene rustes med kompetanse til å innhente orienteringskunnskap uavhengig av hvor de skal arbeide. Ansatte må ha orienteringskunnskap om den plassen man skal jobbe i.

De samiske kirketolkene er en liten, men særdeles viktig gruppe ansatte i Den norske kirke. Kirketolkens oppgaver er knyttet til å gi et likeverdig tilbud til samisktalende medlemmer av kirken. Til tross for rekrutteringstiltak for å få flere samiske prester, diakoner og trosopplærere vil behovet for kirketolkene fortsatt bestå. I Den norske kirke har vi i dag svært få samisktalende prester, og selv i forvaltningsområdet for samisk språk er det bare et fåtall som behersker samisk. Det er heller ikke nok samisktalende ungdommer som pr.2018 er i kirkelig utdanning til at man

4.6 SAMISKE KUNST OG KULTUR-TRYKK ER EN DEL AV KIRKENS LIV

Samisk kultur er ueløselig vevd sammen med samisk kirkeliv. I løpet av fornorskningsperioden forsvant flere av de samiske kulturelle uttrykkene fra kirkelivet, og ble usynliggjort eller forbudt. Det er derfor et vesentlig arbeid som ligger foran hva samisk kunst og kultur angår. Samisk tonespråk er basis i samisk kirkemusikk. De ulike samiske områdene har ulike tradisjoner. Et arbeid som tar sikte på å vitalisere og bevare og utvikle salmesangen, må ta høyde for variasjonene, og ikke minst beskrive de ulike salmetradisjonene fra område til område.

Den samiske åndelige salmesangstradisjonen som bygger på en særegen måte å synge på, særegne melodier til salmene, også når de synges på norsk, er truet. De lastadianske forsamlingene har vært en bevaringsarena for denne salmesangen, der det i flere forsamlinger synges på den tradisjonelle måten. Arbeidet med koralbok til Sålmaagiri og Sålmaagiri II er et musikkfaglig arbeid knyttet til utvikling av system for å notere denne salmesangen, fordi eksisterende notasjon ikke er tilstrekkelig for å ivareta denne

salmesangstradisjonen. Arbeidet vil danne et kompetansegrunnlag til opplæring i ledsagelse av samisk salmesang.

Nyskriving av salmer, liturgi og kirkemusikk tar sikte på å videreføre samisk tradisjonsmusikk i ny form og i ny bruk. Liturgisk musikk er viktige element i å synliggjøre et samisk innhold. Nyskriving av samiske salmer og oversetting av salmer fra andre språk og andre musikktradisjoner er også en fin måte å ta i bruk nye eller moderne musikkformer eller musikkformer fra andre kulturer. Salmeverksteder og andre tiltak som stimulerer til skriving av salmetekster, komponering av salmelodier og liturgisk musikk.

Det finnes samiske salmebøker på nordsamisk og lulesamisk. Menigheter oppfordres til å ta dem i bruk. Det er også samiske og kvenske salmer i Norsk salmebok 2013. For menigheter som ikke har egne samiske salmebøker, er det en god begynnelse å ta i bruk de samiske salmene som finnes i denne salmeboka. Den norske kirkes Salmedatabase er også et verktyr hvor man kan publisere samiske salmer.

Mens det finnes salmebøker på henholdsvis nord- og lulesamisk, mangler det en salmebok på sørsamisk. I sørsamisk området har nyproduksjonen av samiske salmer vært betydelig i de senere år, og behovet for å samle salmer i en salmebok er tilstede. Utvikling av en salmebok er viktig, også som et bidrag til bevaring av språk. I arbeidet med sørsamisk salmebok samarbeider Den norske kirke med Svenska kyrkan siden sørsamisk også snakkes på svensk side. Det er gjort et arbeid av Saemien åålmege i samarbeid med Aarjehsaemien Teatere med å samle og dokumentere kristen tradisjonsmusikk i sørsamisk språkområde. Dette materialet må tas vare på og videreformidles.

FOR NOEN HANDLER DET OM EN SORG FOR AT JOIK IKKE FÅR PASS I DET LOKALE GUDSTJENESTELIVET. FOR ANDRE ER DETTE EN TRADISJON SOM IKKE HØRER TIL I KIRKEROMMET.

Bruk av joik som uttrykksform i kirkerommet er for mange et sårt og vanskelig tema. Ulikheter mellom områdene gir ulik bruk av, og holdning til, joik som en del av gudstjenesten eller kulturuttrykk i kirkerommet. For noen handler det om en sorg for at joik ikke får plass i det lokale gudstjenestelivet. For andre er dette en tradisjon som ikke hører til i kirkerommet. I debatten om joik som uttrykksform i kirkerommet er behovet for å beskrive kirkemusikkens funksjon viktig, samtidig som man beskriver funksjonen til joiken som tradisjonsmusikk utfra et lokalt perspektiv. For eksempel er det innenfor sørsamiske miljøer blitt utviklet nye samiske liturgier og ny kirkemusikk med utgangspunkt i den sørsamiske tradisjonelle musikkformen *vuelie*. Ved omtale av sørsamisk kirkemusikk, blant annet i media, er benevnelsen joik i kirken tatt i bruk. Ordet joik er imidlertid oversatt fra nordsamisk *juoigan* eller lulesamisk *juoigga*, som ikke nødvendigvis har samme bruksområde som *vuelie*.

Ved å ta utgangspunkt i den lokale konteksten, vil det være lettere for menigheter å vurdere om og eventuelt hvordan de vil bruke joik i kirkerommet. Et viktig prinsipp i arbeidet med samisk kirkemusikk er å la stedegjøring og lokal tradisjonell bruk være en ramme. Respekt, romslighet og raushet kan danne rom for dialog.

Kirkerommens utsmykninger er symboler på det hellige, på Gud. Kirkekunst, utsmykning, fargevalg og metoder spiller en rolle i formidlingen mellom mennesket og det hellige. For samer er det betydningsfullt at de gjennom symboler, fargevalg, materialer og metoder i kirkekunsten som bekrefter deres liv. Etter hvert som samisk kirke har blitt mer synlig, har behovet for liturgiske klær med samisk symbolikk, samt samisk utsmykning av kirker blitt tematisert. I 2017 ble det avduket et alter med samisk utsmykning i Nidarosdomen, noe som var en gledelig hendelse for samene. Synliggjøring av samisk tilstedeværelse i nasjonalhelligdommen er viktig, og forteller at vi er to nasjoner, to folk, som deler tro og kirkebygg. Flere samiske prester har liturgiske klær med samisk symbolikk, det er gledelig. Samtidig vet vi at for mange menigheter er det mest sannsynlig at menigheter anskaffer seg liturgisk utstyr med samisk utsmykning som et supplement til de man har fra før. Det er ikke laget spesielle retningslinjer for bruk av tradisjonelle samiske symboler, mønstre og farger i liturgiske klær og i kirkekunst. Det er et nødvendig arbeid.

En måte å øke tilgangen på liturgiske klær og liturgisk utstyr med samisk utsmykning på kortere sikt, kan være at de tre nordligste bispedømmene anskaffer seg slikt utstyr som menigheter i bispedømmet kan låne.

Den norske kirke er i dag synlig på mange samfunns- og kulturarenaer med betydning for folk der de er. I Tysfjord var den lokale menigheten med på å arrangere Mihá-konserten i mars 2018 (Stolthetskonsert). Gjennom et felles musikalsk løft var målet å skape solidaritet, engasjement, menneskelig overskudd og energi. Fokus var på glede og stolthet, blant annet at det er all grunn til å være stolte over åpenheten som er vist omkring avdekking av overgrep som er skjedd mot barn og voksne i Tysfjord. Konserten ble arrangert for å minne om at overgrep ikke kun skjer i Nord-Salten, men er et samfunnsproblem. Slike tiltak kan være viktig for at kirken skal nå ut til flere samer. Kirken må også være synlig i samfunnet utenfor selve kirkebygget i de samiske samfunnet. Samiske festivaler, idrettsarrangementer og kulturelle arenaer er eksempler på arenaer. Det kan både være ved at kirken er med i eventuelle program eller at kirkens diakonale tilbud er synlig tilstede.

Bilde © Sami-Tandem

Foto: Bente Gæving

Kirkemøtet har oppfordret Kirkerådet og Samisk kirkeråd sammen med Nidaros, Sor-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedommeråd til å styrke og koordinere satsingen på kirkelig kultur innenfor samisk kirkeliv. Det virker naturlig at Samisk kirkeråd har ansvaret for å lede dette arbeidet. Dette vil kreve økte ressurser.

4.7 DEMOKRATI OG LIKEVERD

Kirkemøtet behandlet i 2007 en sak om kirkens Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning (sak KM 8/07). Ett av premissene som ble vedtatt som styrende for arbeid med kirkens ordning er dette:

KIRKEN HAR ET SÆRSKILT ANSVAR FOR Å IVARETA SAMISK KIRKELIV SOM EN NØDVENDIG OG LIKEVERDIG DEL AV DEN NORSKE KIRKE. DETTE BEGRUNNES I SAMENES STERKE HISTORISKE TILKNYTNING TIL DEN NORSKE KIRKE, SAMT I SAMENES STATUS SOM URFOLK I NORGE.

I arbeid med ny kirkeordning som kan tre i kraft etter at Stortinget vedtar ny lovgivning på tros- og livssynsfeltet, følges dette prinsippet. Kirkemøtet gir med andre ord en dobbelt begrunnelse for forpliktelsen; i samenes sterke historiske tilknytning til Den norske kirke og i kirkens urfolksansvar. I den nye grunnordningen for Den norske kirke skal det tas inn en paragraf om samisk kirkeliv. Uttrykket «verne og fremme samisk kirkeliv», har vært benyttet i kirkeloven og denne formuleringen vurderes videreført i grunnordningen. Den nye kirkeordningen skal behandles av Kirkemøtet i 2020.

I forbindelse med høringen om forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn i 2017 er det fra kirkens side gitt uttrykk for at man ønsker at det i formålsparagrafen om Den norske kirke står noe om kirkens særlige ansvar for å ivareta samisk kirkeliv og at dette kan sies å være en del av Den norske kirkes ansvar som folkekirke. Målet for Den norske kirke er at samisk kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig. En fastsettelse i formålsbestemmelsen vil derfor ikke gå utover

det ansvaret som Den norske kirke allerede har. Det vil tvert imot på en positiv måte bidra til en synliggjøring av at Den norske kirke som Norges folkekirke og inkludere det andre statskonstituerende folket i Norge. Når det i bestemmelsen står at Den norske kirke skal forbli en landsdekkende kirke, har Den norske kirke fortsatt skal få en likeverdig landsdekkende betjening. Konkret innebærer det at Den norske kirke bruker de tre offisielle samiske språkene. Den norske kirkes demokratiske organer rommer samisk selv- og medbestemmelse. Selvbestemmelse i Den norske kirke skjer ved at det finnes egne demokratiske myndighetsrom der samer selv gis ansvar og mulighet til å utforme sitt eget kirkeliv (jf. KM 15/90). Dette begrunner eksistensen til Samisk kirkeråd, Saemien Åalmegearie og opprettelsen av Samisk kirkelig valg møte. Samisk medbestemmelse i kirkeledelsen sikres i dag blant annet gjennom særskilt samisk representasjon i de tre nordligste bispedommerådene og dermed i Kirkemøtet, og ved at Samisk kirkeråd deltar i den forberedende rådsbehandlingen av saker til Kirkemøtet. Samisk kirkeråds leder er fullverdig medlem av Kirkemøtet og har møterett i Kirkerådet. Samiske unge kan delta i kirkeledelsen ved at de tre nordligste bispedommerådene sender samiske delegater til Ungdommens kirkemøte. I 2017 ble Samisk ungdomsutvalg opprettet av Samisk kirkeråd. Samisk kirkeråd er med på å utnevne samiske representanter til ulike verv. De ulike samiske

representantene må også kunne møtes utenom det samiske valg møtet for å kunne ha en arena hvor de kan drøfte spørsmål og utfordringer knyttet til samisk kirkeliv.

En ny tid vil føre med seg behov for endringer i kirkens organisering. Det har betydning for hvordan samisk kirkeliv blir ivare tatt i eventuelle endringer i kirkens struktur. I dag er det især to elementer i grunnstrukturen som i særlig grad ivaretar samisk kirkeliv der samer er i majoritet. Det ene er Indre Finnmark prosti, som har en sentral rolle i ivaretagelse av nordsamisk språk og kultur, og som da det ble opprettet, fikk dette spesielle mandatet. Det andre er Saemien Åalmege/Sorsamisk menighet som er en katekismenighet for sorsamer. I dag finnes det ingen tilsvarende organ for lulesamisk kirkeliv. Uavhengig av hvordan man organiserer kirken fremover er det viktig at man vektlegger å skape gode samiske fagmiljøer som støtter opp om og forsterker samisk kirkeliv i menighetene.

At noen områder eller ressursmenigheter har et særlig ansvar, fritar ikke andre menigheter fra forpliktelsene til å inkludere samisk språk og samisk kirkelig tradisjon og kultur i sine menigheter. I tillegg til at tre av bispedommene, Nord-Hålogaland, Sor-Hålogaland og Nidaros har forpliktelser på ivaretagelse av samisk språk som sine særroppgaver, er det andre bispedommer som også har en samisk befolkning. Både Møre bispedømme og Hamar bispedømme har menigheter som er i tradisjonelt samisk

Foto: Bente Gæving

Foto: Bente Geving

bosettingsområde, og Oslo har som hovedstad en stor samisk befolkning som skal ivaretas. Det er i tillegg samer bosatt i alle landets bispedømmer.

4.7.1 SAEMIEN AÁLMEGE

Saemien aálmege er en samisk kategorialmenighet som har som formål å fremme sorsamisk kirkeliv. Menigheten ble først etablert som en prøveordning i 2009. I 2015 vedtok Kirkemøtet å etablere den som en fast menighet. Saemien aálmege ligger under Nidaros bispedømme mens virkeområdet for menigheten er hele det sorsamiske området. Opprettelsen av menigheten imotekom et lenge savnet tilbud og må sies å ha vært vellykket. Sorsamenes minoritetssituasjon kombinert med spredt bosetting over et stort bosettingsområde, krever særlige tiltak med hensyn til å skape arenaer for styrking og videreutvikling av sorsamisk kirkeliv. Med denne opprettelsen nådde Den norske kirke en viktig milepæl i arbeidet sitt med å styrke sorsamisk kirkeliv slik at det blir likeverdig og livskraftig. Opprettelsen av Saemien Aálmege har skapt en samisk menighetsarena hvor sorsamisk kirkelig fellesskap og identitet styrkes og utvikles. Det bidrar til at samene selv mer aktivt kan ta direkte ansvar for å styrke alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv blant samer.

Menigheten har aktiviteter som barne- og ungdomsarbeid, de har bidratt i utarbeidelse

av sorsamisk 4-årsbok og de har konfirmasjonsksamlinger. Videre gjennomføres pensjonisttreff, familietreff/familiesamlinger og diakoniam samlinger. Sorsamisk menighet deltar i utgivelse av det sorsamiske kirkebladet Daerpies Dierie.

I tillegg til menighetsrettet arbeid, utfører Saemien aálmege ansatte kurs og opplæring av andre kirkelig ansatte. Fordi det er så få ansatte i Den norske kirke som har kunnskap om samisk språk, kirkeliv og samiske kristne tradisjoner er dette viktig. Likevel er det viktig at det arbeidet ikke går utover det arbeidet som de ansatte skal gjøre for menighetens medlemmer. Det betyr at menigheten må få tilstrekkelige ressurser slik at det kan ivareta menighetens behov, samt bidra med kompetanseheving hos andre ansatte. Det er viktig å huske på at menighetens medlemmer og ansvarsområde strekker seg utover Nidaros sine geografiske grenser. Under Kirkemøtets behandling av saken om opprettelsen av Saemien Aálmege understreket derfor komiteen at «at det må være tilstrekkelige ressurser til drift og videre utvikling av Saemien Aálmege i en fremtidig kirkeordning.» (KM 14/15)

Nidaros bispedømmeråd har pekt på behovet for økt ressurs til stillingen som daglig leder i Saemien Aálmege. I tillegg understrekes viktigheten av at en 100 % sorsamisk språkmedarbeiderstilling blir opprettet. Det vil

bidra til å at medlemmer av den sorsamiske menigheten kan betjenes på sitt eget språk med sin egen kultur som utgangspunkt. Det sorsamiske språket er svært truet, sorsamene er få og bor spredt – og er en minoritet i alle lokalmenigheter hvor de bor. Det finnes ingen språkstilling for sorsamisk språk i Den norske kirke, og Saemien Aálmege vil være den viktigste arenaen for å styrke kirken som arena for sorsamisk språk.

4.7.2 SAMISKE UNGDOMMER OG DERES Plass i kirkeliv og kirkens DEMOKRATI

Samiske ungdommer over 15 år har rett til å delta i kirkelederskapet. Samisk ungdomsutvalg (SUNG) er rådgivende ungdomsorgan på nasjonalt nivå. Primærgruppen av medlemmer til utvalget velges på bispedømmenes ungdomsting i henholdsvis Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros og Oslo bispedømmer, og en delegat utnevnes av Sametinget.

SUNG bistår Samisk kirkeråd med innspill til saker og høringer, i tillegg til å ha selvstendige roller knyttet til samarbeid med andre organer, blant annet med søsterorganet Utvalg for ungdomsspørsmål (UFUNG). SUNG deltar også i Ungdommenes kirke møte (UKM) etter gjeldende regler.

Samiske ungdommer har også en plass i Den norske kirkes ungdomsdemokrati gjennom at de deltar i bispedømmenes ungdomsting. Der velges det samiske delegat fra bispedømmene til Ungdommenes kirke møte. Her har menigheter i tradisjonelt samisk bostedingsområde mulighet til å ivareta samiske ungdommers medbestemmelse i Den norske kirke ved å oppmuntre samiske ungdommer til å delta.

4.7.3 URFOLKSARBEID

Den norske kirkes arbeid med urfolksspørsmål har både en internasjonal og en nasjonal dimensjon, og knytter seg både til spesifikt kirkelige anliggender og til urfolks rettighets situasjon generelt. Det er viktig å delta i prosesser som kan styrke arbeidet med samisk kirkeliv i et urfolksperspektiv. Samisk kirkeråd har jevnlig kontakt med de samiske rådene i Svenska kyrkan og den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

Mange menigheter på norsk side har kontakt med lokalmenigheter på finsk eller svensk side med mål om at samer kan samles.

Kontakt med andre urfolk har gitt viktige impulser til arbeidet med samisk teologi- og kristendomsforståelse. Dette har i sin tur gitt viktige bidrag til arbeidet med samisk gudstjeneste- og liturgiarbeid. Kirkenes verdensråds globale økumeniske urfolksnettverk opprettet i 2013 er en viktig samarbeidspartner og motor i dette arbeidet. Arbeidet drives av en referansegruppe som er utnevnt KV's generalsekretær etter forslag fra nettverket. Referansegruppen gir råd til KV's generalsekretær og sentralkomitee om strategier, aktiviteter og finansiering om urfolks arbeid. Den norske kirke har vært aktivt med i dette arbeidet. Samarbeidet med sentrale aktører i det kirkelige urfolksarbeidet gir viktige impulser for interne prosesser i samisk kirkeliv. I tillegg har det samiske bidraget betydning for det internasjonale urfolksarbeidet i KV og LVF. Urfolk generelt tilhører verdens fattigste og mest marginaliserte befolkninger og kommer ofte fra kirker med små ressurser. Få land med urfolk er i samme posisjon til å bidra i det kirkelige internasjonale urfolksarbeidet som Norge. Praksis med å sikre samisk representasjon i Den norske kirkes delegasjoner i sentrale internasjonale/økumeniske fora skal derfor videreføres. I tillegg bør deler av Den norske kirkes årlige økonomiske støtte til KV og LVF bør øremerkes urfolksarbeidet i disse organisasjonene.

*Livskraftig og likeverdig
– samisk kirkeliv i Den norske kirke*

Kirkerådets handlingsplan: Sannhet og Forsoning

Tiltak som krever midler ut over ordinære avdelingsbudsjetter er markert i grått.

KM -vedtak Tema og målsetninger	Tiltak 2025	Tiltak 2026 - 2027	Målgrupper
Kunnskap og kompetanse <ul style="list-style-type: none"> Kunnskap om fornorskningens politikkens historie og virkninger Utdanning og kompetanseutvikling for kirkelig ansatte, med vekt på språk- og kulturkompetanse Kompetansebygging hos kirkens medlemmer, e-læringskurs om sannhet og forsoning tilbys alle interesserte 	1. Arrangere konsultasjon med teologiske utdanning- og forskningsinstitusjoner for å stimulere til forskning og undervisning om «sannhet og forsoning» og samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur, kirkeliv og språk.	Videreføre samarbeidet med utdanning- og forskningsinstitusjoner.	Utdanning- og forskningsinstitusjoner
	2. Stimulere ansatte i Dnk til å ta videreutdanningen «Sannhet og forsoning som teologi og praksis» ved VID-Tromsø.	Videreføres, 3-årig utdannings-tilbud, deltid.	Ansatte i Dnk Personalansvarlige
	3. Oppdatere (modul 3) og nylansere E-læringskurset «Fornorskning, forsoning og folkekirke».		Ansatte, frivillige og tillitsvalgte i Dnk og andre interesserte
	4. Følge opp KIFOs forskningsprosjekt «Den norske kirke og forsoningsarbeid i Sápmi».	Rapport leveres feb. 2025. Følges opp med aktuell tematikk.	Avhengig av resultat av forskningsprosjektet
	5. Ferdigstille ressursdokumentet «Diakoni i samisk kontekst».	Lanseres i 2026.	Diakoner Menigheter
	6. Opprette nettside om kvensk/	Oppdateres kontinuerlig.	Ansatte, frivillige og

	norskfinsk kirkeliv.		tillitsvalgte i Dnk Andre interesserte
Erkjennelse og forsoning <ul style="list-style-type: none"> • Erkjennelse av og oppgjør med urett • Gjenoppbygging av tillit og gode relasjoner • Kirkens forsoningskompetanse • Fornorsking som teologisk utfordring • Kunstneriske og kulturelle ytringer som redskap i forsoningsarbeidet 	7. Forsoningshandling/gudstjeneste: forankring, involvering og utforming. (Ansvar: Bispemøtet).	Vurderes ut fra erfaringer i 2025.	Alle som er berørt av fornorskningspolitikken Ansvarlige kirkelige organer
	8. Videreføre arbeidet med forsoningsteologi. Teologisk nemnd: seminarer og artikkelsamling i samarbeid med Bispemøtet Teologisk arbeid i SKR og Samisk liturginemnd.	Oppfølging og bruk av artikkelsamling. Videreføres.	Teologer, studenter, utdanningsinstitusjoner Andre interesserte
	9. Utvikle pilotprosjekt og ressursmaterieil for menigheter om lokalt forsoningsarbeid i samiske, kvenske/norskfinske og skogfinske lokalsamfunn. Ta i bruk kunstneriske og kulturelle ytringer som redskap i forsoningsarbeidet. Undersøke samarbeid med K.stud. og Profesjonsforbundet	Videreføres ut fra erfaringer i pilotprosjekt.	Lokale menigheter Ansatte i Dnk
Trosopplæring <ul style="list-style-type: none"> • Trosopplæring og barn og unges involvering i kirkelivet 	10. Sikre at rammeplanene til «Plan for kirkelig undervisning og læring» inkluderer sannhet- og forsoningsperspektiver.	Rammeplanene vedtas av KM 2026.	Trosopplærere og andre ansatte i Dnk

<p>Rekruttering</p> <ul style="list-style-type: none"> Rekruttering til kirkelig utdanning av personer med samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk bakgrunn, slik at kirkelig utdanning kan gjøres relevant for disse. 	<p>11. Gjennomføre langsiktig rekrutteringsarbeid rettet mot samisk ungdom.</p> <p>Utarbeide rekrutteringsmateriell på samiske språk og med innhold som vender seg til personer med samisk bakgrunn.</p> <p>Ferdigstille handlingsplan om rekruttering av samer til kirkelige utdanninger (jfr. Strategiplan for samisk kirkeliv)</p>	<p>Rekrutteringsarbeid i samiske miljøer videreføres.</p> <p>Utvikle tiltak for å styrke rekruttering av kvener/norskfinner og skogfinner til kirkelig tjeneste.</p>	<p>Unge og voksne med samisk bakgrunn</p> <p>Rekrutteringsteam KR Rekrutteringsrådgiver BD</p>
<p>Språk</p> <ul style="list-style-type: none"> Språkarbeid: bibeltekster, liturgier og salmer (både nye salmer og liturgier og oversettelser) 	<p>12. Bidra til forprosjekt i regi av Bibelselskapet: Oversettelse av utvalgte bibeltekster blant kirkeårets tekster og Dnks liturgier til kvensk.</p> <p>Det undersøkes om KR kan søke offentlige midler til språkarbeid.</p>	<p>Videreføring av oversettelsesarbeidet avklares med Bibelselskapet.</p> <p>Oppstart av arbeid med liturgier på kvensk.</p>	<p>Bibelselskapet Kvenske kirkemedlemmer</p>
	<p>13. Gi tilskudd til Bibelselskapet for bibeloversettelser og formidling (nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk). (Gruppe 3 – midler)</p> <p>Det undersøkes om KR kan søke offentlige midler til språkarbeid.</p>	<p>Avklares med Bibelselskapet.</p>	<p>Samiskspråklige kirkemedlemmer, lokale menigheter</p>

Tro og kultur <ul style="list-style-type: none"> • Urfolk og minoriteters trosutøvelse, livsanskuelse og kultur • Liturgisk og kunstnerisk formspråk i kirkerom og liturgi 	<p>14. Heve kompetansen i samisk og kvensk språk, kultur, kristendomsforståelse, åndelighet og livsanskuelse for kirkelig ansatte på lokalt nivå.</p> <p>Ressurser (skrift, lyd, musikk, bilder, kunst m.m.) gjøres tilgjengelig på Dnks digitale flater.</p>	<p>Videreføres</p> <p>Utvikles til å også omfatte kvensk språk og kultur.</p>	<p>Ansatte med undervisningsansvar prioriteres.</p>
	<p>15. Menigheter markerer og synliggjør:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenes nasjonaldag 6. februar • Kvenfolkets dag 16. mars • Skogfinneses dag 21. juni <p>Kirkelige ledere/representanter deltar på markeringer også i andre sammenhenger.</p> <p>2025: Fokuserer særlig på kvener/norskfinner ved å markere Kvenfolkets dag i gudstjenesten 16. mars (BM-vedtak)</p> <p>Utvikle og tilgjengeliggjøre ressurser til bruk i markeringene.</p>	<p>Årlige markeringer.</p>	<p>Biskoper, domkirker, menigheter</p> <p>Øvrige kirkeledere</p>
	<p>16. Igangsette et prosjekt for å synliggjøre skogfinsk historie, kultur og religiøsitet.</p>	<p>Videreføres</p>	<p>Skogfinner</p> <p>Utvikles i samarbeid med Hamar bdr</p>
	<p>17. Starte opp Samisk liturginemnd.</p>	<p>Videreføres</p>	<p>Prester/menigheter</p>

	18. Dnk /Samisk Kirkeråd er vertskap for Samiske kirkedager i Alta i juni.	Ansvar rullerer mellom nordiske land	Deltakere på Samiske kirkedager
Rettigheter <ul style="list-style-type: none"> • Rettighetsarbeid • Rasisme, med særlig vekt på barn og unge 	19. Påpeke rettighetsbrudd som begås av norske myndigheter. (Jfr. St.t. behandling av SF-kommisjonsrapporten)	Videreføres	Norske myndigheter
	20. Støtte rettighetshavere	Videreføres	Samer, kvener/norskfinner og skogfinner som kjemper for sine rettigheter
	21. Utarbeide sak til KM-26 om rasisme (MKR-forslag)	KM-sak 2026 om rasisme.	Kirkemøtet Hele kirken
	22. Ta i bruk «- sier vi»- opplegget som ressurs i konfirmanntopplæringen og kirkens arbeid med barn og unge.	Videreføres	Trosopplærere og konfirmanter
Samarbeid <ul style="list-style-type: none"> • Internasjonalt og økumenisk samarbeid 	23. Synliggjøre urfolk og nasjonale minoriteter i Tusenårsmarkeringen 2025: Tema: Migrasjon og identitet Nasjonalt utvandrerjubileum Medarrangør av økumenisk seminar på Hamar, som bl.a. tar opp tematikk knyttet til urfolk og norsk innvandring til Nord-Amerika	Videreføre arbeidet med Nasjonaljubileet. 2026: Slekt og samfunn 2027: Tilhørighet Samiske miljøer	Alle interesserte
	24. Delta i nordisk samarbeid og følge arbeidet med forsoningskommisjoner i Sverige og Finland.	2026: Felles historieprosjekt med Sverige og Finland	SKR, MKR

		Kommisjonsrapporter blir ferdig 2025	
	25. Delta i urfolksarbeidet i Kirkenes verdensråd og Det luthersk verdensforbund.	Videreføres	Økumenisk fellesskap i KV og LVF SKR, MKR
Utredning fra Arbeidsgruppen for kvensk kirkeliv	26. Arrangere kvensk/norskfinsk kirkelivskonsultasjon.	Innspill fra konsultasjonen tas med i videre arbeidet med organisering og styrking av kvensk/norskfinsk kirkeliv.	Relevante kvenske/norskfinske miljøer
	27. Etablere et midlertidig kvensk/norskfinsk utvalg/kirkeråd.	Følges opp i 2026	Relevante kvenske/norskfinske miljøer
	28. Avklare forslag i Arbeidsgruppas utredning om organisasjons- og demokratiutvikling av kvensk/norskfinsk kirkeliv.	Følges opp i 2026	Kirkerådet
Rapport fra Samisk Utvalg	29. Avklare forslag i Samisk utvalgs rapport om organisasjons- og demokratiutvikling av samisk kirkeliv.	Følges opp i 2026	Kirkerådet

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Maria Vassli Gjære	420	24/00092-21	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
8/25	Møre bispedømmeråd 2024-2027	31.01.2025

Orienteringar frå prosten i Ytre Nordmøre

Saksorientering

Prosten i Ytre Nordmøre, Sindre Stabell Kulø, orienterer om arbeidet i prostiet. Han vil ha fokus på følgende område:

- 1.Sør-samisk kyrkjeliv.
- 2.Studentprestetenesta i Kristiansund og Molde.
- 3.Beredskaparbeid i kyrkjelydane med utgangspunkt i lokale hendingar den siste tida.

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd takkar for orienteringar og ønskjer lykke til med det vidare arbeidet.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Elin Næsje Sætre	003	24/00049-11	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
9/25	Møre bispedømeråd 2024-2027	31.01.2025

Orienteringar til møte i Møre Bispedømeråd 31. januar 2025

Saksorientering

I denne saka blir det gitt skriftlege og munnlege orienteringar til bispedømerådet. Medlemmer av ulike råd og utval har høve til å gi munnlege orienteringar frå møter eller aktivitetar. Saka kan bli oppdatert fram til møtet blir halde.

Skriftlege orienteringar:

- 22.januar var det fagsamling/tilsynssamling for diakonar på Vestnes med tema eksistensiell helse. Marie Hestad fra VID heldt foredrag.
- Det har vore nasjonalt studentprestemøte i Ålesund og biskopen var til stades den første dagen.
- Det er etablert eit religiøst nettverk for å styrke pasientars åndelege og eksistensielle helse. Sjukehusprestane deltek.
- Kristiansund Ung i Kirkens bymisjon er i oppstatsfasa, og det er tilsett dagleg leiar.

For meir informasjon om sakane: sjå kirken.no/more

Møre bispedøme er representert ved kyrkjefagsjefen i styringsgruppa for Valldal 2029. Det er ein del av nasjonaljubileet fram mot 2030, og fokuset i 2029 er Olav i folketradisjonen. I midten av januar starta den strategiske prosessen, og vi vonar kyrkja kan vere ein viktig medspelar i arbeidet.

Munnlege orienteringar:

- Orientering om arbeidet med nedbemanning i Den norske kyrkja – og i Møre bispedøme v/stiftsdirektør
- Orientering frå Møte for bispedømerådsleiarar

Forslag til vedtak

Møre bispedømeråd tek orienteringane til vitande.